

RP 116/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och av 2 § i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i lagen om studiestöd och i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning.

I enlighet med regeringsprogrammet föreslås att studiestödet indexbinds och att systemet revideras så att det sporrar till studier på heltid och snabbare avlagd examen. Det föreslås att studiepenningsbeloppen binds till folkpensionsindex. När det gäller 18—19-åriga studerande som bor någon annanstans än hos sina föräldrar föreslås det en höjning av de gränser för föräldrarnas inkomster som för närvarande inverkar nedsättande på studiepenningen för andra än högskolestuderande. För att stödet bättre ska räcka till föreslås det att beloppen av statsborgen för studielån höjs med 100 euro. För att förbättra studielånets användbarhet föreslås det att rätten till låneborgen utvidgas på andra stadiet, att man inte längre ska behöva betala en ränta på en procent under studietiden och att inkomstgränserna för ränteunderstöd binds till den s.k. lönekoeficienten. På högskolestadiet föreslås det att en studielånskompensation införs. Kompensationen ersätter studielånsavdraget. För en studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom utsatt tid amorteras studielånet i penninginstitutet av statens medel med en summa som baserar sig på beloppet av det studielån som studeranden har lyft. Studielånskompensationen föreslås vara 40

procent av den del som överskrider 2 500 euro av det totala studielånet under högskolestudierna. Dock beaktas högst det lånebelopp som beräknats enligt den målsatta tiden för examen eller examens omfattning. En studielåntagare har enligt förslaget rätt till studielånskompensation för studier som börjat den 1 augusti 2014 eller därefter och för den först avlagda högskoleexamen som berättigar till studielånskompensation. För att stödet ska användas mera planmässigt föreslås det att den maximala stödtid som beviljas för högskolestudier förkortas från 70 stödmånader till 64 stödmånader. För att uppmuntra invandrande studenter att utbilda sig föreslås det att undervisning som förbereder för gymnasieutbildning och yrkeshögskolestudier och som riktar sig till invandrare ska börjar omfattas av studiestöd.

Dessutom föreslås det att bestämmelserna om de studier som berättigar till studiestöd, beräkningsgrunderna för stödtiden och beviljande av rätt till studiestöd för läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn förtydligas samt att det företas vissa andra ändringar av teknisk natur.

Propositionen hänför sig till statsbudgeten för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses i huvudsak träda i kraft den 1 augusti 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
Studiestödet och de centrala villkoren för dess beviljande.....	5
Studielånsavdraget.....	8
Skattestöd	8
2.2 Utvecklingen internationellt.....	9
2.3 Bedömning av nuläget	10
Reformen av studiestödets struktur 2011	10
Stödets tillräcklighet för heltidsstudier.....	10
Användningen av studielån	11
Bedömning av studielånsavdraget.....	12
Studiernas längd och bakgrundsfaktorer vid övergången till arbetslivet.....	13
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	14
3.1 Främjande av heltidsstudier och snabbare utexaminering	14
3.2 Strukturell utveckling av studiestödet.....	15
Alternativa strukturer för studiestödet.....	15
Olika sätt att genomföra en indexbindning	15
3.3 De viktigaste förslagen.....	16
Utbildning som stöds med studiestöd.....	16
Studiepenningen indexbindning	18
Behovsprövning grundad på föräldrarnas inkomster.....	19
Statsborgen och ränteunderstöd för studielån.....	19
Stödtiden.....	20
Studielånskompensation	21
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	24
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	24
4.2 Konsekvenser för den studerandes ekonomi och ställning	26
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	30
Konsekvenser för verkställigheten av studiestödet och för beskattningen.....	30
Inverkan på penninginstitutets verksamhet	30
Konsekvenser för utbildningsanordnare som ordnar utbildning som i inte står under offentlig tillsyn	30
4.4 Samhälleliga konsekvenser	31
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	31
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	31
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	32
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	33
DETALJMOTIVERING	34
1 LAGFÖRSLAG	34
1.1 Lagen om studiestöd	34
1.2 Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning	45
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	45
2.1 Rätt till studiestöd inom annan utbildning än sådan som står under offentlig tillsyn	45

2.2	Närmare bestämmelser om studielånskompensation	46
3	IKRAFTTRÄDANDE	46
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	48
	LAGFÖRSLAG	49
	1. Lag om ändring av lagen om studiestöd	49
	2. Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasie- utbildning och yrkesutbildning	56
	BILAGA	57
	PARALLELTEXT	57
	1. Lag om ändring av lagen om studiestöd	57
	2. Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasie- utbildning och yrkesutbildning	74

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt regeringsprogrammet ska studiestödet indexbindas och stödsystemet reformeras så att det främjar studier på heltid och snabbare utexaminering. Som en del av reformen ska de missförhållanden som gäller studiestödet till studerande på andra stadiet rättas till och den ställning studerande med familj har i stödsystemet ses över. Genomförandet av regeringsprogrammet har preciserats i statsrådets strukturpolitiska ställningstagande för åren 2013—2016 som regeringen utarbetade i samband med manglingen av budgetramen. Enligt ställningstagandet är målet att höja nyttjandegraden för studiestödet samt göra det möjligt att bedriva målinriktade och fullödiga studier och bli klar inom målsatt tid. Utgångspunkten för reformen är kostnadsneutralitet. Också studiepenningen för studerande på andra stadiet i åldern 18—19 år ändras i syfte att göra det lättare att söka sig till yrkesinriktade studier.

Enligt utredningar av en arbetsgrupp som har klarlagt olika sätt att utveckla studiestödets struktur (Studiestödets strukturella utveckling 2012, Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:29, på finska) är den grundläggande strukturen på studiestödet fortfarande användbar. Med hänsyn till målen i regeringsprogrammet är de centrala problemen med systemet likväl att nivån på stödet är otillräcklig, att stödet är behovsprövat för studier på andra stadiet, att studielån utnyttjas i tämligen liten utsträckning och att systemet inte i tillräcklig grad sporrar till kortare studietider. En arbetsgrupp som har utrett studielånsavdraget (Utvärdering av studielånsavdraget, Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:24, på finska) har kommit till slutsatsen att systemet med studielånsavdrag är svårbegripligt för den studerande och att

en förmån som realiserar genom beskattningen flera år efter det att examen avlagts inte anses vara ett tillräckligt starkt incitament för att använda studielån för att trygga utkomsten under studietiden. Arbetsgruppen föreslog att studielånsavdraget ersätts med en studielånkompensation som av statliga medel betalas direkt till banken som amortering på studielånet.

Enligt regeringens rambeslut av den 27 mars bör det nuvarande studiestödet utvecklas så att dess tillräcklighet förbättras. Detta görs så att studiepenningen indexbinds och genom att gradvis höja föräldrarnas inkomstgränser för 18—19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt. Studielånets användbarhet ska förbättras genom att kravet att den studerande betalar en del av räntan motsvarande en räntesats på en procent under studietiden slopas och genom att räntestödets inkomstgränser binds till en lönekoeficient. Det är också nödvändigt att revidera studiestödet för den högre utbildningen så att det särskilt främjar en snabbare utexaminering. I detta syfte införs en studielånkompensation som är klarare än studielånsavdraget och som samtidigt effektivare sporrar studerandena att avlägga examen och tryggar återbetalningen av studielånen. Studietiden ska enligt förslaget begränsas genom att den nuvarande maximistödtiden för högre utbildning på 70 stödmånader sänks till 64. För att uppmuntra till mera regelbundna studier ska man i fortsättningen kräva att de som får studiestöd för högskolestudier avlägger minst 20 studieveckor per läsår. Detta krav ska fastställas senare genom förordning av statsrådet. För att göra systemet klarare ska man dessutom precisera vilka studier som berättigar till studiestöd, principerna för hur stödtiden beräknas samt den reglering som gäller rätten att bevilja studiestöd vid läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn. Rätten att dra av räntorna för studielån i beskattningen ska en-

ligt förslaget slopas med syfte att göra beskattningen klarare och styra skatteintäkterna till förbättringar i stödet under studietiden.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Studiestödet och de centrala villkoren för dess beviljande

Studiestödsförmånerna

Den huvudsakliga stödformen för studier är det studiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994) och förordningen om studiestöd (260/1994) som består av en studiepenning och ett bostadstillägg som betalas av statliga medel samt statsborgen för studielån. Vidare kan räntor för studielån som tagits av låntagare med små inkomster kan betalas som räntestöd av statens medel. De som har avlagt högskoleexamen inom föreskriven tid har rätt till studielånsavdrag i beskattningen. Bestämmelser om studiestödsförmånerna finns i 2 § i studiestödslagen.

Studiestödets nivå

För studier vid högskolor är det högsta studiestödsbeloppet 799,60 euro i månaden. Av denna summa utgör studiepenningen 298 euro, bostadstillägget 201,60 euro och studielånet 300 euro i månaden. Vid andra läroanstalter än högskolor är det största möjliga studiestödet 52 euro lägre, dvs. 747,60 euro i månaden. Skillnaden motsvarar det beräknade värdet av måltidsförmånen.

Studier som berättigar till studiestöd

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om studiestöd kan studiestöd (65/1994) i en högskola fås för avläggande av examen eller vetenskaplig påbyggnadsexamen eller för fullgörande av ett fristående yrkesinriktad fortbildningsprogram. Den som avlagt högskoleexamen kan få studiestöd för fullgörande av en enskild studiehelhet, om tilläggsstudierna ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet. Enligt 2 mom. i paragrafen kan studiestöd fås för grundläggande yrkesutbildning och yrkesin-

riktad tilläggsutbildning samt för avläggande av gymnasiets lärokurs. För andra studier kan studiestöd fås enligt vad som bestäms genom förordning. I 3 § i lagen definieras dessutom vad som i studiestödslagen avses med högskola och andra läroanstalter. Enligt 4 punkten i paragrafen ska med högskola förstås de universitet som avses i universitetslagen (645/1997), Försvarshögskolan, om vilken föreskrivs i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), och de yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (351/2003). Enligt 5 punkten avses med andra läroanstalter de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter under offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning.

Bestämmelser om andra studier som berättigar till studiestöd finns i 2 § i studiestödsförordningen (260/1994) enligt bemyndigandet i 4 § 2 mom. i lagen. Enligt 1 mom. i bestämmelsen i fråga kan studiestöd också beviljas för annan utbildning än yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, när utbildningen genomförs vid folkhögskolor, idrottsutbildningscenter eller Sameområdets utbildningscentral. Dessutom kan studiestöd beviljas för studier i huslig ekonomi som ordnas i annan form än som grundläggande yrkesutbildning, för orienterande och förberedande utbildning för grundläggande yrkesutbildning, för undervisning och handledning som ordnas för handikappade i tränings- eller rehabiliteringssyfte samt för förberedande utbildning som ordnas för invandrare inför den grundläggande yrkesutbildningen.

Jämställningsförfarande för läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn

I 2 § 3 mom. i studiestödsförordningen föreskrivs det om ett så kallat jämställningsförfarande genom vilket studiestöd kan beviljas även för utbildning som ordnas vid en läroanstalt som inte står under offentlig tillsyn. Enligt bestämmelsen kan Folkpensionsanstalten på ansökan av läroanstalten jämställa läroanstalten med en läroanstalt under offentlig tillsyn, om den utbildning som läroanstal-

ten ger till sin nivå motsvarar utbildningen vid läroanstalter som står under offentlig tillsyn. Dessutom förutsätts det att läroanstalten har ekonomiska förutsättningar för verksamheten och att den har varit verksam i minst ett år. Enligt 2 § 2 mom. i studiestödsförordningen avses med läroanstalt under offentlig tillsyn en läroanstalt som står under tillsyn av undervisningsmyndigheterna eller myndigheter inom den egna branschen eller vars verksamhet staten stöder.

Folkpensionsanstalten ska utgående från läroanstaltens ansökan avgöra om förutsättningarna för en jämförelse enligt studiestödsförordningen är uppfyllda. Vid en jämförd läroanstalt har de studerande rätt till de studiestödsförmåner som anges i studiestödslagen, det vill säga studiepenning, bostadstillägg och statsborgen för studielån samt ränteunderstöd, om övriga villkor för att stödet ska kunna beviljas är uppfyllda. Jämförelsen innebär likväl inte att läroanstalten i övrigt skulle ställas under offentlig tillsyn. Vid ingången av år 2012 fanns det giltiga beslut om jämförelse som gällde ca 37 läroanstalter med verksamhet. Under år 2012 studerade vid dessa läroanstalter sammanlagt ca 1 600 personer som fick studiestöd. Omfattningen av den utbildning som de jämförda läroanstalterna gav varierade från några månader långa utbildningar som inte ledde till examen till utbildning som förberedde för yrkesexamen. Utbildningen är avgiftsbelagd för de studerande. Av de jämförda läroanstalterna ordnar lite under hälften utbildning som förbereder för fristående examina. Under år 2012 hade dessa läroanstalter sammanlagt ca 1 100 studerande som fick studiestöd, vilket motsvarade 67 procent av alla studerande vid jämförda läroanstalter som fick studiestöd.

Maximitiden för studiestöd för högskolestudier

Enligt 7 § i studiestödslagen kan studiestöd för högskolestudier beviljas för högst 70 stödmånader. Syftet med denna maximitid för studiestöd, som gäller alla högskolestudier, är att göra det möjligt att efter examen bevilja studiestöd för andra studier som berättigar till studiestöd, såsom påbyggnadsstu-

dier, specialiseringsstudier eller andra studier som kompletterar examen. Till exempel har en person med högre högskoleexamen som har använt 55 stödmånader för sin examen möjlighet att använda 15 stödmånader (70—55) för andra högskolestudier.

Grunderna för beräkning av stödtiden

Bestämmelser om antalet stödmånader under ett läsår finns i 7 c § i studiestödslagen. Studiestöd beviljas enligt hela studiemånader från den dag studierna inleds. Studiestöd kan beviljas för en studiemånad om den omfattar minst 18 dagar som ingår i läsåret.

Studiestöd beviljas i allmänhet för hela stödmånader. För den grundläggande yrkesutbildningen finns det likväl i 7 c § 3 mom. i lagen en undantagsregel enligt vilken studiestöd i vissa fall kan beviljas för nio och en halv månad under ett läsår. Enligt bestämmelsen beviljas studiestöd för nio och en halv månad, om den tionde månaden omfattar minst 15 dagar som ingår i läsåret. Enligt samma bestämmelse kan studiestöd beviljas för tio månader, om den tionde studiemånaden omfattar minst 25 dagar som ingår i läsåret.

Enligt 25 § i lagen ska studiestödet justeras eller dras in om det i den studerandes förhållanden har skett en sådan förändring som inverkar på rätten att få studiestöd eller på stödbeloppet. Om förhållandena ändras av någon annan orsak än att den studerande avbryter studierna eller avlägger examen, justeras stödet från början av den månad under vilken de ändrade förhållandena för första gången varar minst 18 dagar. Om ändringen av förhållandena varar en bestämd tid, justeras stödet för de månader under vilka det ändrade förhållandet varar minst 18 dagar. Om det ändrade förhållandet inte varar 18 dagar under den månad då det inleds eller upphör, men under dessa månader varar sammanlagt minst 18 dagar, justeras stödet på basis av dessa månader för en månad.

Studiepenningen

Bestämmelser om studiepenningens storlek finns i 11 § i lagen. Studiepenningens grundbelopp beror på den studerandes ålder, boen-

deform, familjeförhållanden och läroanstalt. Basbeloppet kan höjas eller sänkas på grund av föräldrarnas inkomster.

Studiepenning belopp	Högskola	Annan läroanstalt
Gift eller underhållsskyldig	298	246
Har fyllt 18 år, bor självständigt	298	246b
under 18 år gammal bor självständigt	145a	100ab
Har fyllt 20 år, bor hos en förälder	122a	80a
Under 20 år, bor hos en förälder	55a	38ab

a kan höjas på grund av föräldrarnas inkomster

b kan sänkas på grund av föräldrarnas inkomster

ab kan höjas eller sänkas på grund av föräldrarnas inkomster

Beaktande av föräldrarnas inkomster

För en högskolestuderande kan föräldrarnas inkomster inte leda till en sänkning av studiestödet. När det gäller andra studerande än högskolestuderande kan föräldrarnas inkomster minska studiepenning om den studerande inte har fyllt 20 år samt bostadstillägg om den studerande inte har fyllt 18 år. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den studerande är gift eller underhållsskyldig. Om föräldrarna är fränskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskilda, beaktas bara inkomsterna för den förälder som sökanden bor hos eller senast har bott hos. Om den studerande inte har fyllt 18 år och försörjs i föräldrarnas och dennas nya äkta makes gemensamma hem, beaktas även den nya äkta makens inkomster. Stödet minskas inte på grund av föräldrarnas inkomster om de sammanlagt uppgår till högst 41 809 euro per år (i medeltal 3 484 euro/månad). Inget stöd betalas om de sammanlagda inkomsterna är 61 000 euro i året (i medeltal 5 083 euro/månad) eller större. En studerande som bor hos en förälder eller som är 17 år gammal och bor självständigt får höjd studiepen-

ning, om den studerandes föräldrar har små inkomster. Den högsta möjliga höjningen av studiepenningen för studerande vars föräldrar har låga inkomster beviljas när föräldrarnas sammanlagda inkomster är högst 22 769 euro (i medeltal 1 897 euro/månad). Studiepenningen höjs inte om inkomsterna är över 39 000 per år (3 250 euro/månad).

Statsborgen för studielån

Enligt 15 § i lagen beviljas statsborgen för studielån till studerande som får studiepenning enligt studiestödslagen eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd. Statsborgen beviljas även till sådana studerande som enligt 20 § i lagen inte beviljas studiepenning. Högskolestuderande som får studiepenning beviljas statsborgen för studielån utan särskild ansökan. Statsborgen beviljas dessutom studerande vilka bor någon annanstans än hos en förälder och för vilkas underhåll barnbidrag betalas. Detta förutsätter studier vid en annan läroanstalt än ett gymnasium och att studeranden på grund av sina föräldrars inkomster är berättigade till studiepenning. Statsborgen beviljas också till studerande som har fyllt 18 år och på grund av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning.

Bestämmelser om statsborgens storlek finns i 16 § i lagen. Beloppet av statsborgen för studielån är 300 euro per stödmånad för högskolestuderande, för studerande som får vuxenutbildningsstöd och för andra än högskolestuderande om de har fyllt 18 år. Om den studerande inte har fyllt 18 år uppgår statsborgen 160 euro per stödmånad. För studerande som studerar utomlands uppgår statsborgen till 600 euro för per stödmånad.

Ränteunderstödet

I 16 a § och 16 b § i studiestödslagen finns det bestämmelser om ränteunderstödet. Studielåntagare med små inkomster är berättigade till ränteunderstöd när räntorna på studielånet inte längre läggs till lånekapitalet. I praktiken har studierna då upphört, och amorteringen av lånet inletts. Ett villkor för att ränteunderstöd ska beviljas är att låntagaren har haft skattepliktiga inkomster till ett

belopp av i genomsnitt högst 1 195 euro per månad under fyra månader närmast före den månad då räntan normalt förfaller till betalning. En värnplikts räntor på studielån som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden betalas dock inte som ränteunderstöd utan som militärunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993). Om låntagaren försörjer egna minderåriga barn eller makens minderåriga barn som bor hos låntagaren, är den övre inkomstgränsen för ränteunderstöd dock

- 1) 1 380 euro i månaden, om antalet barn är ett,
- 2) 1 430 euro i månaden, om antalet barn är två,
- 3) 1 515 euro i månaden, om antalet barn är tre eller flera.

Kapitalisering av räntor

Enligt 34 § i studiestödslagen är ett villkor för att statsborgen ska vara i kraft att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet. Låntagaren betalar den del av räntan som enligt beskrivningen ovan inte fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren ska betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela den ränta som förfaller till betalning till lånekapitalet.

Studielånsavdraget

Bestämmelser om studielånsavdraget finns i 16 c – 16 f § i studiestödslagen, i 127 d och 127 e § i inkomstskattelagen och i 16 och 65 § i lagen om beskattningsförfarande. Rätt till studielånsavdrag i beskattningen har en studielåntagare som vid antagningen av studerande har tagit emot en studieplats för lägre eller högre högskoleexamen eller yrkes-högskoleexamen den 1 augusti 2005 eller senare. Till villkoren för studielånsavdraget hör också att den studerande har avlagt högskoleexamen inom föreskriven tid och att den skattskyldige har studielån. Studielånsavdraget utgör 30 procent av den del av studielånet

som har beviljats för den tid högskolestuderna pågått och som överstiger 2 500 euro. Studielånsavdragets maximibelopp grundar sig på ett belopp som uppgår till högst det lånebelopp som kan beräknas enligt omfattningen av examen. Avdraget görs direkt från skatten.

Huruvida en skattskyldig är berättigad till studielånsavdrag avgörs av Folkpensionsanstalten, som också fastställer studielånsavdragets maximibelopp. Avdraget görs i beskattningen på basis av de amorteringar på studielånet som den skattskyldige årligen har betalat. Rätt till studielånsavdrag har den som har avlagt högre högskoleexamen inom en tid som med högst två läsår överskrider examens omfattning och den som har avlagt lägre högskoleexamen eller yrkes-högskoleexamen inom en tid som med högst ett läsår överskrider examens omfattning. Den som har avlagt högskoleexamen vid en utländsk högskola har rätt till studielånsavdrag på motsvarande grunder. Den föreskrivna tiden för att avlägga examen kan vara två läsår längre än ovan nämnts om låntagarens studier har fördröjts på grund av fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller på grund av sjukdom. Tidsfristen kan vara längre än de två läsår som nämnts ovan grund av vård av ett barn. I detta fall förlängs studietiden av perioder under vilken låntagaren fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning.

Skattestöd

Studerande stöds också via beskattningen. En skattskyldig har enligt 58 § i inkomstskattelagen (1535/1992) rätt att från sina kapitalinkomster dra av räntorna på sina skulder, om skulden avser en av staten eller Ålands landskapsregering garanterad studieskuld eller en av ett offentligt samfund garanterad eller beviljad studieskuld som hör till studie-stödssystemet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om den skattskyldige inte har kapitalinkomster eller om kapitalinkomsterna är lägre än de avdragbara ränteutgifterna, dras den del av räntorna som motsvarar skattesatsen för kapitalinkomster av från skatten på förvärvsinkoms-

ten som en underskottsgottgörelse. Dessutom beviljas ett studiepenningsavdrag i kommunalbeskattningen enligt mottagen studiepenning (105 § i inkomstskattelagen). Bostadstillägg och ränteunderstöd enligt studiestödslagen är skattefria förmåner.

2.2 Utvecklingen internationellt

Högskolestuderandenas sociala och ekonomiska ställning har jämförts i undersökningen Eurostudent IV (Social and Economic Conditions of Student Life in Europe, HIS, 2011). Enligt undersökningsrapporten tillämpar största delen av de europeiska länder som deltog i undersökningen ett stödsystem som grundar sig på antingen en studiepenning eller en kombination av en studiepenning och ett studielån. Finland avviker tillsammans med de övriga nordiska länderna samt England/Wales och Nederländerna avviker Finland från de övriga europeiska länder som deltog i undersökningen genom att det statliga studiestödets betydelse för de studerandes inkomster liksom andelen stödtagare är större än i deltagarländerna i genomsnitt.

I de nordiska länderna uppmuntras de studerande till heltidsstudier genom ett studiestöd som utbetalas till den studerande själv. I Finland, Sverige, Danmark och Norge består stödet av såväl en studiepenning som ett stöd i låneform. Tyngdpunkten i studiestödet för den högre utbildningen ligger i Sverige och Norge på lån, medan den i Danmark och Finland ligger på studiepenning. I Island består stödet helt och hållet av lån. I Finland är studielånet ett banklån, i övriga Norden är det staten som beviljar lånet. När studiepenningens andel av studiestödet i de nordiska länderna jämförs, placerar sig Finland på andra plats efter Danmark. Speciellt för Finland är att de studerandes boende stöds med ett bostadstillägg som är en del av studiestödet. I de övriga nordiska länderna beviljas försörjartillägg och lån för terminsavgifter. Studiestödet höjs årligen enligt index i alla nordiska länder utom Finland och Island.

Gemensamt för studiestödssystemen i de nordiska länderna är att beviljandet av stödet beror på hur studierna framskrider. I högre studier påverkar i regel endast studerandes egna inkomster möjligheten att få studiestöd.

Studiepenningen för utbildning på andra stadiet påverkas antingen höjande eller sänkande av föräldrarnas inkomster. I Sverige kan studiepenningen för en studerande som inte fyllt 20 år höjas om föräldrarnas inkomster är små. I Norge sänks stödet på grund av föräldrarnas inkomster bara om den studerande bor hos sina föräldrar. I Danmark kan föräldrarnas inkomster inverka på studiepenningen för studerande under 20 år oberoende av om de bor självständigt eller hos sina föräldrar.

I Norge och Danmark är stödtiden för en högskoleexamen den normativa tiden för avläggandet av examen plus högst ett år. I Norge är den maximala stödtiden för alla högskolestudier åtta år, i Finland och Danmark är den maximala stödtiden 70 stödmånader. I Sverige finns ingen särskild maximal studiestödtid per examen, utan den maximala tiden för alla högskolestudier är i regel 240 veckor, vilket motsvarar sex läsår vid heltidsstudier. På Island får man i början studiestöd för en tid som beräknas enligt examens omfattning och den maximala tiden för alla högskolestudier är 10 år.

Av de nordiska länderna är det bara i Finland som studerande betalar ränta på sitt studielån under studietiden. I de övriga länderna är lånet räntefritt (Island, Norge) eller så kapitaliseras räntan i sin helhet (Danmark, Sverige).

I Norge försöker man uppmuntra de studerande att avlägga examen i snabb takt och att lyfta studielån genom ett system, där ett studielån som den studerande lyft för en examen som har avlagts inom utsatt tid delvis omvandlas till studiepenning. I Danmark kan en studerande som förbrukat sin stödtid få lån för att slutföra sina studier. I Island är storleken på lånet bundet till antalet avlagda studiepoäng.

Sett till det totala beloppet (studiepenning, bostadstillägg och studielån) är studiestödet i Finland lägst i Norden. Det maximala månatliga beloppet av studiestödet var läsåret 2012/2013 för en högskolestuderande som bodde självständigt 799 euro i Finland, 1 110 euro i Sverige, 1 237 euro i Norge, 1 150 euro i Danmark och 961 euro i Island. När storleken på stödet jämförs bör den köpkraft stödet ger också beaktas. I Norden har utvärderingen gjorts så, att man jämfört studiestö-

det med genomsnittslönen för en industriarbetare. Enligt den senaste jämförelsen från år 2012 utgör studiestödet i Finland 47 procent av en industriarbetares lön, medan stödet i de övriga nordiska länderna utgjorde minst 50 procent eller mera av en industriarbetares lön. Procenttalet har sjunkit i hela Norden under de senaste tio åren.

I Nederländerna består studiestödet av en studiepenning, en kompletterande behovsprövd studiepenning och ett lån. Studiepenningen är prestationsbaserad och beviljas inledningsvis som lån, men omvandlas till studiepenning om den studerande avlägger examen inom utsatt tid. Studerande som inte avlägger examen inom utsatt tid kan likväl få lån. Dessutom kan särskilda lån beviljas för terminsavgifter. Stödbeloppet i Nederländerna för en studerande som bor självständigt uppgår från ingången av år 2013 till maximalt 813 euro i månaden exklusive lån för terminsavgifter.

I Storbritannien kan en studerande utanför London få lite under 8 400 euro i stöd per läsår. Av denna summa utgörs 4 500 euro av lån och 3 900 euro av bidrag. Det totala studiestödet är således maximalt lite mer än 700 euro per månad. Dessutom beviljas lån för terminsavgifter. Storleken på stödet beror på den studerandes ålder, boendeformen, högskolans läge och hushållets inkomster. Föräldrarnas inkomster beaktas tills den studerande har fyllt 25 år, och om studerande bor hos sina föräldrar även ifall studerande är över 25 år. Därtill kan studerande med små inkomster få behovsprövat stöd från högskolan (högst ca 3 500 euro), som delvis beviljas som stipendium eller för att täcka terminsavgiften eller boendekostnaderna.

2.3 Bedömning av nuläget

Reformen av studiestödets struktur 2011

Studiestödet har haft sin nuvarande struktur sedan höstterminen 2011, då de senaste ändringarna trädde i kraft. För att främja en mera systematisk användning av studiestödet vid högskolestudier genomfördes då en övergång till en stödtid som delas i två steg enligt den nuvarande examensmodellen. För att främja

heltidsstudier gjordes uppföljningen av studieframgången samtidigt såväl striktare som enhetligare. Dessutom definierades månader då endast bostadstillägg lyfts som stödmånader. Ändringar gjordes för att förbättra studiestödets tillräcklighet genom att den särskilda ekonomisk behovsprövning som beaktade lön för arbetspraktik eller inläring i arbetet och för stipendier från läroanstalten slopades, maximibeloppet av statsborgen för studielån för studier utomlands höjdes och rätten till statsborgen för studerande som bor självständigt utvidgades. Förfarandet vid beviljande av statsborgen för studielån ändrades också så att statsborgen beviljas en högskolestuderande som har rätt till statsborgen utan särskild ansökan då han eller hon ansöker om studiepenning. Studielånet som finansieringsform för studierna gjordes tryggare genom en höjning av inkomstgränserna för ränteunderstöd.

Effekterna av de strukturella reformer som trädde i kraft vid inledningen av höstterminen 2011, särskilt förfarandet att bevilja stödet i två steg, definitionen av månader då bostadstillägg lyfts som stödmånader och för enhetligandet av praxis vid uppföljningen av studieframgången, kan utvärderas tidigast år 2016 då statistiska uppgifter om dem som har avlagt yrkeshögskoleexamen eller lägre högskoleexamen på 3—4 år kommer att bli tillgängliga. När det gäller dem som avlagt högre högskoleexamen kan en utvärdering göras tidigast 2017, då statistiska data om de som avlagt examen på sex år eller snabbare blir tillgängliga.

Stödets tillräcklighet för heltidsstudier

Eftersläpningen i studiestödets storlek korrigerades den 1 augusti 2008 då nivån på studiepenningen höjdes med 15 procent och de minsta beloppen med minst 16 euro. Samtidigt höjdes statsborgen för studielån med 80 euro för de studerande vid andra läroanstalter än högskolor som har fyllt 18 år. Statsborgen för högskolestuderande och studerande som får vuxenutbildningsstöd hade likaså höjts med 80 euro redan den 1 augusti 2005 i samband med att studielånsavdraget infördes. Den behovsprövning som gäller den studerandes egna inkomster lindrades den 1 janua-

ri 2008 då inkomstgränserna höjdes med 30 procent. Makens inkomster har inte beaktats när bostadstillägg beviljas sedan den 1 januari 2009.

Levnadskostnaderna steg under perioden 1992—2012 med cirka 40 procent. Under motsvarande period steg exempelvis det maximala studiestödet för en högskolestuderande med ca 30 procent. Det maximala studiestödet är knappt tilltaget om det jämförs med olika jämförelsetal för en tillräcklig miniinkomst eller andra minimiförmåner, vilket talar för att det utöver indexhöjningar behövs nivåhöjningar som gäller hela stödet eller någon av dess komponenter. En höjning av studiepenningen eller hyresgränsen i bostadstillägget enligt den faktiska ökningen i boendekostnaderna förutsätter en betydande höjning av anslagen. En höjd statsborgen för studielån är statsfinansiellt lättare att genomföra, eftersom den inte omedelbart ökar statens utgifter för studiestödet. För att det inte ska uppstå betydande skillnader i det maximala stödet för studier på andra stadiet och högre studier, bör stödet höjas lika mycket för alla utbildningsstadier.

För studerande som bor självständigt ligger tyngdpunkten i studiestödet på penningbidrag (studiepenning och bostadstillägg). För studerande som bor hos en förälder ligger tyngdpunkten på lånekomponenten, men studiepenningen kan höjas om föräldrarna har små inkomster. För studerande som inte studerar vid en högskola kan föräldrarnas inkomster leda till att studiepenningen sänks om stödtagaren inte har fyllt 20 år och till att bostadsbidraget sänks om stödtagaren inte har fyllt 18 år. Behovsprövningen för de studerande på andra stadiet som inte har fyllt 20 år kan anses vara problematisk med hänsyn till jämställdheten mellan utbildningsstadierna.

Inkomstgränserna för studerandenas föräldrar är inte knutna till den allmänna inkomstutvecklingen, vilket har lett till en strängare behovsprövning. Av denna orsak blir det varje år färre studerande som får studiestöd samtidigt som en del studerande som tidigare har fått stöd inte längre får det på grund av att föräldrarnas inkomster har stigit. Gränserna för föräldrarnas inkomster höjdes senast den 1 november 2007 med 30 procent och året

innan med 15 procent. Efter detta höjningar har den allmänna inkomstnivån stigit med 18 procent. De nuvarande inkomstgränserna innebär att behovsprövningen gäller studerande barn i familjer där inkomsten ligger under medelinkomst. Föräldrarnas inkomster minskar inte studiestöd för högre utbildning.

Hyresgränsen för bostadstillägget höjdes senast den 1 november 2005 från 214,44 euro till 252 euro i månaden. Sedan dess har den allmänna hyresnivån stigit med ca 18 procent.

Syftet med studiestödssystemet är att trygga studerandenas utkomst under studietiden och samtidigt att främja effektiva studier. Förutom att det ska trygga utkomsten ska studiestödet också bidra till att effektivisera studierna så, att studiestöd för högskolestudier beviljas för en begränsad tid och så, att kravet för fortsatt beviljande är tillräckliga framsteg i studierna. Studieförskottet kontrolleras årligen, och utbetalningen av stödet kan avbrytas om den studerandes prestationer är inte är tillräckliga. Syftet med att gränsen för årsinkomsten kopplas till stödmånaderna är att styra användningen av stödet till heltidsstudier. Dessutom uppmuntras studerandena att avlägga examen inom målsatta tid genom att skattskyldiga som har avlagt högskoleexamen inom utsatt tid och lyft studielån för examen beviljas studielånsavdrag i beskattningen.

Användningen av studielån

Som del av studiestödet framhäver studielånet stödets karaktär av investering. Systemet med statsborgen gör det möjligt att få lån utan andra säkerheter. Skuldsättningen bland studerande började minska i samband med den studiestödsreform som genomfördes 1992, vilket var ett av målen med reformen. I början av 1990-talet, efter studiestödsreformen, lyfte bara 20 procent av studerandena studielån. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik hade 45 procent av de högskolestuderande som fick studiestöd läsåret 2011—2012 lyft studielån. Motsvarande siffra för dem som studerade vid yrkesläroanstalter var 20 procent. Av de studerande som avlade en yrkesinriktad grundexamen 2012 hade 22 procent studielån. Den genomsnittliga låne-

summan var 4 100 euro. Av dem som avlade en yrkeshögskoleexamen hade 36 procent använt studielån, och den genomsnittliga lånesumman var 6 800 euro. Av dem som avlade en högskoleexamen vid ett universitet hade 39 procent använt studielån, och den genomsnittliga lånesumman var 8 400 euro. År 2011 39,4 procent av dem som avlade en högskoleexamen hade studielån, och den genomsnittliga lånesumman var 7 500 euro.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har andelen studerande som lyfter studielån under de senaste åren hållit sig i stort sett oförändrad, men lånebeloppen har vuxit. Att lånebeloppen har vuxit beror bland annat på att räntorna har sjunkit och på att statsborgen för studielån har höjts för högre studier läsåret 2005—2006 och för andra studier läsåret 2008—2009. Dessutom kan den ökade användningen av lån också bero på att levnadskostnaderna har stigit, vilket under 2000-talet bara i begränsad utsträckning har kunnat beaktas i nivån på studiepenningen och bostadstillägget.

Enligt de kartläggande undersökningar av högskolestuderandenas studier och utkomst som utförs regelbundet (Studentundersökning 2010: Högskolestudenternas utkomst och studier, Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:18, på finska, samt Undersökning riktad till studerande 2006, Undervisningsministeriets publikationer 2006:51) är det inte särskilt populärt bland studerande att använda sig av studielån. Användningen av studielån är en aning mera populärt bland dem som studerar vid yrkeshögskolor och bland äldre studerande än bland övriga studerande. Ett av de viktigaste motiven när en studerande lyfter studielån är enligt undersökningen att lånet behövs för att täcka nödvändiga utgifter. Enligt undersökningen är oviljan att leva på lånade pengar den viktigaste orsaken när en studerande väljer att inte lyfta studielån. Den näst vanligaste orsaken är att den studerande kan försörja sig med övriga komponenter av studiestödet och löneinkomster, och den tredje vanligaste att den studerande har besparingar. Dessutom upplever studerandena ofta att deras ställning på arbetsmarknaden och förmåga att betala tillbaka lånet efter avlagd examen är osäker, vilket minskar viljan att ta

lån. Enlig statistiken skuldsätter sig högskolestuderandena i Finland mindre än sina kolleger i övriga Norden. År 2011 hade de studerande som avlade en högskoleexamen i Finland i medeltal ett studielån på 7 500 euro. Motsvarande lånesumma var 14 500 euro i Sverige, 18 800 euro i Danmark, 20 000 euro i Island och 33 000 euro i Norge.

Användningen av ränteunderstöd

Inkomstgränserna för det ränteunderstöd som kan beviljas för studielån höjdes den 1 augusti 2011 med 54 procent för att bidraget bättre än nu ska gagna de utexaminerade som har små inkomster och som trots sin utbildning inte har fått arbete. Höjningen grundade sig på den generella ökningen i löntagarnas inkomstnivå under perioden 1996—2008. Inkomstgränserna för ränteunderstödet har inte ändrats sedan den 1 augusti 2011 fastän den allmänna inkomstnivån har stigit efter den föregående justeringen. År 2010 fick 3 509 personer ränteunderstöd, och stödbeloppet var i genomsnitt 167,17 euro. År 2011 var stödtagarnas antal 2 914 och det genomsnittliga ränteunderstödet 151,16 euro. År 2012 var stödtagarnas antal 3 118 och det genomsnittliga stödet 152,75 euro. Antalet stödtagare har således minskat och utgifterna sjunkit sedan år 2010. De lån som staten som borgensman under de senaste åren tvingats betala har i medeltal uppgått till 4 200 euro. Utgifterna för ränteunderstödet kommer att hålla sig på samma nivå om den allmänna ekonomiska situationen förblir stabil. Den föreslagna höjning av inkomstgränserna för ränteunderstödet medför därför inga tilläggsutgifter, utan den motverkar bara den åtstramning av behovsprövningen som har skett.

Bedömning av studielånsavdraget

Fram till utgången av år 2012 har rätt till studielånsavdrag beviljats 25 320 personer. Enligt skattestyrelsen hade studielånsavdraget fram till utgången av år 2012 minskat statens skatteintäkter med sammanlagt 8,3 miljoner euro. Enligt statistiken över beskattningen år 2011 fick 4 752 skattskyldiga studielånsavdrag, och det sammanlagda beloppet

pet av avdragen var 2,4 miljoner euro. Läsåret 2011—2012 var medianen av studielånen för de personer med högre högskoleexamen som hade rätt till studielånsavdrag 7 500 euro, och studielånsavdraget uppgick i genomsnitt (medianen) till 1 500 euro. För dem som hade avlagt yrkeshögskoleexamen var medianen av lånebeloppet 6 900 euro och det genomsnittliga studielånsavdraget (medianen) 1 320 euro.

En undersökning av statistiken visar att ca 30 procent av de studerande som inledde sina studier 2005 och avlade högre högskoleexamen 2011 eller tidigare och ca 26 procent av de studerande som inledde sina studier vid en yrkeshögskola 2005—2007 och avlade sin examen 2011 eller tidigare hade rätt till studielånsavdrag.

Storleken på de lån som studerandena lyfter har vuxit en aning efter 2005, men andelen studerande som använder studielån har inte vuxit och studietiderna har inte blivit kortare under den tid systemet med studielånsavdrag har varit i bruk. Villkoret om att examen ska avläggas inom en bestämd tid för att ett studielånsavdrag ska kunna beviljas uppmuntrar inte i någon högre grad till snabba studier, eftersom avdraget kan beviljas även efter en tämligen lång studietid. En statistisk jämförelse visar att studietidsprofilerna och medianstudietiden är nästan de samma för dem som har rätt till avdraget som för övriga utexaminerade. Utredningen ger en fingervisning om att studielån och studielånsavdrag är till större nytta för dem som studerar inom professionsinriktade utbildningsområden och har en klarare yrkesbild än för dem som studerar till generalist. När det gäller andelen utexaminerade med rätt till studielånsavdrag är skillnaderna mellan olika studieområden stora. Inom universitetsutbildningen fanns det fler utexaminerade med studielånsavdrag än i medeltal bland dem som avlagt examen i medicin, juridik och handelsvetenskap, inom det humanistiska och pedagogiska området och inom kulturområdet. Unga studerande hade lyft större lån än äldre, och de ungas andel av dem som hade rätt till avdraget var på de flesta områden större än deras andel bland de utexaminerade.

Avdraget kan vara högst lika stort som låneamorteringen. Största delen av dem som får avdraget får det lite i sänder när de återbetalar lånet enligt en betalningsplan som de har avtalat om med banken. Bara en liten del får avdraget på en gång då de återbetalar lånet som en engångsbetalning av hela summan. Om de årliga amorteringarna av lånet är mindre än det maximala avdraget eller om den skatt som påförs under skatteåret inte är tillräckligt stor för att avdraget ska kunna genomföras till sitt fulla belopp, genomförs avdraget för den skattskyldige småningom. Även ovan nämnda omständigheter upplevs som olägenheter med hänsyn till målet att stödsystemet ska vara sporrande och transparent.

Studiernas längd och bakgrundsfaktorer vid övergången till arbetslivet

Statistiken visar att 40 procent av studerandena vid universiteten blir färdiga på sex år och 63 procent av studerandena vid yrkeshögskolorna på fem år. Medianstudietiderna och genomströmningen uppvisar skillnader som är specifika för studieinriktningarna. I de flesta studieinriktningarna vid universiteten är medianstudietiden under sex år och vid yrkeshögskolorna lite över fyra år. En granskning av dem som har avlagt examen på sex år visar att genomströmningen är under 30 procent till exempel inom universitetens humanistiska, naturvetenskapliga och teknisk-vetenskapliga områden och minst 50 procent till exempel inom det medicinska, juridiska och pedagogiska området.

Enligt studentundersökningen (Studentundersökning 2010: Högskolestudenternas utkomst och studier, Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:18, på finska) är de viktigaste generella orsakerna till att studierna framskrider långsamt förvärvsarbete, livssituationen och olika personliga faktorer. Förvärvsarbete hade lett till en lägre studietakt särskilt bland universitetsstuderandena. Yrkeshögskolestuderandenas studietakt hade hämmats särskilt av att de hade svag studiemotivation eller upplevde sig studera inom fel bransch.

Enligt undersökningen Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen opintourat

(Stenström, Virolainen, Vuorinen-Lampila & Valkonen. Koulutuksen tutkimuslaitos. 2012) hade hälften av dem som inledde yrkesutbildning avlagt examen inom normtiden. Huruvida studerande avlägger examen inom det område där de inledde sina studier eller avbryter sina studier sammanhänger framför allt med deras ålder när de inledde studierna. De yngsta slutför studierna med större sannolikhet än andra åldersgrupper, och de äldre åldersgrupperna avbryter studierna oftare än de yngre. Yrkehögskolestuderandenas utbildningsvägar är enligt resultaten mycket individuella och återspeglar bland annat samsättningsutsikterna, konkurrensen mellan olika utbildningar och sökandet efter en bättre studieplats samt finansieringen av studierna och uppehållet genom arbete. Enligt undersökningen är det inte ett entydigt faktum att arbete vid sidan av universitetstudier leder till en långsammare studietakt, utan studerandena upplever också att arbetet ger mer energi för studierna. Undersökningen visar också att det finns ett samband mellan universitetsstuderandenas studieinriktning och avbrutna eller utdragna studier. Andelen studerande som tog examen inom den inriktning där de först inledde sina studier var hög bland annat inom medicin, psykologi, juridik och pedagogik. Flera tidigare forskningsresultat bekräftar också att de som har tagit sin examen inom professionsinriktade utbildningsområden har en smidigare övergång till arbetsmarknaden än andra utexaminerade.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Främjande av heltidsstudier och snabbare utexaminering

Syftet med propositionen är att reformera studiestödssystemet så att det stöder heltidsstudier och snabbare utexaminering. Den indexbindning av studiepenningen, lindring av den behovsprövning som avser föräldrarnas inkomster och höjning av statsborgen som föreslås höjer nivån på studiestödet och gör det möjligt för de studerande att bättre än i dag fokusera på heltidsstudier. Lånets andel av det maximala stödbeloppet stiger, men tyngdpunkten i stödet till myndiga studeran-

de som bor självständigt kommer fortfarande att ligga på penningbidrag (studiepenning och bostadstillägg). Den grundläggande strukturen på studiestödet ska enligt förslaget bevaras i nuvarande form och utvecklas med tyngdpunkt på studiepenningen på grundval av årliga indexhöjningar. De ändringar som föreslås i studielånet gör lånet lättare och tryggare att använda. Om den studerande under studietiden inte längre behöver betala den del av räntan som motsvarar en räntesats på en procent, ökar den studerandes tillgängliga medel under studietiden. När inkomstgränserna för ränteunderstödet binds till en lönekoeficient, det vill säga till löneutvecklingen, tryggas låginkomsttagarnas möjligheter att klara betalningen av räntor och förebyggs en ökning av de utgifter som statens ansvar som borgensman medför.

Den studielånkompensation som införs för att förbättra möjligheterna att nå tidsmålet för en snabbare utexaminering från högskolestudier är klarare än studielånsavdraget och ett effektivare incitament för studerandena att avlägga examen. Den tryggar också bättre återbetalningen av lånet. Studielånkompensationen avviker från studielånsavdraget genom att kravet på tiden för avläggande av examen blir strängare och medför en kraftigare styrning mot utexaminering inom den målsatta tiden. I de grunder som ska tillämpas när förmånen beviljas beaktas enligt förslaget det nuvarande examenssystemet i två steg samt den inverkan olika livssituationer har på den tid det tar att avlägga examen. Studielånkompensationen, som är skattefri, är till sitt belopp större än studielånsavdraget, eftersom en större del av studerandens studielån föreslås beaktas i kompensationen än i studielånsavdraget. Kompensationen ska endast ges för studielån enligt den finländska studiestödslagen. Förmånen har också en gynnsam inverkan på återbetalningen av lånet, eftersom kompensationen minskar den utexaminerade studielåntagarens skuldbörda med en gång. Samtidigt minskar statens utgifter för borgensmannansansvaret och ränteunderstödet.

3.2 Strukturell utveckling av studiestödet

Alternativa strukturer för studiestödet

En arbetsgrupp för utvärdering av studielånsavdraget och en arbetsgrupp med uppdrag att utreda en reform av studiestödets struktur kartlade år 2012 olika alternativa strukturer för studiestödet. Enligt utredningarna skulle man för att försnabba högskolestudier kunna ändra den nuvarande strukturen på studiestödet till exempel genom att det direkta penningstödet begränsas så att det bara betalas under en utsatt tid för studierna, genom att studiestödet begränsas till ett bestämt antal läsår eller genom att stödtiden för olika examina förkortas. Syftet med de begränsningar som nämnts ovan skulle vara att styra studerandena så att de avlägger sina studier under den tid de får penningstöd för sina studier och snabbare än för närvarande. De skulle likväl göra systemet mera invecklat och de skulle inte ensamma förbättra förutsättningarna för heltidsstudier, utan stödet skulle också behöva höjas samtidigt som det måste säkerställas att studierna går framåt.

Framstegen i studierna under läsåret kan enligt arbetsgruppens utredning förenas med olika penningincitament. I modellen med belöning läsårsvis får högskolestuderanden under ett läsår få en förmån i form av ett penningbelopp som bestäms enligt studerandens framsteg under föregående läsår. Förmånen kan dessutom bero på den lånesumma som den studerande har lyft. Stödet skulle också vara en lön för studieprestationer i en annan modell, där studiestöd betalas enbart utifrån studieprestationerna utan behovsprövning grundad på den studerandes inkomster. Det centrala problemet i dessa belöningsmodeller, som i högre grad än de nuvarande grundar sig på studieprestationer, är att de studerande inte är jämställda när de avlägger sina studier, eftersom de arbetsinsatser som krävs för en studiepoäng inte kan anses vara helt enhetliga. Vidare kan det vara lättare att nå prestationskraven i en del branscher än i andra beroende på skillnader mellan studieområden eller skillnader i examensstruktur och studiearrangemang. Ett stöd som bygger

på belöning gör det därför inte möjligt för studerandena att få sin utkomst på lika grunder. Om studiestödet under studietiden beviljas utan behovsprövning grundad på den studerandes inkomster, växer statens utgifter för studiestödet till en början betydligt. I detta alternativ skulle stödet kunna återkrävas efter avslutade studier, och det belopp som ska återbetalas skulle kunna vara desto lägre ju snabbare stötagaren har avlagt sin examen. Om reformen ska vara kostnadsneutral, blir de summor som måste återkrävas efter studietiden stora, vilket försämrar den nyutexaminerades ekonomiska situation.

Studiestödet skulle kunna vara grundat på lån i högre grad än nu eller helt och hållet. Ett stöd i form av lån skulle kunna ändras till ett stöd i penningform om studietakten är tillräckligt rask. En annan modell fungerar så att stödet först beviljas i penningform men efter avlagd examen ska stödet betalas tillbaka i relation till inkomstnivån, till exempel som en viss procentuell del av årsinkomsten. Dessutom kan den summa som ska betalas tillbaka bero på hur snabbt examen har avlagts. I den här modellen omvandlas stödet efter examen delvis till ett statligt lån som ska återbetalas.

Om stödet helt och hållet blir lån eller om tyngdpunkten i stödet i jämförelse med nuläget i högre grad förskjuts mot lån, kan följden bli att de studerande börjar förvärsarbeta mera och att nyttjandegrad av stöd sjunker. Ett stöd som baserar sig på lån kan innebära att den studerande eller dennes familj får ökat finansieringsansvar, vilket kan försämra möjligheterna för ungdomar från familjer med små inkomster att söka sig till högre utbildning. En övergång till ett stöd i låneform ska också betyda att studiestödssystemet för högskolestuderandena och studerandena på andra stadiet utvecklas i olika riktning, vilket kan hämma övergången från studier på andra stadiet till högre studier.

Olika sätt att genomföra en indexbindning

När studiestödet eller en del av studiestödet binds till ett index, bevarar stödet eller stöddelen sitt realvärde, vilket bidrar till att den studerandes levnadsstandard hålls på samma nivå som tidigare. Om stödet inte är index-

bundet försvagas dess köpkraft och stödbeloppet motsvarar då inte den nivå som det avsågs ha när lagen stiftades. Beaktas levnadskostnadernas utveckling i stödbeloppet förbättras möjligheterna för de studerande som får stöd att fokusera på studierna genom den trygghet studiestödet ger. En indexbindning beaktar likväl inte den allmänna höjningen av levnadsstandarderna.

Det konsumentindex som Statistikcentralen räknar ut beskriver prisutvecklingen för de varor och tjänster som finländska hushåll köper i Finland. Konsumentprisindexet beräknas med en metod där priserna på olika varor vägs samman enligt deras andel av konsumtionen. Konsumentprisindexet används som en allmän inflationsmätare. Konsumentprisindexet som revideras med vissa års intervall lämpar sig för undersökningar på kort sikt.

Levnadskostnadsindexet, som Statistikcentralen också beräknar, är en lång tidsserie som beräknats på basis av det senaste konsumentprisindexet. Det utvecklas därför på samma sätt som konsumentprisindexet. Till exempel många hyror är bundna till levnadskostnadsindexet.

Det folkpensionsindex som anges i lagen om folkpensionsindex (456/2001) följer i sin tur levnadskostnadsindexet, som Statistikcentralen beräknar utifrån prisuppgifter för viktiga nyttigheter. Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindexets poängtal för månaderna i det föregående årets tredje kvartal (juli, augusti och september) divideras med talet 1,16.

Största delen av grundskyddsförmånerna är bundna till folkpensionsindexet. Till de förmåner som är bundna till FP-indexet hör förutom folkpensionen bland annat garantipensionen, familjepensionen, militärunderstödet grundunderstöd, handikappbidraget, arbetslöshetsskyddets grunddagpenning och arbetsmarknadsstödet samt barnbidraget, stödet för vård av barn, sjukförsäkringens minimidagpenning och utkomststödet. De lagstadgade beloppen av dessa förmåner motsvarar oftast de poängtal som avses i lagen om folkpensionsindex i relation till tidpunkten när indexbindningen trädde i kraft.

Studiepenningen kan likt andra grundskyddsförmåner bindas till folkpensionsin-

dexet. I samband med att studiepenningen binds till FP-indexet kan de nu gällande lagstadgade beloppen för studiepenningen bevaras, om det föreskrivs att de svarar mot poängtalet för FP-indexet 2013. Det här är en logisk lösning med tanke på ikraftträdandet av reformen och samtidigt utgöra den klaraste lösningen i lagstiftningshänseende. Samma princip tillämpades i fråga om en del förmåner när indexskyddet utvidgades 2011. Den valda lösningen inverkar inte på storleken av den studiepenning som den studerande får eller på sättet på vilket den beräknas.

Förtjänstnivåindexet, som likaså beräknas av Statistikcentralen, mäter löntagarnas lön för ordinarie arbetstid. Indexet omfattar också löntagarnas resultatpremier samt engångsposter som grundar sig på avtal. Den lönekoeficient som anges i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) beräknas på basen av förändringarna i löntagarnas löner och i konsumentpriserna. I koefficienten beaktas ändringarna i prisnivån till 20 procent och ändringarna i löntagarnas löner till 80 procent. Lönekoeficienten används allmänt vid justeringen av inkomstgränser för förmåner, till exempel inkomstgränserna för sjukförsäkringslagens sjuk-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen samt specialvårdspenningen och rehabiliteringspenningen.

De nuvarande inkomstgränserna för räntebidraget skulle kunna bindas till den lönekoeficient som definieras i lagen om pension för arbetstagare. I de nya inkomstgränserna kan den allmänna ökningen i inkomstnivån som redan skett beaktas. Justeringar kan utföras med jämna intervaller så att höjningen av inkomstgränserna blir verkningfulla med tanke på de studielåntagare som har små inkomster.

3.3 De viktigaste förslagen

Utbildning som stöds med studiestöd

Studier som berättigar till studiestöd

Bestämmelser om vilka studier som berättigar till studiestöd finns för närvarande i 4 § i studiestödslagen, 2 § i studiestödsförordningen och delvis även i definitionsbestämmelsen i 3 § i studiestödslagen. De ursprung-

liga paragraferna i studiestödslagen härstammar från år 1994, och bestämmelserna har sedan dess ändrats flera gånger. Bestämmelserna och de hänvisningar som förekommer i dem är till en del tolkningsbara, och på grund av de många ändringarna svårbegripliga. Strukturen på de bestämmelser som gäller studier som berättigar till studiestöd ska enligt förslaget ändras så att sådana bestämmelser i framtiden bara finns på lagnivå. Det här står i samklang med 80 § 1 mom. i grundlagen (731/1999) enligt vilken bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Samtidigt föreslås det att bestämmelserna ska göras klarare och att de ska omarbetas lagtekniskt.

Dessutom föreslås det att den förberedande gymnasieutbildning som riktar sig till invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål ska betraktas som heltidsstudier som berättigar till studiestöd (inkl. stöd för skolresor) och att den till invandrare riktade utbildning som förbereder för yrkes- och högskolestudier ska ses som studier som berättigar till studiestöd. Studiestödet behövs för att sporra invandrare att utbilda sig, särskilt de invandrare som står utanför arbetsmarknaden och som därför inte omfattas av arbetskraftspolitiska åtgärder och får integrationsstöd eller utkomstskydd för arbetslösa. De föreslagna ändringarna förbättrar jämställdheten och de ekonomiska förutsättningarna för studier för invandrare på olika utbildningsstadiet. Redan nu kan invandrare enligt nuvarande lagstiftning beviljas studiestöd och stöd för skolresor för sådan utbildning riktad till invandrare som förbereder för grundläggande yrkesutbildning.

Rätten till studiestöd för annan utbildning än utbildning under offentlig tillsyn

Den vaga regleringen av jämställningsförhållandet för läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn har visat sig medföra problem såväl för de myndigheter som behandlar frågan som för läroanstalterna och studerandena. Folkpensionsanstalten och undervisnings- och kulturministeriet mottar rätt ofta förfrågningar och klagomål från studerande vid privata läroanstalter där den studerande anser att den utbildning som läroanstal-

ten ger inte är på utlovad nivå. Folkpensionsanstalten mottar årligen ca 5—10 nya ansökningar om jämställning från läroanstalterna. Ungefär en femtedel av ansökningarna avslås. Den huvudsakliga orsaken till avslagen är att den utbildning som läroanstalten ger inte till sin nivå är jämförbar en utbildning som står under offentlig tillsyn. Ansökningar avslås sällan på grund av otillräckliga ekonomiska förutsättningar för verksamheten, men brister i de ekonomiska förutsättningarna kan leda till att läroanstalten erhåller jämställning bara för viss tid.

Det föreslås att rätten till studiestöd förtydligas. En förutsättning för att studiestöd beviljas ska även framöver vara att utbildningsanordnaren har yrkeskompetens och ekonomiska förutsättningar för att driva verksamheten och att utbildningen i fråga har ordnats i minst ett år. När det gäller utbildning som inte står under offentlig tillsyn ska studiestödsrätten enligt förslaget begränsas till utbildning som ordnas i Finland. Utbildningen ska i regel förbereda den studerande för en fristående examen eller en del av en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Den föreslagna ändringen gör läget klarare ur såväl utbildningsanordnarens som myndigheternas och den studerandes synvinkel. Utbildningen ska uppfylla examensgrunderna så att den studerande efter avslutade studier har förutsättningar att avlägga en fristående examen eller en del av fristående examen. Dessutom bör utbildningsanordnaren ha ett avtal om mottagande av fristående examen med en sådan aktör, som av examenskommissionen har beviljats rätt att fristående examen.

Utbildningen kommer enligt förslagen inte heller i fortsättningen att stå under offentlig tillsyn, men den kommer att vara föremål för indirekt kontroll genom examenskommissionen. Examenskommissionerna övervakar att avtalen för ordnande av yrkesprov uppfylls och följer upp hur examenstillfällena ordnas och hur examensprestationerna bedöms. Folkpensionsanstalten kan för sin del övervaka att förutsättningarna för studiestödsrätten uppfylls till exempel genom att följa upp antalet fristående examina som studerandena avlägger. Alla examina enligt examensstrukturen kan avläggas som fristående examen. I

likhet med vad som är fallet i dag lämnas utbildning av hobbykaraktär och utbildningsanordnare som ger utbildning på högskolenivå utanför studiestödsrätten. Fristående examina är ett sätt att avlägga en yrkesinriktadexamen eller en del av en yrkesinriktadexamen vilket har planerats särskilt för vuxna. Bestämmelser om fristående examina finns i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Som fristående examen kan man avlägga yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina. År 2012 omfattade examensstrukturen sammanlagt 374 yrkesexamina, av vilka 52 var yrkesinriktade grundexamina, 192 yrkesexamina och 130 specialyrkesexamina. De som avlägger fristående examina deltar ofta i förberedande utbildning som ger behövligt yrkeskunnande. Dock kan en fristående examen också avläggas med stöd av erfarenhet som skaffats i arbetslivet utan förberedande utbildning.

Om det inom ett utbildningsområde inte är möjligt att avlägga en fristående examen enligt examensstrukturen, ska en ansökan om studiestödsrätt för utbildning på området likasom nu bedömas utifrån nivån på utbildningen. Dessutom bör utbildningen producera allmänt erkänd yrkeskompetens. Vid de läroanstalter som för tillfället erhållit jämställning finns det inom teaterområdet och Alexandertekniken inte möjlighet att avlägga fristående examen enligt examensstrukturen, men motsvarande utbildning ges även vid läroanstalter som står under offentlig tillsyn.

Studiepenningen indexbindning

För att trygga den köpkraft studiestödet ger och förbättra stödets tillräcklighet föreslås det att studiepenningens belopp justeras vid ingången av varje läsår enligt vad som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Enligt förslaget beviljas studiepenningar som är höjda enligt folkpensionsindexet första gången den 1 augusti 2014. Höjningen blir ca 1,5 procent och den görs med en cents noggrannhet.

Beloppen av de studiepenningar som beviljas från början av höstterminen motsvarar det poängtal enligt lagen om folkpensionsindex (456/2001) som fastställts för år 2014. Både

medeltalet och kvoten avrundas separat till närmaste hela tal.

Studiepenningens grundbelopp nu och en uppskattning av grundbeloppen den 1 augusti 2014 (€/mån.):

Högre utbildning

	1.8.2013	1.8.2014*
Gift eller underhållsskyldig	298	302,44
Fyllt 18 år, bor självständigt	298	302,44
Under 18 år, bor självständigt	145	147,16
Fyllt 20 år, bor självständigt	122	123,82
Under 20 år, bor hos en förälder	55	55,82

Andra stadiet

	1.8.2013	1.8.2014*
Gift eller underhållsskyldig	246	249,67
Fyllt 18 år, bor självständigt	246	249,67
Under 18 år, bor självständigt	100	101,49
Fyllt 20 år, bor hos en förälder	80	81,19
Under 20 år, bor hos en förälder	38	38,57

Grundbelopp för studiepenningar som höjs på basis av föräldrarnas inkomster och höjningarna från den 1 augusti 2013 (€/mån.):

Studiepenningens grundbelopp	Höjning	Höjd studiepenning högst
38	58	96
55	75	130
80	100	180
100	100	200
122	145	267
145	145	290

Kalkylerade grundbelopp för de studiepenningar som förhöjs på basis av föräldrarnas inkomster och av höjningarna den 1 augusti 2014*(€/mån.):

Studiepenningens grundbelopp	Höjning	Höjd studiepenning högst
38,57	58,87	97,44
55,82	76,12	131,94
81,19	101,49	182,68
101,49	101,49	202,98
123,82	147,16	270,98
147,16	147,16	294,32

*De belopp som beräknats enligt FP-indexet är uppskattade belopp från den 1.8.2014, de slutliga poängtalerna fastställs i oktober 2013. Uppskattningen baserar sig på finansministeriets inflationsprognos från augusti 2013.

Behovsprövning grundad på föräldrarnas inkomster

Behovsprövningen som grundar sig på föräldrarnas inkomst föreslås att mildras så att en 18—19-årig studerande som bor annanstans än en hos förälder och studerar i annan utbildning än högskoleutbildning har rätt till full studiepenning om föräldrarnas nettoförvärvsinkomst och nettokapitalinkomst enligt 30 § i inkomstskattelagen tillsammans är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp på 1 010 euro med vilket inkomsterna överskrider inkomstgränsen. Således får studerande ingen studiepenning om de inkomster som ska beaktas är 73 200 euro eller högre. Förslaget innebär att föräldrarnas inkomster

inte leder till sänkt studiepenning om de i tillsammans genomsnitt uppgår tillsammans till högst 4 400 euro per månad och till att ingen studiepenning betalas om de inkomster som ska beaktas tillsammans uppgår till i genomsnitt 6 100 euro per månad. Behovsprövningen lindras så att en myndig studerande som bor självständigt har rätt till studiepenning om föräldrarna är medelinkomsttagare. Föräldrarnas inkomstgränser ska inte ändra från nuläget för 18-19-åriga studerande på andra stadiet som bor hos en förälder. Inkomstgränserna ska således vara högre än de föreslagna föräldrarnas inkomstgränser för självständigt boende 18—19-årig studerande.

Statsborgen och ränteunderstöd för studielån

Enligt förslaget ska rätten till statsborgen utvidgas för myndiga studerande så att även myndiga studerande på andra stadiet som bor hos en förälder kan beviljas statsborgen fastän de på grund av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning. Den föreslagna ändringen skapar enhetligare grunder för rätten till statsborgen för studerande på andra stadiet och i den högre utbildningen. Eftersom en lånegaranti inte är en förmån som betalas studeranden direkt av statsmedel, är en behovsprövning grundad på föräldrarnas inkomster inte på samma sätt motiverad som till exempel när studiepenningen beviljas. Ändringen förbättrar de ekonomiska förutsättningarna att studera för myndiga studerande som bor hos en förälder. Rätten till statsborgen för studerande på andra stadiet ska enligt förslaget göras klarare också på så vis att statsborgen beviljas även gymnasie-studerande som inte bor hos en förälder men för vilken barnbidrag betalas och som på grundval av föräldrarnas inkomster har rätt till studiepenning. Hittills har under 18-åringar kunnat få statsborgen om de har fått studiepenning. En studerande som inte studerar vid ett gymnasium (utan till exempel vid en yrkesläroanstalt eller en folkhögskola) och som inte bor hos en förälder och för vilken barnbidrag har betalats har kunnat få statsborgen om han eller hon på basis av föräldrarnas inkomster haft rätt till studiepenning.

För att stödets tillräcklighet ska bli bättre föreslås storleken på statsborgen för studielån

räknad per månad höjas med 100 euro för alla som har rätt till statsborgen. Storleken på statsborgen för högskolestuderande och för studerande som får vuxenutbildningsstöd samt för studerande som fyllt 18 och inte studerar vid en högskola blir enligt förslaget 400 euro per månad. För studerande som inte har fyllt 18 år och inte studerar vid en högskola föreslås summan bli 260 euro och för studerande som studerar utomlands 700 euro per månad.

Ett villkor för att statsborgen ska gälla är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studiestöd samt under en termin närmaste efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret. Det här innebär att låntagaren inte betalar ränta för lånet, utan räntorna kapitaliseras i sin helhet. Räntebetalningen inleds alltså först efter det att studierna är avslutade och återbetalningen av lånet har inletts.

För att behovsprövningen för ränteunderstöd inte ska bli stramare, föreslås det att inkomstgränserna från och med 2014 justeras vart annat år i överensstämmelse med förändringen i lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Inkomstgränserna ska först höjas enligt den indexförändring som har skett under åren 2010—2013.

Stödtiden

Förkortning av maximitiden för studiestöd

Genom att maximitiden för studiestöd förkortas begränsas den stödtid som en efter avlagd examen kan använda för andra högskoletider. Enligt förslaget ska den maximitid för studiestöd som avser alla högskolestudier förkortas från 70 till 64 stödmånader. Den studerande kan då efter att ha avlagt examen ha tillgång till det antal stödmånader som fås när antalet förbrukade stödmånader subtraheras från det maximala antalet stödmånader 64. Följaktligen kan till exempel en person som har använt 55 stödmånader för högre högskoleexamen för andra högskolestudier i stället för nuvarande 15 stödmånader få nio stödmånader. En vuxenstuderande som har avlagt högskoleexamen har utöver studiestö-

det även tillgång till andra stödformer. Påbyggnadsstudier och specialiseringsstudier kan även bedrivas inom ramen för avlönat arbete.

Beräkning av antalet stödmånader under ett läsår

Reglerna i studiestödslagen för beräkning av antalet stödmånader är invecklade ur verkställighetssynpunkt och svårbegripliga för studerandena. Den studerande kan inte direkt utifrån inlednings- och avslutningsdagen för studierna avgöra om han eller hon har rätt till studiestöd för den månad då studierna inleddes och den månad då de avslutades, utan han eller hon måste kunna räkna ut antalet stödmånader utifrån den sammanlagda studietiden. Vid verkställigheten har det förekommit oklarheter om hur beräkningsreglerna ska tolkas både i fråga om definitionen av begreppet studiemånad och i fråga om fördelningen av stödmånaderna. Den årliga stödtiden beror enligt gällande lagstiftning också på när de studier som ingår i läsåret inleds och avslutas, varför stödmånaderna per läsår kan öka eller minska från år till år med 0,5—1 studiemånad. I definitionen av stödtiden föreslås en enhetlig räkneregler som ska gälla alla studier på andra stadiet. Undantagsregeln för yrkesinriktad grundutbildning och stöd för en halv månad ska enligt förslaget slopas. Den föreslagna beräkningsmodellen ska även tillämpas på högskolestudier som inte leder till examen.

I definitionen av antalet stödmånader som ingår i ett studieår slopas enligt förslaget den beräkningsmodell där man utgår från de datum då studierna inleds och avslutas. I stället ska rätten till stöd alltid grunda sig på antalet dagar som ingår i studietiden under respektive kalendermånad. Studerande ska ha rätt till studiestöd för de kalendermånader som omfattar minst 18 dagar som räknas till den tid som ger rätt till studiestöd. Även i det kontrollförfarande som tillämpas vid sådana ändringar i förhållandena som varar en bestämd tid, sker en övergång till en beräkningsregel som grundar sig helt och hållet på antalet studiedagar under de kalendermånader som berörs.

De föreslagna ändringarna gör beräkningen av antalet stödmånader under ett läsår klarare såväl för studerandena som ur verkställighetssynpunkt. Även efter den föreslagna ändringen beror antalet stödmånader på vilka dagar läroanstalten har fastställt som inlednings- och avslutningsdagar för studierna. Beroende på vilka dessa datum är, kan antalet stödmånader liksom nu variera från läsår till läsår. Den föreslagna räkneregeln står i samklang med den räkneregeln som för närvarande tillämpas vid beviljande av stöd för skolresor. Det är motiverat att antalet stödmånader under ett läsår i framöver beräknas på samma grunder när studiestöd och stöd för skolresor beviljas. Beräkningen av antalet stödmånader under ett läsår för högskolestudier i en utländsk läroanstalt ändras inte.

Studielånskompensation

Studiestödet för högre studier reformeras att främja studier på heltid och snabbare utexaminering genom införandet av en studielånskompensation. Kompensationen beviljas studerande som har tagit emot sin första studieplats vid en högskola den 1 augusti 2014 eller senare och som har avlagt examen inom utsatt tid. Rätt till studielånskompensation har enligt förslaget en studielåntagare som har avlagt en lägre eller högre högskoleexamen eller både en lägre och en högre högskoleexamen eller en högre högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen vid en yrkeshögskola. Arbetsgruppen för utvärdering av studielånsavdraget föreslog inte ursprungligen att studielånskompensationen skulle omfatta också högre yrkeshögskoleexamen. Vid den fortsatta beredningen av regeringspropositionen kom man dock fram till detta förslag för att högskoleexamina skulle behandlas lika.

En typisk situation är att en studerande antas för att avlägga såväl lägre som högre högskoleexamen vid universitetet, och målet är då att studeranden ska avlägga en högre högskoleexamen. Studeranden kan antas för att avlägga en högre högskoleexamen inom ett område där det inte finns någon lägre högskoleexamen (t.ex. medicin). En utbildning för en högre högskoleexamen som grundar

sig på en lägre högskoleexamen eller en utbildning på motsvarande nivå kan även ordnas som ett utbildningsprogram med separat intagning (så kallade magistersprogram). En studielåntagare kan enligt förslaget beviljas rätt till studielånskompensation bara för den första examen som låntagaren har avlagt. En låntagare som redan har avlagt en examen som berättigar till studielånsavdrag kan då inte få studielånskompensation även om han eller hon har blivit beviljad studielånsavdrag.

Om en person har blivit antagen för att avlägga såväl lägre som högre högskoleexamen, betraktas den högre högskoleexamen som den första högskoleexamen som personen har avlagt, förutsatt att studielånskompensation inte har beviljats på ansökan av studeranden efter att den lägre examen avlagts. En studielåntagare som har tagit emot sin studieplats vid en högskola före den 1 augusti 2014 ska enligt förslaget inte ha rätt till studielånskompensation.

Tidsramar för avläggande av examina som berättigar till studielånskompensation

Kravet på vilken tid det får ta att avlägga examen som gäller för studielånskompensationen ska enligt förslaget utformas så att en person som har avlagt en högskoleexamen kan få studielånskompensation även om den målsatta tiden för examen eller den tid som motsvarar examens omfattning överskrids. I tidskravet ingår en viss flexibilitet som säkerställer att mindre problem i studierna eller administrativa processer i samband med utexamineringen beaktas schablonmässigt. En för sträng tidsgräns skulle kunna göra systemet mindre attraktivt och mindre verkningsfullt när det gäller att förkorta studietiderna. Enligt universitetslagen är universiteten skyldiga att ordna utbildningen så att studerandena kan avlägga examen inom den målsatta tiden. Yrkeshögskolorna måste enligt yrkeshögskolelagen ordna de studier som leder till en examen så att en heltidsstuderande kan slutföra dem inom den tid som motsvarar studiernas omfattning. Dessutom möjliggör den studierätt som den studerande har enligt universitetslagen och yrkeshögskolelagen att den studerande använder längre tid för att avlägga examen än den målsatta tiden för exa-

men eller den tid som motsvarar omfattningen av examen. När den tidsgräns för avläggande av examen som tillämpas som villkor för studielånskompensationen definierats har de ovan nämnda yttre villkoren som inverkar på den tid det tar att avlägga examen beaktats. Den tidsgräns för avläggande av examen som gäller för studielånskompensationen får inte vara för stram, så att den studerande till exempel måste avlägga examen på kortare tid än den tid inom vilken högskolan är skyldig att ordna studierna. I tidsgränsen är det motiverat att i skälig utsträckning beakta medborgarligena plikter och livssituationer som leder till frånvaro och som inte räknas in i den tid den studerande har studierätt för examen. Till dessa hör exempelvis frivillig militärtjänst för kvinnor eller genomförande av förvarvsskyldighet samt moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet.

En studerande som har avlagt en lägre högskoleexamen som enligt förslaget rätt till studielånskompensation om den tid som den studerande har använt för att avlägga denna examen överskrider den målsatta tiden för avläggande av examen med högst en termin. Tidskravet för en lägre högskoleexamen som omfattar 180 studiepoäng blir då tre och ett halvt år. En studielåntagare som avlagt såväl lägre som högre högskoleexamen eller högre högskoleexamen får enligt förslaget rätt till studielånskompensation om den tid som använts för att avlägga examen överskrider den målsatta tiden för avläggande av examen med högst ett läsår. En lägre och en högre högskoleexamen som tillsammans omfattar 300 studiepoäng (180 + 120 studiepoäng) och en målsatt tid på fem år bör till exempel avläggas inom högst sex år.

En studerande som har avlagt yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen har rätt till studielånskompensation när den tid som den studerande har använt för att avlägga examen överskrider den föreskrivna tid som motsvarar examens omfattning med högst en termin. Tidskravet som ställs på den tid inom vilken en yrkeshögskoleexamen som omfattar 210 studiepoäng skall avläggas, blir då till exempel fyra år.

Den som har avlagt examen vid en utländsk högskola har enligt förslaget rätt till studielånskompensation på motsvarande

grunder som den som har avlagt examen vid en inhemsk högskola. Den målsatta tiden för avläggande av en examen eller den tid som bestäms enligt examens föreskrivna omfattning är lika långa i de länder som har infört det så kallade examenssystemet i två steg och där studiernas omfattning fastställs enligt ECTS. I fråga om examina som är uppbyggda enligt något annat system eller där studierna dimensioneras på något annat sätt än enligt ECTS ska respektive lands lagstiftning eller högskolans officiella definition av målsatta tiden för avläggande av examen tillämpas.

Den tid som en utexaminerad studerande har använt för att avlägga sin examen ska enligt förslaget räknas från början av den termin då den studerande första gången har tagit emot en studieplats vid en högskola till utgången av den termin då den studerande har avlagt en examen för vilken studielånskompensation kan beviljas.

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare är berättigad till lånskompensation även om den tid som låntagaren har använt för att avlägga examen är högst två läsår längre än den ovan nämnda sedvanliga kravet på avläggande av examen, om studierna har fördröjts på grund av fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller på grund av sjukdom. Den tid det tar att avlägga examen kan dessutom vara längre än den ovan nämnda om låntagaren har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av barn. I praktiken kan den tid inom vilken examen ska avläggas bli flera år längre än för andra studerande beroende på hur många och hur långa de perioder då låntagaren har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning är. Enligt förslaget kan bara de terminer beaktas under vilka låntagaren fullgjort värnpliktstjänstgöring, frivillig militärtjänstgöring för kvinnor eller civiltjänstgöring, har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av ett barn eller har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringsla-

gen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen. Grunderna för förlängningen motsvarar de grunder som för närvarande tillämpas vid förlängningen av tidsramen för studielånsavdraget.

Beslut om studielånskompensation

Enligt förslaget ska Folkpensionsanstalten utan ansökan pröva om en studielåntagare som har avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen är berättigad till studielånskompensation. Folkpensionsanstalten utgår då från högskolans uppgifter om den dag då studierna har inletts och den dag då examen har avlagts. När det gäller studielåntagare som har studerat utomlands ska Folkpensionsanstalten emellertid pröva rätten till studielånskompensation utifrån en utredning om när studierna har inletts och när examen har avlagts som studielåntagaren själv lämnar. För att studielånskompensationen ska kunna beviljas ska den studerande lämna in sin ansökan och utredningen om när studierna har inletts och när examen har avlagts inom två år räknat från examensdagen. Även en studielåntagare som har avlagt en lägre högskoleexamen bör ansöka om rätt till studielånskompensation hos Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen har avlagts. Låntagaren ges alltså tillfälle att överväga om han eller hon ska utnyttja lånskompensationen på basis av den lägre högskoleexamen eller först efter att ha avlagt såväl en lägre som en högre akademisk examen. Om en låntagare har rätt till studielånskompensation på grund av avlagd examen, beräknar Folkpensionsanstalten på basis av de uppgifter som penninginstitutet lämnat beräkna beloppet av studielånskompensationen och meddelar ett beslut om rätt till studielånskompensation samt summan på studielånskompensationen. Beslutet kan meddelas utan att låntagaren hörs i ärendet.

Om studielåntagaren på basis av uppgifterna om avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har meddelat inte är berättigad till studielånskompensation, lämnar Folkpensionsanstalten ett förslag till

beslut i ärendet. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om studielåntagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Studielånskompensationens belopp

Enligt förslaget är studielånskompensationens maximibelopp 40 procent av den del som överskrider 2 500 euro av det studielånet som berättigar till kompensation. Egenrisken är befogad eftersom studielånskompensationen ska rikta sig till de studerande som har använt studielånet för att kunna studera på heltid. Egenrisken motsvarar sex månaders studielån när statsborgen uppgår till 400 euro per månad. En högre egenrisk skulle inte främja målet att sporra studerandena att använda studielån för att trygga sin utkomst, studera effektivare och att bli fortare färdig än i dag. Egenrisken har också en administrativ betydelse, eftersom den administrativa arbetsbördan blir mindre om små studielån lämnas utanför förfarandet. Med studielån som berättigar till studielånskompensation avses det studielån enligt lagen om studiestöd som upplupit under tiden mellan utgången av den termin som föregick den första dagen då högskolestudier för examen inleddes och ingången av följande termin efter dagen då den examen som berättigar till kompensationen avlagts, dock inte de kapitaliserade räntorna på lånet.

Studielånskompensationens belopp beräknas på högst det lånebelopp som motsvarar studielånebeloppet för den tid som motsvarar den målsatta tiden för avläggande av examen, när det är fråga om en universitetsexamen, eller examens omfattning, när det är fråga om en yrkeshögskoleexamen. Studielån som motsvarar maximibeloppet av statsborgen beaktas för nio månader per läsår. Till den del som examens omfattning inte är fulla år, beaktas studielånet för fem månader per halvt läsår när beloppet av kompensationen beräknas. Det lånebelopp som ska beaktas beräknas enligt de bestämmelser om maximibeloppet av statsborgen för studielån som gäller vid den tidpunkt då examen avläggs. Enligt förslaget ska beloppet av den statsborgen som beviljas för studerande som avläg-

ger examen utomlands vara högre än beloppet av den statsborgen som beviljas för studerande som avlägger examen i Finland, varför även studielånskompensationen blir högre för när examen avläggs utomlands än när den avläggs i Finland.

Om den målsatta tiden för examen är exempelvis fem år skulle det lånebelopp som beaktas vid beräkningen av kompensationen då statsgarantin är 400 euro i månaden vara 18 000 euro, från vilket avdras egenandelen 2 500 euro (45 mån. x 400 – 2 500). Studielånskompensationen blir då 6 200 euro (15 500 euro x 40 %). Det lånebelopp som beaktas skulle också påverkas av om examen avlagts i Finland eller utomlands. En begränsning av det lån som beaktas till en tid som motsvarar omfattningen av examen är nödvändig för att undvika onödig skuldsättning och för att rikta kompensationen till dem som har studerat effektivt och systematiskt. Begränsningen förhindrar också att studielåntagaren avsiktligt förlänger sina studier för att maximera kompensationen. Enligt förslaget är studielånskompensationen för mottagaren en skattefri förmån på vilken 92 § i inkomstskattelagen ska tillämpas.

Betalning av studielånskompensation

Enligt förslaget ska Folkpensionsanstalten amortera en studielåntagares studielån genom att betala penninginstitutet en summa som svarar mot studielånskompensationen så snart som möjligt efter det att studielåntagaren har avlagt examen. I regel ska kompensationen betalas under den termin som följer närmast efter utexamineringen. Lånekompensationen används för att amortera studielån med statsborgen enligt lånens storleksordning börjande från det största obetalda statsgaranterade studielånet.

Om Folkpensionsanstalten emellertid i egenskap av borgenär har betalat studielånet till penninginstitutet och Folkpensionsanstalten driver in studielånet, dras studielånskompensationens belopp i första hand av från den borgensfordran som Folkpensionsanstalten driver in. Om kapitalet av studielåntagarens studielån vid tidpunkten för betalningen av kompensationen är mindre än den studielånskompensation som ska betalas, betalas

den återstående lånekompensationen direkt till studielåntagaren. Låntagaren mottar alltså förmånen själv om han eller hon efter examen och före den tidpunkt då studielånskompensationen betalas har amorterat sitt studielån eller återbetalat det helt.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

De ändringar som föreslås i propositionen har konsekvenser för anslagsbehovet under moment 29.70.55 Studiepenning och bostadstillägg. En bindning av studiepenningen till FP-indexet beräknas öka anslagsbehovet under momentet med 3 889 000 euro år 2014. År 2015 blir ökningen i anslagsbehovet uppskattningsvis 7 500 000 euro. Indexbindningen förbättrar studiestödet för ca 280 000 studerande.

När föräldrarnas inkomstgränserna till 18—19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt höjs med 30 procent ökar behovet av anslag under moment 29.70.55 med uppskattningsvis 4 600 000 euro för år 2014 och med 8 300 000 euro för hela år 2015. De föreslagna höjningarna av inkomstgränserna beräknas förbättra studiestödet för 5 800 studerande.

Införandet av en studielånskompensation beräknas öka behovet av tilläggsanslag under moment 29.70.55 med 1 000 000 euro år 2016 och med 7 000 000 euro år 2017. Anslagsbehovet under momentet beräknas växa gradvis så att det är som störst år 2021, då det uppgår till 19 000 000 euro. Det beräknas att 40 procent av de studerande som har avlagt högskoleexamen kommer att ha rätt till studielånskompensation. Antalet personer som har rätt till kompensationen kommer följaktligen att vara ca 14 500 per år. Då studielånet i genomsnitt beräknas uppgå till 8 800 euro och studielånskompensationen till 2 500 euro, blir det maximala behovet av tilläggsanslag om sju år uppskattningsvis 36 000 000 euro. Tiden det tar för studerandena att avlägga examen och därmed också stödtiden beräknas bli i genomsnitt fem månader kortare för 8 000 studerande, vilket medför besparingar på ca 17 000 000 euro i

övriga utgifter för studiepenningar och bostadstillägg. Denna spareffekt når maximal nivå cirka sju år efter det att systemet har tagits i bruk. Behovet av tilläggsanslag beräknas då vara 19 000 000 euro.

De som inleder sina studier den 1 augusti 2014 eller senare kommer enligt lagförslaget inte att ha rätt till studielånsavdrag. Den bortfall i skatteintäkterna som studielånsavdraget medför bedöms därför börja sjunka år 2020. När underskottsgottgårelsen beaktas upphör studielånsavdraget att inverka på beskattningen i mitten av 2030-talet. Med nuvarande nyttjandegrad av studielånet och nuvarande studietider för examina får ca 11 000 studerande årligen studielånsavdrag. Med ett genomsnittligt studielånsavdrag på 1 400 euro minskar statens skatteintäkter därför med högst 15 000 000 euro vare år. Statens skatteintäkter ökar alltså uppskattningsvis med åtminstone detta belopp fram till mitten av 2030-talet tack vare att avdraget inte längre beviljas.

Statens ansvar som borgensman bedöms minska med en fördröjning på några år. Den föreslagna studielånskompensationen minskar storleken av de utexaminerades studielån i banken och samtidigt de lån som staten som borgensman tvingas betala. Åren 2017 och 2018 beräknas utgifterna för borgensmannansvaret under moment 29.70.52 minska med 1 000 000 euro, åren 2019 och 2020 med 2 000 000 euro, och från år 2021 med 3 000 000 euro. De här uppskattningarna grundar sig på antagandet att minst 300 studielåntagares lån inte behöver betalas av staten och att lånekapitalen blir mindre. År 2011 återbetalade staten i egenskap av borgensman studielån för 1 200 personer som avlagt högskoleexamen till ett sammanlagt belopp på ca 8 000 000 euro. Dessutom minskar statens utgifter för räntebidrag när staten bidrar till amorteringarna av lånen.

Studielånskompensationen förutsätter således till en början ökade anslag, men på längre sikt blir ändringen under ovan beskrivna antaganden nästan kostnadsneutral med hänsyn till statsfinanserna efter det att studielånsavdraget har tagits ur bruk.

Sänkningen av det maximala antalet stödmånader för högskolestudier från 70 till 64 minskar anslagsbehovet under moment

29.70.55 med en fördröjning på några år. Besparingen uppkommer när uppskattningsvis 800 högskolestuderande använder sex stödmånader mindre. Utgifterna för studiepenningar och bostadsbidrag kommer från år 2017 småningom att minska med 500 000 euro. Fram till år 2020 minskar utgifterna för studiestödet med sammanlagt 2 200 000 euro. Av den summan är studiepenningens andel 1 400 000 euro och bostadstilläggets andel ca 800 000 euro. Då man vid uppföljningen av studieframgången vid högskolestudier från och med 1.8.2014 enligt en separat statsrådsförordning tillämpar ett minimikrav på minst 20 studiepoäng som kriterium minskar anslagsbehovet från moment 29.70.55 med uppskattningsvis 1 400 000 euro år 2014, fr.o.m. år 2015 med cirka 2 800 000 euro och fr.o.m. år 2016 med cirka 7 500 000 euro.

Den föreslagna förenklingen av regeln för beräkning av stödtiden på andra stadiet minskar behovet av anslag under moment 29.70.55 med uppskattningsvis ca 200 000 euro år 2014 och med 500 000 euro från år 2015. Inbesparingarna uppstår när stödtiden per läsår för 36 procent av studerandena på andra stadiet förkortas eller förlängs med 1–0,5 månad. En precisering av studiestödrätten för andra utbildningsanordnare än de som står under offentlig tillsyn minskar antalet studerande vid dessa läroanstalter som får studiestöd med 200 jämfört med nuläget. Med beaktande av den övergångstid som den föreslagna ändringen är förenad med minskar behovet av anslag år 2015 med ca 200 000 euro och från år 2016 med ca 500 000 euro.

Den förberedande gymnasieutbildning som riktar sig till invandrare och utbildningen som förbereder för yrkeshögskolestudier beräknas öka behovet av anslag för studiepenningar och bostadsbidrag under momentet med 81 000 euro år 2014, med 196 000 euro år 2015, med 227 300 euro år 2016 och med 283 000 euro år 2017. Den förberedande gymnasieutbildningen för invandrare beräknas bidra till behovet av ökade anslag med 15 000 euro år 2014, med 64 000 euro år 2015, med 95 000 euro år 2016 och med ca 151 000 euro år 2017. Denna uppskattning av anslagsbehovet grundar sig på uppskattningen att antalet studerande som inleder förbere-

dande utbildning är 287 år 2014, 450 år 2015, 735 år 2016 och 1 050 år 2017. Största delen av dem som inleder utbildningen är under 18 år gamla och 25 procent beräknas ha rätt till studiestöd. Den utbildning riktad till invandrare som förbereder för yrkeshögskolestudier beräknas bidra till det ökade behovet av anslag med 66 000 euro år 2014 och med 132 000 från år 2015. Det väntade anslagsbehovet grundar sig på att uppskattningsvis 150 studerande påbörjar förberedande utbildning varje år, att högst 30 procent (50) av dem kan ha rätt till studiestöd och att 70 procent (35) av stödtagarna även får bostadstillägg.

Att studerande som deltar i den förberedande gymnasieutbildningen får rätt att söka stöd för skolresor inverkar väldigt lite på statens utgifter för denna stödför, eftersom antalet studerande som påbörjar utbildningen är litet och utbildningen i fråga ordnas närmast i huvudstadsregionen, där de allmänna villkoren för stödet i fråga ofta inte uppfylls.

Bindningen av inkomstgränserna för räntebidraget till lönekoeficienten ökar inte utgifterna under moment 29.70.52. Utgifterna för räntebidraget beräknas förbli på ungefär samma nivå som 2010, eftersom den föreslagna höjningen bara korrigerar den åstramning av behovsprövningen som skett under åren 2010—2013. En höjning av räntenivån och en betydande ökning av arbetslösheten kan likväl i framtiden öka antalet mottagare av ränteunderstöd och därmed statens utgifter för ränteunderstödet. En justering av inkomstgränserna för ränteunderstödet bedöms likväl vara ett effektivt sätt att minska de utgifter som statens ansvar som borgensman medför. Om staten tack vare ränteunderstödet exempelvis slipper betala tillbaka ca 500 studielåntagares lån som staten annars vore tvungen att betala tillbaka på grund av den statliga lånegarantin, minskar det sammanlagda beloppet av de lån som staten som borgensman måste betala tillbaka med ca 2 000 000 euro.

Höjningen av studielånets statsgaranti med 100 euro inverkar inte omedelbart på statens studiestödsutgifter. I ett längre perspektiv kan ökningen i lånemängderna öka den mängd lån som staten i egenskap av borgensnär

måste betala. Behovet av anslag på moment 29.70.52 ökar då.

Den i helhetsreformen av studiestödet ingående delen att man avstår från rätten att i beskattningen dra av studielånsräntorna, ökar statens skatteinkomster med uppskattningsvis 13 000 000 euro fr.o.m. år 2015. Med detta ska man förslagsvis finansierar reformens utgiftsökningar med.

På det hela taget ökar förslaget inledningsvis statens utgifter för studiestöd. I slutet av ramperioden bidrar samverkan av olika åtgärder dock till att förslaget är närmast kostnadsneutralt.

4.2 Konsekvenser för den studerandes ekonomi och ställning

Utbildning för vilken studiestöd kan beviljas

Ändringarna som gäller vilka studier som ger rätt till studiestöd och rätten till studiestöd för utbildning som anordnas av läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn gör definitionen av rätten till studiestöd klarare för de studerande. Utbildning under offentlig tillsyn som berättigar till studiestöd definieras klarare än för närvarande och definitionen sker på lagnivå. En studerande som söker sig till en utbildning som ger rätt till studiestöd men inte står under offentlig tillsyn kan, om lagförslaget antas, vara säkrare på att utbildningen håller en fullgod nivå.

När den förberedande gymnasieutbildning som riktar sig till invandrare och utbildningen som förbereder för yrkeshögskolestudier börjar ge rätt till studiestöd förbättras jämställdheten och de ekonomiska förutsättningarna för studier på olika utbildningsstadier bland invandrarna.

Studiestödets storlek

Studiestödet ska även i fortsättningen bestå av en studiepenning, ett bostadstillägg och en statsborgen för studielån. I den högre utbildningen ska nyttjandet av studielån i fortsättningen stödjas med en studielånkompensation som ersätter det nuvarande studielånsavdraget. På andra stadiet ska behovsprövningen lindras så att stödets tillräcklighet och

jämställdheten med den högre utbildningen förbättras.

Studiestödets tillräcklighet förbättras och tyngdpunkten i stödet fortsätter att ligga på penningbidrag. Dessutom stiger stödet framledes i takt med levnadskostnaderna. Den första indexhöjningen beräknas bli 1,5 procent och höjningens belopp varierar enligt studiepenningens grundbelopp. För en högskolestuderande som bor självständigt stiger studiepenningen till exempel med cirka 4,50 euro och för en 17-årig studerande på andra stadiet med cirka 1,50 euro.

De maximala studiestödsbeloppen stiger för alla med över 100 euro. På grund av den schablonmässiga höjningen av statsborgen för studielån varierar den procentuella höjningen av det maximala studiestödet enligt utbildningsstadiet, den studerandes ålder och boendeformen. Till exempel det maximala stödet per månad för en myndig högskolestuderande som bor självständigt stiger till exempel med 13 procent (från 799,60 euro till 904,04 euro) och för en studerande på andra stadiet med ca 14 procent (från 747,60 euro till 851,27 euro). Stödet för en studerande som studerar utomlands stiger med 9,4 procent, det vill säga från nuvarande 1 108 euro till 1 212,44 euro.

Den föreslagna 30-procentiga höjningen av föräldrarnas inkomstgränser till 18—19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt vid vilken studiepenningen sänks beräknas förbättra utkomsten för ca 5 800 studerande, och höjningen är i medeltal ca 100 euro i månaden.

Stödets tillräcklighet förbättras genom att en myndig studerande på andra stadiet som bor hos en förälder kommer att kunna få statsborgen utan behovsprövning grundad på föräldrarnas inkomster. Även en gymnasie-studerande för vilken barnbidrag betalas men som inte bor hos en förälder kan få statsborgen om han eller hon på grund av föräldrarnas inkomster har rätt till studiepenning. Beloppet av statsborgen uppgår då för en studerande som fyllt 18 år till 400 euro och för en studerande som är under 18 år till 260 euro i månaden. Sannolikt ska endast en liten del av de 18—19-åringar som bor hos sina föräldrar och vilka på grund av föräldrarnas inkomster inte kommer i åtnjutande av studie-

stöd, nyttja rätten till statsgaranti. Antalet mottagare av statsgaranti ökar med 1 500 om t.ex. fem procent av målgruppens 30 000 studerande utnyttjar sin rätt.

De maximala studiestödsbeloppen (studiepenning, bostadstillägg och statsborgen för studielån) från den 1 augusti 2013 och de beräknade maximala beloppen från den 1 augusti 2014 (€/mån.)

Högre utbildning

	1.8.2013	1.8.2014*
Gift eller underhållsskyldig	799,60	904,04
Fyllt 18 år, bor självständigt	799,60	904,04
Under 18 år, bor självständigt	651,60	755,93
Fyllt 20 år, bor hos en förälder	567	670,98
Under 20 år, bor hos en förälder	430	531,94

Andra stadiet

	1.8.2013	1.8.2014*
Gift eller underhållsskyldig	747,6	851,27
Fyllt 18 år, bor självständigt	747,6	851,27
Under 18 år, bor självständigt	561,6	664,58
Fyllt 20 år, bor hos en förälder	480	582,68
Under 20 år, bor hos en förälder		
18—19	396	497,43
Under 18	256	357,43

*I de maximala stödbeloppen beaktas FP-indexet. Beloppen för tiden från 1.8.2014 är uppskattade; de slutliga poängtalerna fastställs i oktober 2013. Uppskattningen baserar sig på finansministeriets inflationsprognos från augusti 2013.

Var fjärde elev i den förberedande gymnasieutbildning som riktar sig till invandrare kommer att få studiestöd för studier på andra stadiet. Det bedöms att var tredje studerande som fyllt 18 kommer att få bostadsbidrag. Den genomsnittliga studiepenningen beräknas bli 90 euro i månaden och det genom-

snittliga bostadstillägget 200 euro i månaden. Dessutom kan enstaka studerande få stöd för skolresor, vilket i genomsnitt uppgår till 170 euro i månaden. En studerande som deltar i utbildning som förbereder för yrkeshögskolestudier har enligt förslaget rätt till studiestöd för högre studier. Uppskattningsvis en tredjedel av studerandena i den förberedande utbildningen kommer att kunna få studiestöd. Den genomsnittliga studiepenningen beräknas bli 300 euro i månaden och det genomsnittliga bostadstillägget 200 euro i månaden. De stödmånader som används för förberedande utbildning dras av från det maximala antalet stödmånader för högskolestudier.

Höjningen av inkomstgränserna för räntebidrag

Den föreslagna höjningen av inkomstgränserna för räntebidrag gör det tryggare att ta studielån med hänsyn till ekonomiska risker och uppmuntrar till användning av studielånet som ett sätt att finansiera utkomsten under studietiden. Höjningen förbättrar särskilt möjligheterna för studielåntagare med små inkomster, såsom arbetslösa och sådana som sköter barn hemma, att klara återbetalningen av sina studielån. När inkomstgränserna binds till lönekoeficienten, beaktas den allmänna löneutvecklingen. På grund av ändringen i lönekoeficienten åren 2010—2013 beräknas inkomstgränserna från mars 2014 stiga med ca 10 procent. Den nuvarande gränsen på 1 195 euro skulle stiga till 1 313 euro per månad. De övriga inkomstgränserna skulle stiga enligt följande:

- 1) gränsen 1 380 euro per månad till 1 517 euro per månad, om antalet barn är ett,
- 2) gränsen 1 430 euro per månad till 1 572 euro per månad, om antalet barn är två,
- 3) gränsen 1 515 euro per månad till 1 665 euro per månad, om antalet barn är tre eller flera.

Inkomstgränserna ska enligt förslaget höjas vart annat år med ändringen av lönekoeficient de senaste två år. Nästa förhöjning görs således i mars 2016.

Konsekvenser av kapitaliseringen av låneräntorna

När räntorna på studielånen kapitaliseras i sin helhet ökar den studerandes disponibla medel under studietiden, eftersom inga räntor behöver betalas under de terminer den studerande får studiestöd och inte heller under en termin som följer närmast efter en sådan termin. De disponibla medlen ökar till exempel med 200 euro jämfört med nuläget om räntorna uppgår till 300 euro och räntesatsen är 1,5 procent. Samtidigt elimineras risken för att lånet måste betalas tillbaka under pågående studierna på grund av obetalda räntor. Om den studerande så vill, kan han eller hon likväl redan under studietiden amortera lånet med en summa som motsvarar räntorna. De nya bestämmelserna om giltigheten för statsborgen för studielån och kapitalisering av räntor får enligt förslaget även retroaktiva verkningar, eftersom den föreslagna ändringen får konsekvenser även för avtal som studerande och banker har ingått innan lagen trätt i kraft. I de nuvarande skuldebrev för studielån ingår ett villkor enligt vilket banken har rätt att ändra ett kreditavtal genom att informera gäldenären om ändringen två månader i förväg om ändringen beror på en lagändring. Ändringen gäller alla lån enligt studiestödslagen, det vill säga studielåntagarna blir jämställda. Ändringen gör systemet klarare för samtliga parter, gör lånet säkrare och är fördelaktigt för den studerande även med hänsyn till utkomsten under studietiden.

Konsekvenser av de ändringar som gäller stödtiderna

Förkortningen av den maximala stödtiden för högskolestudier (70 månader) med sex månader inverkar på möjligheterna att utnyttja studiestödet för dem som avlägger högskoleexamen. Den nya maximitiden på 64 stödmånader förkortar den stödtid som är avsedd att användas för nya högskolestudier efter examen. Antalet stödmånader som står till förfogande beror även enligt den föreslagna modellen på hur lång tid den studerande har använt för att avlägga sin första examen. På så sätt kan den studerande själv inverka på antalet stödmånader som står till förfogande genom att planera användningen av stödtiden för examen.

Den nya maximitiden blir lika lång som den tid stöd beviljas för medicine licentiatexamen, som är en högre högskoleexamen som omfattar 360 studiepoäng. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har bara några av studerandena vid de medicinska fakulteterna 2012 använt över 64 stödmånader och 2011 var det ingen som hade använt över 64 stödmånader. Förkortningen av den maximala stödtiden väntas inte försvaga studiemöjligheterna för medicine licentiat, eftersom specialiseringsstudier och påbyggnadsstudier inom områdena i allmänhet bedrivs som avlönat arbete. Den föreslagna maximistödtiden på 64 månader möjliggör att de som har avlagt högre eller lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen efter examen kan använda studiestöd för andra studier för vilka studiestöd kan beviljas. Dessutom kommer en del att ha tillgång till andra stödformer, såsom vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000).

Den föreslagna 18-dagarsräkneregeln beräknas ändra stödtiden under ett läsår för drygt en tredjedel dvs. 37 000 av de studerande på andra stadiet som inte studerar vid ett gymnasium. Studietiden under ett läsår kan bli 0,5—1 stödmånader längre eller kortare. Stödtiden beräknas bli 0,5—1 månad kortare för ca 19 procent av studerandena och 0,5—1 månad längre för ca 17 procent av studerandena. Konsekvenserna av ändringen av stödtiden är likväl svåra att bedöma, eftersom de inlednings- och avslutningsdagar för läsåret som läroanstalterna fastställer inverkar på stödtiden under läsåret. Dessutom kommer stödtiden liksom nu att kunna variera från läsår till läsår. Den föreslagna räkneregeln, som grundar sig på antalet studiedagar under kalendermånaderna, är tydligare och mera förutsägbar för den studerande en det nuvarande sättet att räkna ut stödtiden. Dessutom är regeln den samma som för stödet för skolresor.

Studielånskompensation

En studielåntagare som har avlagt högskoleexamen inom utsatt tid ska enligt förslaget kunna få en studielånskompensation i stället för de nuvarande skatteavdraget. Eftersom studielåntagarens studielån efter utexamine-

ringen amorteras av statsmedel med beloppet av lånekompensationen, minskar den utexaminerades lånebörda. En amortering strax efter utexamineringen minskar också ränteutgifterna under den tid återstoden av lånet betalas tillbaka. Förmånen uppgår till ett större belopp än det nuvarande studielånsavdraget, eftersom studielånskompensationens belopp i stället för 30 procent ska vara 40 procent av den del som överstiger 2 500 euro av ett studielån som berättigar till kompensation. Nyttjandegraden för studielånet och de genomsnittliga lånebeloppen kommer att stiga och studerandena kommer att ta sina examina på kortare tid. Ett större och mera sporrande studiestöd gör det möjligt för de studerande att fokusera mera helhjärtat på studierna än för närvarande.

Studerande som fått studiestöd enligt Ålands eller andra EES-länders studiestödssystem skulle inte vara berättigade till studielånskompensation eftersom kravet på likabehandling i skattehänseende inte gäller lånekompensationssystemet. För att säkerställa lika behandling i skattehänseende har också de låntagare som fått studiestöd enligt Ålands och EES-ländernas studiestödssystem haft rätt till studielånsavdrag.

Några exempel på studielånskompensationer

När den maximala statsborgen för studielån höjs med 100 euro beräknas det genomsnittliga lånebeloppet för högskolestuderande (7 400 euro) stiga med 15—20 procent till ca 8 500—8 800 euro, vilket motsvarar lånebeloppet för ca 22 månader. Den genomsnittliga lånekompensationen blir då 2 500 euro $((22 \text{ mån.} \times 400 - 2\,500) \times 40 \%)$. För dem som avlägger både lägre och högre högskoleexamen blir kompensationen ca 3 000 euro $((25 \text{ mån.} \times 400 - 2\,500) \times 40 \%)$. För dem som avlägger bara lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen kan studielånskompensationen bli i genomsnitt 2 000 euro $((19 \text{ mån.} \times 400 - 2\,500) \times 40 \%)$ och för dem som avlägger enbart högre högskoleexamen ca 1 000 euro $((13 \text{ mån.} \times 400 - 2\,500) \times 40 \%)$.

En typisk studerande som använder studiestöd och utnyttjar lånekompensationen fullt

ut och som avlagt en lägre och en högre högskoleexamen på sammanlagt 300 studiepoäng inom utsatt tid kan få högst 6 200 euro i studielånskompensation ((45 mån. x 400. – 2 500) x 40 %), vilket kan jämföras med det nuvarande studielånsavdraget på 3 300 euro ((45 mån. x 300 – 2 500) x 30 %). På motsvarande sätt kan en studielåntagare som till exempel har avlagt en yrkeshögskoleexamen på 210 studiepoäng få en studielånskompensation på upp till 4 100 euro ((32 mån. x 400 – 2 500) x 40 %) i stället för det nuvarande studielånsavdraget på 2 100 euro ((32 mån. x 300 – 2 500) x 30 %). Mängden studielåntagare som får studielånskompensation enligt maximala lånebelopp kommer inte att vara stor eftersom de studerande redan i dag undviker att skuldsätta sig för mycket.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Konsekvenser för verkställigheten av studie-stödet och för beskattningen

Genom att bestämmelserna om vilken utbildning som är stödberättigad och att grunderna för beräkning av stödtiden görs klarare ska det utredningsarbete som krävs vid verkställigheten minska, behandlingen av ansökningar snabbas upp och olika problem och olägenheter som uppstår vid tolkningen av bestämmelser undanröjas.

Studielånskompensationen medför extra arbete vid verkställigheten när kompensationen tas i bruk. Emellertid motsvarar förfarandet när kompensationen beviljas enligt förslaget de grunder som tillämpas vid beviljande av studielånsavdrag, varför införandet av studielånskompensationen på lång sikt inte får betydande konsekvenser för arbetsbördan vid verkställigheten. Det som är nytt i systemet är att kompensationen betalas direkt till banken. De ändringar i IT-systemen som studielånskompensationen kräver är inte särskilt stora, eftersom kompensationen i huvudsak ska beviljas på samma grunder som studielånsavdraget. Arbetsbördan ökar emellertid på grund av ändringar i bankernas system och på grund av planeringen, genomförandet och testningen av de förfaranden som ska användas i samarbetet mellan bankerna och Folkpensionsanstalten. Skatteförvalt-

ningens insats i samband med att den föreslagna studielånskompensationen verkställs minskar småningom och upphör helt på 2030-talet.

Inverkan på penninginstitutens verksamhet

När studielånskompensationen tas i bruk krävs ändringar i IT-systemen av engångsnatur. Dessutom bör studielånskompensationen beaktas i återbetalningsvillkoren på skuldebrev. Ur penninginstitutens synvinkel innebär studielånskompensationen att lånekapitalen för studielån minskar och att lånen återbetalas fortare. Eftersom lånekompensationen förbättrar betalningsförmågan för låntagare som har avlagt examen, minskar även bankernas behov att kräva att borgensmännen betalar lånet.

Konsekvenser för utbildningsanordnare som ordnar utbildning som i inte står under offentlig tillsyn

Av de läroanstalter som inte står under offentlig tillsyn och som erhållit jämställning enligt gällande lagstiftning ordnar lite under hälften utbildning som förbereder för fristående examen. En stor del av utbildningsanordnarna bedriver likväl sin verksamhet inom sådana utbildningsområden, där det är möjligt att avlägga fristående examen.

De utbildningsanordnare som för närvarande inte ger utbildning som förbereder för fristående examen bör för att få behålla studiestödsrätten ändra den utbildning de erbjuder så att den gör det möjligt att som avslutning på studierna avlägga en fristående examen eller en eller flera delar av en fristående examen. Den föreslagna ändringen främjar en jämlik behandling av utbildningsanordnarna. Enligt förslaget ska det bli möjligt att få studiestödsrätt för utbildning som förbereder för fristående examen. En utbildningsanordnare som ger annan utbildning kan undantagsvis ha studiestödsrätt bara om utbildningen till sin nivå motsvarar utbildning under offentlig tillsyn och utbildningen ger allmänt erkänd yrkeskompetens inom bestämda områden där det inte är möjligt att avlägga fristående examen. Studiestödsrätt ska enligt förslaget inte beviljas för sådan utbildning som ordnas ut-

omlands av utbildningsanordnare som inte står under offentlig tillsyn.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Genom en förbättring av studiestödets nivå främjas heltidsstudier och snabbare utexaminering samt en höjning av nyttjandegraden för stödet. En förbättring av studielånets användbarhet uppmuntrar studerandena att utnyttja studielån för att trygga sin utkomst under studietiden. Avsikten är att studiestödet ska möjliggöra heltidsstudier som inte fördröjs av förvärvsarbete, vilket främjar utexaminering inom den målsatta tiden. Tack vare att studietiderna förkortas går studerandena tidigare ut i arbetslivet, vilket är ett viktigt mål med tanke på behovet att höja sysselsättningsgraden. En förkortning av den tid studerandena använder för att avlägga examen har dynamiska verkningar genom att de som avlägger examen kommer ut på arbetsmarknaden snabbare och i yngre ålder. Det här förlänger deras tid i arbetslivet och ger staten ökade skatteintäkter.

Strävan har varit att definiera grunderna för beviljande av studielånskompensation så, att de blir så rättvisa, neutrala och sporrande som möjligt och så, att de beaktar möjligheterna för personer i olika livssituationer att utnyttja kompensationen. Till exempel barnafödande eller sjukdom kan till exempel förlänga studietiden och försämra möjligheterna att betala tillbaka studielån. Detta har beaktats vid fastställandet av den tid för avläggande av examen som är avgörande när förmånen beviljas. Den tidsram inom vilken en studielåntagare måste avlägga examen för att få rätt till studielånskompensation kan dessutom förlängas på grund av vård av barn genom att perioder när låntagaren får moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning beaktas, vilket främjar jämlikheten mellan könen.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Enligt regeringsprogrammet ska studiestödet indexbindas och studiestödssystemet för-

nyas så att det främjar studier på heltid och snabbare utexaminering. I samband med manglingen av budgetramen våren 2012 preciserade regeringen regeringsprogrammet genom att besluta att en arbetsgrupp skulle tillsättas för att bereda en utveckling av studiestödets struktur och att gruppen skulle presenterade sina förslag före utgången av år 2012. De strategiska beslut som gäller studiestödsreformen fattas vid manglingen av budgetramen 2013, så att det reviderade studiestödssystemet träder i kraft år 2014. Målet är att förbättra nyttjandegraden för studiestödet och att göra det möjligt för de studerande att bedriva målinriktade och fullödiga studier och bli färdiga inom målsatta tiden. Utgångspunkten för reformen är att den ska vara kostnadsneutral. Även i studiepenningen för 18—19-åriga studerande på andra stadiet görs ändringar som gör det lättare för ungdomarna att söka sig till yrkesutbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 16 maj 2012 en arbetsgrupp som skulle bereda en utveckling av studiestödets struktur. I arbetsgruppens uppdrag ingick att bereda förslag om en sådan nivå på studiestödet som möjliggör heltidsstudier, om olika sätt att utveckla penningstödet, om hur studielånets användbarhet kan förbättras, om speciella studiestödsincitament och om behoven att utveckla studiestödet för studerande på andra stadiet. Dessutom hade undervisnings- och kulturministeriet tillsatt den 26 januari 2012 en arbetsgrupp med uppdrag att utvärdera systemet med studielånsavdrag under år 2012 i enlighet med den utvecklingsplan för forskningen och utbildningen 2011—2016 som statsrådet har godkänt.

Enligt statsrådets rambeslut av den 27 mars 2013 ska studiestödet vara indexbundet från den 1 augusti 2014. Studiestödssystemet ska revideras i överensstämmelse med regeringsprogrammet och regeringens strukturpolitiska ställningstagande så att systemet stöder studier på heltid och snabbare utexaminering. Studielånsavdraget ersätts med en studielånskompensation som är klarare än studielånsavdraget och som sporrar studerandena till effektiva examensstudier och tryggar återbetalningen av lånet. Föräldrarnas inkomstgränser höjs för självständiga boende 18—19-åriga studerande på andra stadiet

som bor självständigt höjs med 30 procent fr.o.m. 1 augusti 2014. Beslutet om studielånskompensationen i regeringens rambeslut inbegrep för högre studier en höjning av det maximala beloppet av statsborgen för studielån från 300 till 400 euro per stödmånad. I samband med den fortsatta beredningen har man beslutat att föreslå motsvarande höjning av statsborgen för studerande på andra stadiet för att det inte ska uppstå skillnader mellan utbildningsstadierna i fråga om det maximala stödet. Samtidigt bedömdes det som ändamålsenligt att utvidga rätten till statsborgen för studerande på andra stadiet så att statsborgen beviljas även myndiga studerande som bor hos en förälder utan behovsprövning grundad på föräldrarnas inkomster liksom även de gymnasie-studerande som inte bor hos en förälder, för vilka barnbidrag betalas och som på grundval av föräldrarnas inkomster har rätt till studiepenning. I samband med rambeslutet kom man också överens om att studielåntagare inte längre ska betala en ränta på en procent under stödtiden, att inkomstgränserna för ränteunderstödet ska bindas till en lönekoeficient och att avdragsrätten för räntor på studieskulder ska avskaffas 2015.

De åtgärder som föreslås i denna regeringsproposition grundar sig på förslag från arbetsgruppen för utveckling av studiestödets struktur, och propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet som tjänstemannauppdrag i samarbete med Folkpensionsanstalten.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Yttranden om de förslag som har framlagts av arbetsgruppen för utvärdering studielånsavdraget (Utvärdering av studielånsavdraget, Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:24, på finska) och arbetsgruppen för utveckling av studiestödets struktur (Studiestödets strukturella utveckling 2012, Undervisnings- och kulturministeriets och utredningar 2012:29, på finska) har begärts av följande remissorgan: högskolorna, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Finlands universitet UNIFI rf, AMKE ry, besvärnämnden för studiestöd, Folkpensions-

anstalten, Skattestyrelsen, Finansbranschens Centralförbund ry, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, studentorganisationerna SAKKI ry, OSKU ry, SLL rf, SAMOK rf och FSF rf, Akava ry, Universitetens och forskningssektorns personalförbund, STTK rf, FFC rf och EK rf. Av de 45 remissinstanser som lämnade yttranden ansåg särskilt högskolorna, studentorganisationerna och Folkpensionsanstalten att den nuvarande strukturen på studiestödet fortfarande är användbar. I yttrandena var stödet störst för de förslag som gäller indexbindning av studiepenningen, höjning av hyresgränsen för bostadstillägget och ersättandet av studielånsavdraget med en studielånskompensation. En begränsning av studiestödet enligt antalet studieår, en minskning av stödtiden, olika modeller för att rikta stödet och ett försörjartillägg till studiestödet understöddes endast av något eller några remissorgan. Ytterligare utredningar med sikte på en omläggning av studiestödet för högre studier så att det grundar sig på lån stöddes av några remissorgan. Flera remissorgan konstaterade att det med hjälp av studiestödet går att inverka på studietiderna och arbetslivets längd bara i begränsad utsträckning och framhöll att andra åtgärder är nödvändiga.

När det gäller rätten till studiestöd för utbildning som inte står under offentlig tillsyn lämnades en separat begäran om yttranden sommaren 2012 till utbildningsstyrelsen, arbets- och näringsministeriet, Företagarna i Finland rf, närings-, trafik och miljöcentralerna samt till de privata läroanstalter som är jämställda med stöd av nuvarande lagstiftning och vid vilka studerande fick studiestöd åren 2011—2012. Största delen av remissorganen förhöll sig positivt till en precisering av regleringen av rätten till studiestöd. Av läroanstalterna ansåg sig merparten kunna ändra sina studieprogram så att förutsättningarna för rätten till studiestöd uppfylls.

Yttranden om ett utkast till denna proposition har begärts av Ålands landskapsregering, finansministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet och centrala studentorganisationer samt Finans-

branschens Centralförbund rf. Enligt remissorganen är propositionen i huvudsak värd att understöda. I en del av remissvaren framfördes förslag om utvecklingen av studiestödsystemet som remissorganen ansåg nödvändiga. Därtill ordnades ett diskussionsmöte för de bankrepresentanter som hade deltagit i Folkpensionsanstaltens och bankernas arbetsgrupp gällande studielånet.

6 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Till riksdagen överlämnas samtidigt en proposition om ändringar i skattelagstiftningen för behandling i samband med budgeten för år 2014. I propositionen föreslås att studielånskompensationen inte är skattepliktig inkomst för mottagaren och att man i början av

år 2015 frångår ränteavdragsrätten för studielånet. Utöver detta föreslås att bestämmelserna om studielånsavdraget ändras så att en skattskyldig som tar emot en studieplats vid en högskola 1.8.2014 eller senare inte längre skulle ha rätt till studielånsavdrag. Ändringsförslagen i inkomstskattelagen gällande studielånsavdraget respektive studielånskompensationen, beror på hur det här förslaget framskrider.

Riksdagen behandlar samtidigt en proposition med förslag till ändring av gymnasielagen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. I gymnasielagen föreslås bestämmelser om utbildning som förbereder för gymnasiestudier riktad till invandrare och andra personer med främmande språk som modersmål. För sådan utbildning ska enligt denna regeringsproposition studiestöd och stöd för skolresor kunna beviljas.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om studiestöd

2 §. Studiestödsförmåner. Det föreslås att 3 mom. ändras så att den som har fått studielån enligt denna lag har under de förutsättningar som anges i denna lag rätt till studielånskompensation. Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen har den som har fått studielån enligt denna lag på de villkor som föreskrivs i denna lag rätt till studielånsavdrag i beskattningen. Bestämmelser om studielånsavdrag ingår i 127 d och 127 e § i inkomstskattelagen (1535/1992). Ändringen beror på att en studielåntagare som vid antagningen av studerande den 1 augusti 2014 eller därefter tagit emot sin första studieplats som leder till högskoleexamen i stället för studielånsavdrag har rätt till studielånskompensation, som det bestäms om i 15 b 15 g §.

3 §. Definitioner. Det föreslås en teknisk ändring av 5 punkten. Det föreslås att definitionen av annan läroanstalt i 5 punkten ändras så att med andra läroanstalter avses andra läroanstalter än de högskolor som avses i 4 punkten. Enligt gällande 3 § 5 mom. avses med andra läroanstalter de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter under offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning. Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning i lagrummet stryks och att det bestäms i 4 och 4 a § i lagen om studiestöd huruvida en utbildning berättigar till studiestöd eller står under offentlig tillsyn.

4 §. Studier som berättigar till studiestöd. I paragrafen föreskrivs om studier som berättigar till studiestöd. Det föreslås att bestämmelsen förtydligas och revideras lagtekniskt. I lagen ska delvis bestämmas om studier som enligt 2 § i den gällande förordningen om studiestöd berättigar till studiestöd. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om offentlig tillsyn. I 2—3 mom. bestäms i motsvarighet till gäl-

lande 4 § 1—2 mom. om för vilka utbildningar inom högskolor och andra läroanstalter studiestöd kan beviljas. I 4 mom. bestäms om beviljande av studiestöd för studier som genomförs utomlands.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. ska utbildning som berättigar till studiestöd stå under offentlig tillsyn. Bestämmelsen är främst informativ, eftersom studiestöd redan enligt den nu gällande lagstiftningen beviljas endast för utbildning som står under offentlig tillsyn. I 1 mom. föreslås också en definition av utbildning eller läroanstalt som står under offentlig tillsyn. Enligt bestämmelsen anses en utbildning eller en läroanstalt stå under offentlig tillsyn om den övervakas eller finansieras av undervisningsmyndigheterna eller myndigheter inom den egna branschen. Definitionen av läroanstalt som står under offentlig tillsyn motsvarar 2 § 2 mom. i den gällande förordningen om studiestöd. Villkoret för verksamhet som staten stöder har i enlighet med 2 § 2 mom. i den gällande förordningen om studiestöd i praktiken varit att en utbildning eller läroanstalt finansieras med offentliga medel, vilket innebär att formuleringen ändras så att en utbildning eller läroanstalt anses stå under offentlig tillsyn om den finansieras av undervisningsmyndigheterna eller av myndigheter inom den egna branschen. Enligt gällande tillämpningspraxis skulle man kunna få studiestöd för studier vid en utländsk läroanstalt om läroanstalt eller utbildningen har ackrediterats genom kvalitetssäkringsmetoder av en ackrediteringsorganisation som godkänts av de offentliga myndigheterna.

I det föreslagna 2 mom. bestäms om för vilka högskolestudier studiestöd kan beviljas. Med högskolor avses i momentet de högskolor som avses i definitionen i 3 § 4 punkten i lagen om studiestöd.

Enligt 2 mom. 1 punkten beviljas studiestöd i högskolor studerande som avlägger lägre eller högre högskoleexamen eller vetenskaplig, konstnärlig eller yrkesinriktad påbyggnadsexamen.

Enligt 2 mom. 2 punkten beviljas studiestöd studerande som avlägger yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen eller i 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen avsedd utbildning för invandrare. I 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen bestäms om utbildning för invandrare som syftar till att ge de studerande sådana färdigheter som behövs för yrkeshögskolestudier och inte leder till avläggande av examen. Enligt gällande 4 § 1 mom. i lagen om studiestöd har studiestöd inte särskilt kunnat beviljas för sådan utbildning i en högskola som förbereder för högskolestudier. I och med den föreslagna ändringen kan en person för sådan utbildning för invandrare som avses i 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen beviljas studiestöd om de övriga villkoren för beviljande av stöd uppfylls.

Enligt 2 mom. 3 punkten beviljas studiestöd studerande som fullgör ett särskilt yrkesutbildande fortbildningsprogram, och enligt 4 punkten studerande som fullgör en annan studiehelhet som ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet, om den studerande har avlagt högskoleexamen. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de studier som enligt gällande 4 § 1 mom. berättigar till studiestöd.

I det föreslagna 3 mom. bestäms om vilka studier i en annan läroanstalt än en högskola som berättigar till studiestöd.

Enligt 3 mom. 1 punkten beviljas studiestöd studerande som genomför yrkesutbildning enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998). I 3 § i lagen om yrkesutbildning bestäms om grundläggande yrkesutbildning, orienterande och förberedande utbildning före grundläggande yrkesutbildning, undervisning och handledning som ordnas för handikappade studerande i tränings- och rehabiliteringssyfte, utbildning som ordnas för invandrare och som förbereder för den grundläggande yrkesutbildningen och undervisning i huslig ekonomi som ordnas i annan form än som grundläggande yrkesutbildning. Om rätt till studiestöd för orienterande och förberedande utbildning samt undervisning i huslig ekonomi i enlighet med 3 § i lagen om yrkesutbildning bestäms i 2 § 1 mom. i förordningen om studiestöd.

Enligt den föreslagna 3 mom. 2 punkten beviljas studiestöd studerande som genomför

utbildning som förbereder för fristående examina eller annan yrkesinriktad tilläggsutbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Motsvarande utbildning har berättigat till studiestöd redan med stöd av den gällande studiestödslagstiftningen.

Enligt den föreslagna 3 mom. 3 punkten beviljas studiestöd studerande som genomför gymnasieutbildning enligt gymnasielagen eller utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. Med stöd av 4 § i den gällande lagen om studiestöd kan studiestöd inte fås för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Ändringen är nödvändig för att utvidga rätten till studiestöd till utbildning enligt gymnasielagen som förbereder invandrare och andra deltagare med främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. Liksom enligt nuvarande tillämpningspraxis upphör rätten till studiestöd inom gymnasieutbildningen då den studerande avlagt gymnasiets lärokurs och studentexamen även om den studerande efter detta avlägger eller höjer enstaka vitsord eller kurser. Enligt etablerad tillämpningspraxis beviljas studiestöd inom gymnasieutbildningen också för internationell studentexamen, det vill säga IB-, EB- eller Reifeprüfung-examen.

Enligt den föreslagna 3 mom. 4 punkten beviljas studiestöd studerande som genomför annan än i 1-3 mom. nämnd utbildning i en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller i utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010). Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i gällande 2 § 1 mom. i förordningen om studiestöd.

I 3 mom. 5 punkten bestäms om rätt till studiestöd för studerande som genomför yrkesutbildning som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna. Utbildningen ska motsvara yrkesutbildning som avses i 1 eller 2 punkten. Bestämmelsen motsvarar rådande praxis, enligt vilken studiestöd beviljats också för sådan yrkesutbildning som lyder under andra ministeriers än undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, om utbildning-

en motsvarar yrkesutbildning enligt lagen om yrkesutbildning eller utbildning som förbereder för fristående examina eller annan yrkesinriktad tilläggsutbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

4 mom. motsvarar tillämpningspraxis i enlighet med 4 § 3 mom. i den gällande lagen om studiestöd när det är fråga om rätt till studiestöd för studier utomlands. Studiestöd beviljas alltså för studier utomlands, om studierna motsvarar studier som avses i 1—3 mom. i Finland eller ingår i studier i Finland som berättigar till studiestöd.

4 a §. Rätt till studiestöd inom utbildning som inte står under offentlig tillsyn. Det föreslås att till lagen fogas en ny 4 a §, där det föreskrivs om studiestödrätt för annan utbildning som ordnas i Finland än sådan som står under offentlig tillsyn. Om detta har tidigare med stöd av bemyndigandet i 4 § 2 mom. i lagen om studiestöd bestämts om i 2 § 3 mom. i förordningen om studiestöd. Enligt den gällande bestämmelsen kan Folkpensionsanstalten på ansökan av läroanstalten jämställa läroanstalten med en läroanstalt under offentlig tillsyn, om den utbildning som läroanstalten ger till sin nivå motsvarar utbildningen vid de läroanstalter som står under offentlig tillsyn. Dessutom ska läroanstalten ha ekonomiska förutsättningar för verksamheten och ha varit verksam minst ett år.

Jämfört med den gällande lagstiftningen föreslås att formuleringen i bestämmelsen ändras så att man i bestämmelsen i stället för begreppet ”jämställa” använder begreppet ”rätt till studiestöd”. Att konstatera att en läroanstalt är jämställd med en läroanstalt som står under offentlig tillsyn kan inge studerande den felaktiga uppfattningen att läroanstalten står under offentlig tillsyn. I praktiken innebär jämställandet ändå endast att läroanstalten jämställs med en läroanstalt som står under offentlig tillsyn i fråga om rätten till studiestöd. Förslagets formulering ”rätt till studiestöd ska beviljas” beskriver den verkliga situationen bättre. Att en utbildning beviljas rätt till studiestöd betyder fortfarande endast att en studerande som genomför utbildningen i fråga kan få studiestöd. Om utbildningsanordnaren inte ansökt om rätt till studiestöd för utbildningen, kan en enskild studerande

inte beviljas studiestöd. Det föreslås att formuleringen i bestämmelsen också ändras så att man i bestämmelsen istället för begreppet ”läroanstalt” använder begreppet ”utbildningsanordnare”. Utbildning ordnas av aktörer som är verksamma i olika företagsformer och inte nödvändigtvis som läroanstalter.

Enligt 1 mom. beviljas studiestöd för annan utbildning som ordnas i Finland än sådan som står under offentlig tillsyn, om Folkpensionsanstalten på ansökan av utbildningsanordnaren har beviljat rätt till studiestöd för utbildningen. Det är motiverat att begränsa förfarandet för beviljande av rätt till studiestöd till utbildning som ordnas i Finland bland annat för att de bestämmelser och föreskrifter som är tillämpliga på verksamheten ska vara förutsägbara och för att i Finland tillstånd att ordna utbildning i praktiken endast beviljats för utbildning som ordnas i Finland.

I 1 mom. 1—3 punkten bestäms om villkoren för att rätt till studiestöd ska beviljas. Villkor för att studiestöd ska beviljas är enligt 1 punkten att utbildningsanordnaren har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet. Vid bedömningen av yrkesmässiga förutsättningar kan uppmärksamhet fästas till exempel vid undervisningsplanens och undervisningssystemens ändamålsenlighet, undervisningspersonalens kompetens och organiseringen av förvaltningen. Bedömningen av ekonomiska förutsättningar kan ske bland annat med hjälp av utbildningsanordnarens bokslutsuppgifter.

Enligt 2 punkten är ett villkor för att studiestöd ska beviljas i enlighet med nuvarande tillämpningspraxis att utbildningsanordnaren har ordnat utbildningen i fråga i minst ett år. Det räcker alltså inte att utbildningsanordnaren bedrivit annan utbildningsverksamhet än den som är i fråga i över ett år.

Enligt 1 mom. 3 punkten kan rätt till studiestöd beviljas för utbildning som förbereder för avläggande av fristående examen eller en examensdel enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Bestämmelsen gäller inte läroanstalter som fått tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Om rätt till studiestöd för de utbildningar som dessa läroanstalter erbjuder bestäms i den föreslagna 4 § 3 mom. 2 punk-

ten. Villkor för rätt till studiestöd är inte att den förberedande utbildningen ordnas i enlighet med bestämmelserna i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Utbildningen bör dock vara förenlig med grunderna för examen så att den studerande efter genomförd utbildning har tillräckliga kunskaper för att avlägga fristående examen eller en del av den. Dessutom ska läroanstalten ha ett avtal om att fristående examina tas emot med en sådan aktör som har av examenskommissionen beviljat tillstånd att ordna yrkesprov. Bestämmelsen förutsätter att de utbildningsanordnare som för närvarande inte tillhandahåller utbildning som förbereder för fristående examen ändrar sin utbildning så den gör det möjligt att avlägga en fristående examen eller en eller flera delar av den som avslutning på studierna för att utbildningsanordnarna ska behålla sin rätt till studiestöd.

I 2 mom. bestäms om undantag från det som i 1 mom. 3 punkten föreskrivs om villkor för utbildning som förbereder för avläggande av fristående examen eller en examensdel. Enligt 2 mom. beviljas rätt till studiestöd också för annan än i 1 mom. 3 punkten avsedd utbildning som det föreskrivs särskilt om genom förordning av statsrådet, om utbildningen ger allmänt erkända yrkeskvalifikationer och övriga villkor för beviljande av rätt till studiestöd uppfylls. Således kan studiestöd i regel endast beviljas för utbildning vars syfte är att avlägga fristående examen eller en examensdel, men om det inom utbildningsområdet i fråga inte är möjligt att avlägga fristående examen i enlighet med examensstrukturen bedöms rätten till studiestöd på samma sätt som i nuläget enligt utbildningens standard. Om det däremot inom ett utbildningsområde är möjligt att avlägga fristående examen, kan rätt till studiestöd inte bedömas enligt det föreslagna 2 mom. Jämställda läroanstalter där det för närvarande inte är möjligt att avlägga fristående examen i enlighet med examensstrukturen finns åtminstone inom teaterbranschen och Alexander-teknikbranschen, men motsvarande utbildning erbjuds också i läroanstalter som står under offentlig tillsyn.

Enligt 3 mom. kan Folkpensionsanstalten återkalla rätt till studiestöd som beviljats för

en utbildning, om villkoren för beviljande av rätt till studiestöd inte längre uppfylls.

Enligt det bemyndigande som föreslås i 4 mom. kan närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av rätt till studiestöd, ansökan, beviljande och återkallande av rätt till studiestöd samt om utbildningsanordnarens utrednings- och anmälningsskyldighet utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning föreskrivs bland annat att studerande som påbörjat en utbildning som berättigar till studiestöd ska ha rätt till studiestöd tills utbildningen avslutas även om utbildningsanordnaren fräntas rätten till studiestöd för utbildningen i fråga. Genom förordning kan dessutom bestämmas noggrannare om till exempel de yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningarna och om villkoren för utbildning som förbereder för avläggande av fristående examen.

Folkpensionsanstaltens beslut om rätt till studiestöd för en utbildning överklagas inte i enlighet med bestämmelserna om ändringsökande i lagen om studiestöd, eftersom dessa endast gäller beslut om studiestödsförmåner enligt lagen om studiestöd. Bestämmelser om studiestödsförmånerna finns i 2 § i lagen om studiestöd.

5 a §. Heltidsstudier. I 5 a § 2 mom. bestäms om när gymnasiestudier är heltidsstudier. Det föreslås att till momenten fogas att heltidsstudier betraktas också en studiehelhet omfattande ett läsår och minst 25 kurser som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. Till 2 mom. föreslås också att som en teknisk ändring, likt den bestämmelse som varit i kraft till den 31 juli 2013, fogas att den studerande under terminen deltar i minst 10 kurser eller studier som motsvarar dem eller i två prov som ingår i studentexamen och att gymnasiestudier som ordnas i internat dock alltid betraktas som heltidsstudier. Den tekniska ändringen beror på ett misstag som skedde i samband med att lagen 147/2012 stadfästes. I den meningen i momentet som föreskriver deltagande i 10 kurser eller motsvarande studier eller i två prov som ingår i studentexamen, föreslås ett förtydligande tillägg om att detta gäller gymnasiestudier. Bestämmelsen tillämpas retroaktivt från och med den 1 augusti 2013.

6 §. Begränsningar i fråga om studiestödet. I paragrafen föreskrivs om förmåner som förhindrar att studiestöd beviljas. Det föreslås att 1 momentets 7 punkten ändras så att där hänvisas till den gällande folkpensionslagen 568/2007. I punkten skulle inte längre heller nämnas individuell förtidspension som förmån som förhindrar studiestödets beviljande eftersom denna pensionsform slopas från pensionslagarna. Samtidigt föreslås en teknisk ändring i 13 punkten så att där hänvisas till den gällande värnpliktslagen 1438/2007 och den gällande civiltjänstlagen 1446/2007.

7 §. Tidsbegränsningar. Enligt gällande 7 § 2 mom. kan studiestöd för högskolestudier fås för högst 70 stödmånader. Bestämmelsen gäller den maximitid som en person sammanlagt kan beviljas för alla högskolestudier. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att studiestöd kan fås för högst 64 stödmånader. Den föreslagna ändringen begränsar särskilt stödtiden för andra högskolestudier för en person som avlagt högskoleexamen. Stödtiden för nya högskolestudier beror fortfarande på hur många stödmånader den studerande använt till sina tidigare högskolestudier. Den maximala stödtiden för högskolestudier gäller i likhet med gällande bestämmelser såväl högskolestudier som leder till examen som andra högskolestudier. Studiestöds månader som används för utbildning som är avsedd för invandrare och som förbereder för yrkeshögskolestudier, som det föreslagits att ska berättiga till studiestöd, räknas således med i maximitiden för stöd som beviljas för yrkeshögskolestudier. I lagens ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse bestäms noggrannare om på vem den nya maximala stödtiden för högskolestudier tillämpas.

7 c §. Antalet stödmånader per läsår. Det föreslås att paragrafen ändras så att i 2 mom. stryks bestämmelsen om att studiestöd beviljas för hela studiemånader från den dag studierna inleds. Det föreslås att till paragrafens 1 moment fogas en bestämmelse om studiestödstiden per läsår för högskolestudier som bedrivs vid en utländsk högskola. Om läsårets regelmässiga längd i en utländsk högskola är längre än nio månader skulle studiestöd liksom nu beviljas så att en månad berättigar till studiestöd om månaden omfattar minst 18 dagar som berättigar till studiestöd.

Stödtiden per läsår skulle inte bestämmas enligt de studiedagar som ingår i kalendermånaden utan enligt antalet studiedagar i studiemånaderna, räknat från den dag då studierna inleddes.

Enligt det föreslagna 2 mom. berättigar en kalendermånad till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd. Den föreslagna ändringen innebär att man frångår den kalkylmodell som baserar sig på den dag då studierna inleds och den dag då de avslutas och övergår till en kalkylmodell som är baserad på det antal dagar i en kalendermånad som ingår i studietiden. En kalendermånad berättigar då till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd. Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas på en läroanstalts sedvanliga höst-, jul- eller vinterlovsmånader. Bestämmelsen är inte heller avsedd att tillämpas vid fastställande av stödtiden per läsår för studier som leder till avläggande av högskoleexamen i Finland eller utomlands. På dessa studier tillämpas fortfarande stödtiden per läsår enligt 1 mom. På högskolestudier tillämpas 18-dagarsregeln endast då det inte är fråga om stöd som beviljas för avläggande av högskoleexamen.

Enligt det gällande 7 c § 3 mom. beviljas studiestöd inom den grundläggande yrkesutbildningen för nio och en halv månad från den dag studierna inleds, om den tionde månaden omfattar minst 15 dagar som ingår i läsåret. Studiestöd kan beviljas för en tionde månad, om den tionde studiemånaden omfattar minst 25 dagar som ingår i läsåret. Studiestöd kan beviljas för längre tid på de villkor som anges i 2 mom. Det föreslås att undantagsregeln för grundläggande yrkesutbildning i enlighet med 3 mom. slopas. Detta innebär att studiestöd beviljas i enlighet med det föreslagna 2 mom., det vill säga en kalendermånad berättigar till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.

I 7 c § 4 mom. i den gällande lagen bestäms att inom gymnasieutbildningen kan studiestöd beviljas för högst nio stödmånader per läsår. Eftersom bestämmelsen om grundläggande yrkesutbildning stryks i 3 mom., bestäms om stödtiden per läsår för gymna-

sieutbildning i 3 mom. Bestämmelsen motsvarar det gällande 4 mom.

11 §. Studiepenningens belopp. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 6 mom., enligt vilket studiepenningens grundbelopp enligt 1 och 3 mom. och förhöjningarna för så kallade mindre bemedlade justeras i början av varje läsår på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Eurobeloppen avrundas till närmaste cent. De gällande eurobeloppen i 1 och 3 mom. kvarstår i lagen och från och med lagens ikraftträdande beviljas studerande studiepenning som justerats med folkpensionsindexet varje läsår.

15 §. Statsborgen för studielån. I paragrafen föreskrivs om villkoren för beviljande av statsborgen för studielån. Det föreslås att paragrafen ändras så att i 1 mom. intas huvudregeln, enligt vilken låneborgen beviljas studerande som får studiepenning eller vuxenutbildningsstöd, och i 2 mom. intas undantag från huvudregeln i 1 mom. Det gällande 1 mom. om att borgen beviljas högskolestuderande med studiepenning utan särskild ansökan flyttas till 3 mom.

Enligt förslaget till 2 mom. 1 punkten beviljas statsborgen även en studerande som har fyllt 18 år och som på basis av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning. Ändringen utvidgar rätten till låneborgen så att en myndig studerande som bor hos sin förälder kan få statsborgen för studielån utan behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster. Enligt den gällande lagen har en studerande på andra stadiet som fyllt 18 år beviljats låneborgen oberoende av föräldrarnas inkomster bara när den studerande bott självständigt. När rätt till låneborgen beviljas myndiga studerande på andra stadiet bidrar det till att förenhetliga studierätten för högskolestuderande och studerande på andra stadiet, eftersom en myndig högskolestuderande som bor hos sin förälder får studiepenning, som är en förutsättning för att rätt till låneborgen ska beviljas, utan behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster.

I förslaget till 2 punkten i momentet föreskrivs om beviljande av låneborgen åt en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder, för vars underhåll betalas barnbidrag och som på basis av sina föräldrars

inkomster är berättigad till studiepenning. Enligt den gällande 15 § 2 mom. 1 punkten beviljas låneborgen en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder, för vars underhåll betalas barnbidrag och som studerar vid en annan läroanstalt än ett gymnasium och som på basis av sina föräldrars inkomster är berättigad till studiepenning. Barnbidrag enligt barnbidragslagen (796/1992) betalas för underhåll av barn som inte har fyllt 17 år. För att förenhetliga stödretten för studerande på andra stadiet vore det motiverat att även de som studerar i ett gymnasium och bor självständigt och för vilkas underhåll barnbidrag betalas skulle ha rätt till statsborgen för studielån, om de på basis av föräldrarnas inkomster är berättigade till studiepenning.

I momentets 3 punkt föreskrivs i enlighet med det gällande 1 mom. att rätt till låneborgen beviljas även en studerande som enligt 20 § inte beviljas studiepenning. Till denna del är det endast fråga om en teknisk ändring, så att det föreskrivs om saken tillsammans med de andra undantagsbestämmelserna i 2 mom.

Det föreslås att till 3 mom. flyttas bestämmelsen i det nuvarande 1 mom. om beviljande av statsborgen utan särskild ansökan åt en högskolestuderande som får studiepenning. I momentet föreskrivs i enlighet med det gällande 3 mom. att den som får vuxenutbildningsstöd kan beviljas statsborgen också för andra studier än sådana som avses i 4 §.

15 b §. Studielånskompensation. Det föreslås att till lagen fogas en ny 15 b §, där det föreskrivs om studielånskompensation. Enligt 1 mom. ett studielån som beviljats med stöd av lagen om studiestöd och som en studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom utsatt tid har i ett penninginstitut amorteras med studielånskompensation som betalas av statens medel på de förutsättningar som anges i lagen om studiestöd. Lånekompensationen beviljas på en gång efter det att examen avlagts så att Folkpensionsanstalten i regel betalar en del av studielånet direkt till banken. Lånekompensationen ersätter det studielånsavdrag som beviljas i beskattningen och som det föreskrivs om i 16 c–16 f § i den gällande lagen om studiestöd. Studielånskompensationen vore en förmån enligt

det finländska studiestödssystemet och en studerande som avlagt examen i en utländsk högskola ska ha rätt till lånekompensation om han eller hon har omfattats av det finländska studiestödssystemet.

Enligt förslaget till 2 mom. beviljas studielånskompensation en studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen, högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen i Finland eller motsvarande examen utomlands. De examina som berättigar till lånekompensation motsvarar de examina som berättigar till det gällande studielånsavdraget.

En studielåntagare kan enligt 3 mom. beviljas studielånskompensation endast på grund av den högskoleexamen som han eller hon avlagt först. Kompensationen ska inte kunna överföras och användas på grund av en eventuell senare examen. Om en person har avlagt både lägre och högre högskoleexamen, betraktas den högre högskoleexamen som den första avlagda högskoleexamen, om inte studielånskompensation på ansökan av studielåntagaren har beviljats redan på grund av den lägre högskoleexamen på det sätt som föreskrivs i förslaget till 15 e § 2 mom. En låntagare som antagits för att avlägga enbart lägre högskoleexamen (t.ex. en examen inom farmaciområdet eller motsvarande) ska vara berättigad till lånekompensation på ansökan. Också en studielåntagare som har antagits för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen ska kunna ansöka om lånekompensation redan när han eller hon avlagt den lägre högskoleexamen. Då har han eller hon inte mera rätt till lånekompensation på grund av den högre högskoleexamen. Den vanligaste situationen kommer emellertid att vara den att en låntagare som antagits för att avlägga lägre och högre högskoleexamen beviljas rätt till lånekompensation när han eller hon avlagt den högre högskoleexamen som varit målet.

15 c §. *Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation.* I 15 c §, som föreslås bli fogad till lagen, föreskrivs om den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation. Den målsatta tid för examen som avses i momen-

tet bestäms utifrån bestämmelserna om den examen som personen i fråga avlägger.

En studielåntagare ska med stöd av 1 mom. 1 punkten ha rätt till studielånskompensation när den tid som använts för att avlägga lägre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst en termin. De målsatta tiderna för lägre högskoleexamen är enligt den gällande universitetslagen beroende på bransch från tre till tre och ett halvt läsår, varvid den tid som berättigar till kompensation skulle variera från tre och ett halvt läsår till fyra läsår.

Enligt 2 punkten ska en studielåntagare ha rätt till studielånskompensation när den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår. De sammanlagda målsatta tiderna för avläggande av lägre och högre högskoleexamen varierar enligt den gällande universitetslagen beroende på bransch mellan fem och sex läsår, varvid den tid för avläggande av examen som berättigar till kompensation skulle variera från sex till sju läsår beroende på vilken examen den studerande avlagt.

Enligt 3 punkten ska en studielåntagare ha rätt till studielånskompensation när den tid som använts för att avlägga högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst ett läsår. Den tid för avläggande av examen som berättigar till kompensation bestäms med stöd av 3 punkten till exempel när låntagaren har avlagt en sådan högre högskoleexamen där lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen.

Med stöd av 4 punkten ska en studielåntagare ha rätt till studielånskompensation när den tid som använts för att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen överskrider tiden enligt examens föreskrivna omfattning med högst en termin. Enligt den gällande yrkeshögskolelagen ska de utbildningsprogram som leder till en yrkeshögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år. För den som avlagt yrkeshögskoleexamen ska den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation sålun-

da beroende på examens omfattning i regel vara från tre och ett halvt läsår till fyra och ett halvt läsår. Den tid för avläggande av examen som berättigar till kompensation ska vara fem läsår i fråga om vissa examen, som enligt sin omfattning ska avläggas på fyra och ett halvt läsår.

Enligt 2 mom. bestäms den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation för den som avlagt examen i en utländsk högskola i tillämpliga delar på de grunder som föreskrivs i 1 mom. Den tid för avläggande av examen som berättigar till kompensation bestäms i enlighet med den målsatta tid som bestämts på basis av examens omfattning eller heltidsstudierna för examen.

Den tid som använts för att avlägga examen räknas enligt 3 mom. från början av den termin då en studerande första gången tagit emot en studieplats vid en högskola, till utgången av den termin då en i 15 b § avsedd examen har avlagts. Det är motiverat att den tid som använts för att avlägga examen börjar räknas från ingången av den termin då den studerande tagit emot den första studieplatsen som siktar på högskoleexamen, eftersom syftet med studielånskompensationen är att uppmuntra högskolestuderande att avlägga examen snabbt. Om tiden för avläggande av examen förlängs till exempel på grund av värnplikt, ska detta kunna beaktas med stöd av förslaget till 15 d §. Examen anses ha avlagts vid den tidpunkt som läroanstalten uppgett eller vid den examenstidpunkt som framgår av examensbetyget.

15 d §. Studielånskompensation vid fördröjda studier. I paragrafen föreskrivs om de situationer där en studielåntagare ska ha rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §. Bestämmelsen motsvarar i sak de villkor för beviljande av studielånsavdrag vid fördröjda studier som föreskrivs i den gällande 16 e §. För att studielånskompensation ska kunna beviljas när tiden för avläggande är längre än den i 15 c § föreskrivna tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation, ska den omständighet enligt paragrafen som förlänger tiden inverka under den i 15 c §

angivna tid för avläggande av examen som berättigar till kompensation.

En studielåntagare ska enligt 1 mom. 1 punkten ha rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Enligt 2 punkten i momentet ska en studielåntagare ha rätt till lånekomensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om studielåntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen.

Enligt 3 punkten i momentet ska en låntagare ha rätt till lånekomensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om studielåntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning på grund av vård av barn.

Enligt 2 mom. förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation på grund av de omständigheter som avses i 1 mom. 1—2 punkten med sammanlagt högst två läsår. Den förlängning av tiden för avläggande av examen som den omständighet som avses i 1 mom. 3 punkten, dvs. vård av barn, berättigar till begränsas inte.

Enligt 3 mom. förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation på grund av en omständighet som avses i 1 mom. med en termin, om omständigheten har varat minst 30 dagar utan avbrott. Kortare perioder än så ska inte förlänga den tid för avläggande av examen som föreskrivs i 15 c §. Under en termin ska endast en period som berättigar till förlängning kunna beaktas. Exempelvis en sjukledighetsperiod, under vilken den studerande får sjukdagpenning minst 30 dagar utan avbrott, förlänger den i 15 c § föreskrivna tid

för avläggande av examen som berättigar till kompensation med en termin.

Enligt 4 mom. kan närmare bestämmelser om hur de omständigheter som förlänger den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 e §. Beslut om studielånskompensation. Enligt 1 mom. prövar Folkpensionsanstalten på tjänstens vägnar på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts huruvida en studielåntagare som avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre högskoleexamen är berättigad till studielånskompensation på grund av tiden för avläggande av examen. I praktiken får Folkpensionsanstalten månatligen från högskolorna uppgifter om dem som avlagt examen och från penninginstitutet om det studielån som upplupit före utgången av terminen för avläggande av examen i oktober och mars, varvid det är möjligt att meddela beslutet om studielånskompensation redan under terminen efter den termin då examen avlagts.

Enligt förslaget till 2 mom. prövar Folkpensionsanstalten rätt till studielånskompensation för en studielåntagare som avlagt lägre högskoleexamen eller examen i en utländsk högskola på låntagarens ansökan. Ansökan ska inlämnas till Folkpensionsanstalten inom två år efter det att examen avlagts. Den som avlagt examen i en utländsk högskola ska lämna in en utredning om när studierna inletts och examen avlagts. Av utredningen ska på ett tillförlitligt sätt framgå tidpunkten då studierna inletts samt examenstidpunkten.

Om en studielåntagare har rätt till studielånskompensation på grund av avlagd examen, räknar Folkpensionsanstalten enligt 3 mom. på basis av de uppgifter som erhållits från penninginstitutet ut beloppet av studielånskompensationen enligt 15 f § och meddelar ett beslut i saken. Ett för låntagaren positivt beslut kan meddelas utan att studielåntagaren i fråga hörs.

Om en studielåntagare på basis av uppgifterna om tiden för avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har meddelat inte är berättigad till studielånskompensation, lämnar Folkpensionsanstalten enligt 4 mom. ett förslag till beslut i ärendet.

Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om inte låntagaren inom den tid som reserverats för anförande av besvär begär att ärendet ska behandlas på nytt. I begäran om ny behandling kan låntagaren redogöra för omständigheter som påverkar rätten till lånekompensation, såsom att studierna fördröjts av en orsak som föreskrivs i förslaget till 15 d §. Folkpensionsanstalten meddelar en låntagare som begärt ny behandling ett beslut om låntagaren kan överklaga enligt bestämmelserna om ändringssökande. Förfarandet motsvarar den gällande lagens förfarande vid beslut om studielånsavdrag.

Med stöd av bemyndigandet i 5 mom. kan närmare bestämmelser om förfarandet för ansöknings- och beslutsförfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 f §. Studielånskompensationens belopp. I paragrafen bestäms hur studielånskompensationens belopp räknas ut. Studielånskompensationens belopp är enligt 1 mom. 40 procent av del som överstiger 2 500 euro av studielåntagarens studielån som berättigar till kompensation. Låntagaren kan sålunda få studielånskompensation endast om han eller hon har lyft mer lån för studier som berättigar till kompensation än den föreslagna självrisken på 2 500 euro.

Med studielån som berättigar till studielånskompensation avses det studielån enligt lagen om studiestöd som upplupit under tiden mellan utgången av den termin som föregick den första dagen då högskolestudier enligt 15 b § inleddes och ingången av följande termin efter dagen då den examen som berättigar till kompensationen avlagts, dock inte de kapitaliserade räntorna på lånet. Studielånssaldot i början av följande termin efter terminen för avläggande av examen som berättigar till kompensation minskas förutom med de kapitaliserade räntorna på lånet även med det studielånssaldo som låntagaren hade i slutet av terminen före det att högskolestudierna inleddes. Amorteringar på studielånet som eventuellt gjorts under de studier som berättigar till kompensation kan inte beaktas särskilt när kompensationsbeloppet beräknas. Endast i ett sådant undantagsfall att låntagaren kan bevisa att han eller hon under tiden för studier som berättigar till kompensation har amorterat studielån som lyfts för andra

studier än de som berättigar till kompensation ska man kunna avvika från det beskrivna schematiska räknesättet.

Enligt förslaget till 2 mom. beräknas studielånskompensationens belopp högst på det studielånsbelopp som motsvarar den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning. Studielån som motsvarar maximibeloppet av statsborgen beaktas för nio månader per läsår. Till den del som den målsatta tiden för avläggande av examen inte är fulla år, beaktas studielånet för fem månader per halvt läsår när kompensationens maximibelopp beräknas. Det maximala lånebeloppet som kompenseras beräknas enligt de bestämmelser om maximibeloppet av statsborgen för studielån som gäller vid den tidpunkt då examen avläggs. Exempelvis studielånskompensationens belopp för en studielåntagare som avlagt högskoleexamen enligt den målsatta tiden på fem år beräknas för högst fem läsår och nio månader per läsår.

15 g §. *Betalning av studielånskompensation.* I förslaget till 15 g § föreskrivs om betalning av studielånskompensation. När beslutet om rätt till studielånskompensation och dess belopp har meddelats, betalar Folkpensionsanstalten lånekompensationen till penninginstitutet.

I 2 mom. föreskrivs hur lånekompensationen ska hänföras till låntagarens studielån. Lånekompensationen används för att amortera studielån med statsborgen enligt lånens storleksordning. Genom kompensationen skulle det studielån amorteras först som till sitt totala belopp är störst vid den tidpunkt då kompensationen betalas. Om lånekompensationens belopp är större än låntagarens största studielån i ett penninginstitut, används den lånekompensation som återstår efter den första amorteringen för att amortera det i storleksordningen följande studielånet med statsborgen.

Enligt 3 mom. avdras studielånskompensationens belopp dock i första hand från den borgensfordran som Folkpensionsanstalten driver in, om Folkpensionsanstalten i egenkap av borgenär har betalat studielånet till penninginstitutet och Folkpensionsanstalten driver in studielånet. Eftersom lånekompensationen är en belöning för att examen avlagts inom utsatt tid, ska det inte försämr

låntagarens rätt till studielånskompensation att studielånet i fråga drivs in av Folkpensionsanstalten på grund av statens regressrätt. Att kompensationen avdras från en borgensfordran som är föremål för indrivning blir ofta förmånligare för den berörda personen bland annat på grund av att den föreskrivna räntan på en borgensfordran är högre än den ränta som bankerna tar ut.

Om studielåntagarens studielån vid tidpunkten för betalningen av studielånskompensationen är mindre än den kompensation som ska betalas, betalas den överskjutande delen enligt 4 mom. till studielåntagaren. I praktiken kan lånekompensationen betalas till låntagaren själv när låntagaren själv har amorterat sitt studielån efter den termin då den examen som berättigar till avdrag har avlagts så att det återstående lånekapitalet vid tidpunkten för betalningen av kompensationen är mindre än den lånekompensation som ska betalas. Till låntagaren själv betalas endast den del av kompensationen som återstår efter att studielånet amorterats.

Enligt 5 mom. kan närmare bestämmelser om betalningen av studielånskompensation utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §. *Statsborgens belopp.* Det föreslås att paragrafens rubrik ändras. Det föreslås att beloppet av statsborgen för studielån per stödmånad höjs med 100 euro. För en högskolestuderande och för den som får vuxenutbildningsstöd blir beloppet av statsborgen 400 euro per stödmånad. För andra än högskolestuderande blir beloppet av statsborgen 400 euro per stödmånad, om den studerande har fyllt 18 år, och 260 euro, om den studerande är under 18 år. För en studerande som studerar utomlands blir statsborgen 700 euro per stödmånad.

16 a §. *Ränteunderstöd.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket de inkomstgränser för ränteunderstöd som föreskrivs i 2 och 3 mom. justeras den 1 mars vartannat år i överensstämmelse med förändringen i lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Eurobeloppet enligt lönekoeficienten avrundas till närmaste euro. De justerade inkomstgränserna tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning efter justeringen. I lagens ikraftträdelsebes-

tämmelse bestäms när den första förhöjningen träder i kraft och dess belopp. De justeringar av inkomstgränserna som företas efter den första justeringen motsvarar den förändring i lönekoeficienten som inträffat under den gångna tvåårsperioden. Den första justeringen av inkomstgränserna enligt 16 § 5 mom. på basis av lönekoeficienten enligt lagen om pension för arbetstagare görs den 1 mars 2014 och den motsvarar förändringen av lönekoeficienten under perioden 2010—2013.

16 c–16 f §. I paragraferna föreskrivs om studielånsavdrag. Det föreslås att paragraferna upphävs, eftersom det föreslås att rätten till studielånsavdrag som beviljas i beskattningen ska upphöra. När 16 e och 16 f § om studielånsavdrag upphävs, upphävs också 14, 15 och 20 § i förordningen om studiestöd, vilka utfärdats med stöd av bemyndiganden i de nämnda paragraferna i lagen om studiestöd.

19 §. Beaktande av föräldrarnas inkomster. Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen har en studerande rätt till studiepenning och bostadstillägg till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 40 800 euro per år. Studiepenningen och bostadstillägget minskar med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket en 18—19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder ändå ska ha rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen.

24 §. Betalning. Enligt den gällande 24 § betalas studiepenning och bostadstillägg in på det konto som den studerande uppgivit i ett penninginstitut i Finland. Det föreslås att paragrafen ändras så att studiepenning och bostadstillägg betalas månatligen in på ett av den studerande angivet konto inom Europeiska unionen, varvid omnämmandet av den stat där kontot finns, som strider mot den s.k.

SEPA-förordningen, stryks. SEPA-förordningen är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 260/2012 om antagande av tekniska och affärsmässiga krav för betalningar och autogireringar i euro och om ändring av förordning (EG) nr 924/2009.

25 §. Justering och inställelse av studiestöd. Det föreslås att 6 mom. ändras så att vid ändringar av förhållandena som varar en bestämd tid justeras stödet för de kalendermånader under vilka det förändrade förhållandet varar minst 18 dagar. Den föreslagna ändringen motsvarar den ändring som föreslås i 7 c § 2 mom. och betyder att man också i fråga om förhållanden som varar en bestämd tid övergår helt och hållet till en kalkylmodell som bygger på kalendermånader. Enligt förslaget ska stödet inte längre justeras för en månad om det ändrade förhållandet inte varar 18 dagar under den månad då det inleds eller upphör, även om förhållandet under dessa månader varar sammanlagt minst 18 dagar. Bestämmelsen blir tillämplig när en studerande tidigare beviljats studiestöd och det beviljade stödet justeras på grund av en förändring i förhållandena, t.ex. utbytesstudier, som varar en bestämd tid. Om en studerande till exempel meddelar att han eller hon bedriver utbytesstudier utomlands under tiden 3.9—15.2, justeras det redan beviljade stödet för tiden 1.9—31.1 i enlighet med bestämmelserna om stöd som beviljas utomlands.

34 §. Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta. Det föreslås att paragrafen ändras så att villkoret för att statsborgens vara i kraft ska vara att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagarens får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret. Enligt det gällande 1 mom. lägger kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet. Det föreslås att 2 mom. i den gällande paragrafen upphävs eftersom den ändring som föreslås i 1 mom. innebär att låntagaren inte längre behöver betala en andel på en procent av rän-

torna utan räntorna kapitaliseras i sin helhet för de terminer för vilka låntagaren får räntestöd samt under en termin närmast efter en sådan termin. Den preciserande bestämmelsen om att räntebelopp som är mindre än 15 euro i sin helhet ska läggas till lånekapitalet blir då också onödig.

41 c §. *Studiestödsnämndernas rätt att få uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om rätt för studiestödsnämnderna att för skötseln av sina uppgifter få uppgifter av Folkpensionsanstalten. Det föreslås att 1 mom. ändras så att där stryks hänvisningen till 16 e §, som föreslås bli upphävd. Andra lagrum om erhållande och utlämnande av uppgifter om studielån-savdrag föreslås inte bli upphävida, eftersom de fortfarande behövs efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft. Däremot är bestämmelsen i 41 c § 1 mom. om erhållande av de uppgifter som avses i 16 e § redan nu onödig. I övrigt kvarstår momentets ordalydelse oförändrad.

1.2 Lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning

2 §. *Utbildning som berättigar till stöd för skolresor.* Enligt den gällande 2 § 1 mom. 1 punkten är berättigad till stöd för skolresor en studerande som är bosatt i Finland och som bedriver heltidsstudier i Finland inom gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (629/1998). Det föreslås att bestämmelsen ändras så att till stöd för skolresor är dessutom berättigad en studerande inom utbildning enligt gymnasielagen som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning.

2 Närmare bestämmelser

2.1 Rätt till studiestöd inom annan utbildning än sådan som står under offentlig tillsyn

Enligt 4 a § 3 mom. i förslaget till lag om ändring av lagen om studiestöd kan rätt till studiestöd också beviljas för annan än i förslaget till 4 a § 2 mom. 3 punkten avsedd utbildning som förbereder för avläggande av fristående examen eller en examensdel enligt

lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och som det föreskrivs särskilt om genom förordning av statsrådet, om utbildningen ger allmänt erkända yrkeskvalifikationer och övriga villkor för beviljande av rätt till studiestöd uppfylls. Det är fråga om sådana utbildningsområden där det inte är möjligt att avlägga en fristående examen enligt examensstrukturen men som ger allmänt erkända yrkeskvalifikationer.

Enligt förslaget till 4 a § 4 mom. utfärdas närmare bestämmelser om ansökan om och återkallande av rätt till studiestöd och om de villkor för beviljande av rätt till studiestöd som berör utbildningsanordnaren genom förordning av statsrådet. På motsvarande sätt som i nuläget avgör Folkpensionsanstalten rätten till studiestöd på basis av utbildningsanordnarens ansökan. De villkor för beviljande av rätt till studiestöd som föreskrivs i förslaget till 1 mom. ska gälla bland annat utbildningsanordnarens yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet. Det närmare innehållet i dessa villkor ska bestämmas genom förordning av statsrådet. Yrkesmässiga förutsättningar ska vara krav som hänför sig till exempelvis läroplanens innehåll, undervisningsarrangemangens ändamålsenlighet, organiseringen av läroanstaltens förvaltning och undervisningspersonalens kompetens. Till de yrkesmässiga förutsättningarna hör också att de studerande faktiskt klarar av de yrkesprov som ingår i den fristående examen som avslutning på studierna. De ekonomiska verksamhetsförutsättningarna bedöms på basis av bland annat utbildningsanordnarens bokslutsuppgifter.

Med stöd av bemyndigandet föreskrivs det också närmare om förfarandet för ansökan om samt beviljande och återkallande av rätt till studiestöd. Genom förordning kan det också föreskrivas om utbildningsanordnarens utrednings- och anmälningsskyldighet i anslutning till ansökan om och återkallande av rätt till studiestöd. Utbildningsanordnaren kan genom förordning förpliktas att meddela Folkpensionsanstalten förändringar som påverkar rätten till studiestöd samt att på begäran av Folkpensionsanstalten lämna de utredningar som behövs för att bedöma rätten till studiestöd. Genom förordning kan dessutom föreskrivas om Folkpensionsanstaltens

rätt att av andra myndigheter begära utlåtan-
de om huruvida villkoren för beviljande av
rätt till studiestöd är uppfyllda.

2.2 Närmare bestämmelser om studie- lånskompensation

I 15 d § i lagen om ändring av lagen om
studiestöd föreskrivs om beviljande av studi-
elånskompensation när tiden för avläggande
av högskoleexamen har varit längre än den
tid som föreskrivs i 15 c §. Enligt förslaget
till 15 d § 4 mom. kan närmare bestämmelser
om hur de omständigheter enligt paragrafen
som förlänger tiden för avläggande av exa-
men ska beaktas utfärdas genom förordning
av statsrådet. Genom förordning av statsrådet
föreskrivs till exempel hur flera förläng-
ningsgrunder som förekommit under samma
termin ska beaktas och hur förlängnings-
grunderna ska hänföras till olika terminer.

I 15 e § i förslaget till lag om ändring av
lagen om studiestöd föreskrivs om det be-
slutsförfarande som gäller beviljande av stu-
dielånskompensation. Enligt lagförslaget ska
studielåntagare som avlagt lägre högskoleexa-
men och högskoleexamen utomlands ansöka
om studielånskompensation särskilt. Enligt
förslaget till 5 mom. kan närmare bestäm-
melser om förfarandet för ansökan om stu-
dielånskompensation och beslutsförfarandet
utfärdas genom förordning av statsrådet. Ge-
nom förordning kan också föreskrivas hur en
studielåntagare i samband med ansökan eller
begäran om ny behandling kan åberopa en i
15 d § föreskriven omständighet som för-
länger tiden för avläggande av examen och
hur Folkpensionsanstalten ska kontrollera
omständigheter som förlänger tiden för av-
läggande av examen i sina register.

I 15 g § i förslaget till lag om ändring av
lagen om studiestöd föreskrivs om betalning
av studielånskompensation. Enligt 5 mom.
kan närmare bestämmelser om betalningen
av studielånskompensation utfärdas genom
förordning av statsrådet. Genom förordning
kan man bland annat föreskriva om hur låne-
kompensation som hänför sig till ett studielån
i ett penninginstitut ska betalas.

3 Ikraftträdande

Lagarna om ändring av lagen om studie-
stöd och av 2 § i lagen om stöd för skolresor
för studerande i gymnasieutbildning och yr-
kesutbildning föreslås träda i kraft den 1 au-
gusti 2014. Bestämmelserna i 16 a § 5 mom.
föreslås dock träda i kraft den 1 mars 2014.

Genom lagen upphävs 2 § i förordningen
om studiestöd (260/1994), sådan paragrafen
lyder delvis ändrad genom förordningarna
292/1997, 990/1998 ja 299/2011. Enligt för-
slaget ska bestämmelser om andra studier för
vilka studiestöd kan beviljas ingå i 4 och 4 a
§ i lagen om studiestöd. Genom de föreslag-
na ändringarna av 3 § 5 punkten och 4 § i la-
gen om studiestöd stryks lagens bemyndi-
ganden att utfärda förordning om de aktuella
sakerna. Innehållet i 2 § i förordningen om
studiestöd härrör dock delvis från den ur-
sprungliga förordningen om studiestöd, och
till den delen baserar det sig inte på bemyn-
digandena i de lagrum som nu föreslås blir
ändrade. Med tanke på rättslägets klarhet fö-
reslås att hela 2 § i förordningen om studie-
stöd upphävs genom lagen om ändring av la-
gen om studiestöd.

I motsvarighet till den bestämmelse som
var i kraft till den 31 februari 2013 ska de två
sista meningarna som föreslås bli fogade till
5 a § 2 mom. om att vid gymnasiestudier ska
den studerande under terminen delta i minst
10 kurser eller studier som motsvarar dem el-
ler i två prov som ingår i studentexamen och
att gymnasiestudier som ordnas i internat
dock alltid betraktas som heltidsstudier till-
lämpas retroaktivt redan från den 1 augusti
2013. Det är fråga om en teknisk korriger-
ing som beror på ett fel som inträffade i samband
med att lag 147/2012 stadfästes.

Lagens 4 a § ska också tillämpas på ansök-
ningar som blivit anhängiga före lagens
ikraftträdande, om den utbildning man anhå-
ler om att ska berättiga till studiestöd inleds
den 1 augusti 2014 eller senare. I lagen före-
slås också en övergångsbestämmelse för de
läroanstalter som med stöd av de nu gällande
bestämmelserna har jämförts med läroan-
stalter under offentlig tillsyn. Utbildningsan-
ordnare som omfattats av rätten till studie-
stöd bör garanteras en tillräckligt lång över-
gångstid för att anpassa sin verksamhet till

effekterna av den föreslagna ändringen. Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen ska rätten till studiestöd kvarstå till utgången av 2014 även om utbildningen inte uppfyller villkoren enligt den nya bestämmelsen. För att trygga de studerandes ställning föreslås dessutom att studerande inom utbildning som påbörjas före utgången av 2014 behåller sin rätt till studiestöd tills utbildningen avslutas även om utbildningen inte uppfyller villkoren enligt den nya bestämmelsen. Folkpensionsanstalten kontrollerar utan särskild ansökan rätten till studiestöd för alla läroanstalter som jämföras enligt de nu gällande reglerna. Om en beviljad rätt till studiestöd inte kan förlängas med stöd av de nya bestämmelserna, upphör rätten till studiestöd från ingången av 2015, med beaktande av de föreslagna övergångsbestämmelserna. Utbildningsanordnaren meddelas ett överklagbart beslut om att jämförandet upphör. Om en utbildningsanordnare företar ändringar i sin utbildning till följd av lagändringen, ska utbildningsanordnaren ansöka om förlängd rätt till studiestöd med en ny ansökan.

Bland annat på grund av propositionens ekonomiska konsekvenser och för att tillämpningspraxis ska vara klar vore det motiverat att genomföra förkortningen av den maximala stödtiden från och med lagens ikraftträdande så att stödtiden för studier som redan inletts ändå inte förkortas. Den tid som berättigar till studiestöd enligt 7 § 2 mom. tillämpas när stöd beviljas den som avlagt en högskoleexamen och som tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande efter det att lagen trätt i kraft. När den maximala stödtiden för högskolestudier som inletts före lagens ikraftträdande ska bestämmas tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Med att studierna inleds avses att man tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande för studierna.

De studiepenningbelopp som föreskrivs i 11 § motsvarar det poängtal enligt lagen om folkpensionsindex (456/2001) som fastställts för 2013. Den första höjningen enligt lagen om folkpensionsindex som avses i 11 § 6 mom. görs när lagen träder i kraft den 1 augusti 2014.

Lagens 15 b–15 g § om studielånskompensation tillämpas på en person som tar emot en

studieplats för sin första högskoleexamen den 1 augusti eller därefter. De nämnda lagrummen om studielånskompensation tillämpas också på en person som har tagit emot en studieplats före den 1 augusti 2014, men anmäler sig närvarande första gången den 1 augusti 2014 eller därefter. På en studerande som har tagit emot en studieplats i en högskola och anmält sig närvarande första gången före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser om studielånsavdrag som gällde vid ikraftträdandet.

De inkomstgränser som föreskrivs i 16 a § 2 och 3 mom. i lagen om studiestöd motsvarar det för 2010 fastställda poängantalet för lönekoeficienten som föreskrivs i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Den första justeringen av inkomstgränsen enligt 16 a § 5 mom. på basis av lönekoeficienten enligt lagen om pension för arbetstagare görs när momentet träder i kraft den 1 mars 2014 och den motsvarar förändringen av lönekoeficienten under perioden 2010–2013. Bestämmelsen tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning den 1 mars 2014 eller därefter. Härmed avses hela den ränteperiod vars normala räntebetalningsdag infaller i mars. På ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I praktiken vore den normala förfallomånaden för räntor som föregår mars 2014 december 2013, för vilken man enligt 16 b § 1 mom. ska ansöka om räntestöd under de två närmaste kalendermånaderna efter den månad då räntan förfaller till betalning, dvs. före utgången av februari 2014. På ränteunderstöd som beviljas för dessa räntor tillämpas de inkomstgränser som gällde före ikraftträdandet.

Lagens 34 § tillämpas på räntor på studielån vilka förfaller till betalning den 1 augusti 2014 eller därefter. Kapitaliseringen gäller hela ränteperioden även för en sådan tidsperiod som infaller under den tid som föregår lagens ikraftträdande.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

I regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd har beaktats villkoret i 80 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utveckling samt utveckla sig själv. Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av bland annat ålder, ursprung eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Studiestödet bidrar till att trygga de kulturella rättigheter som avses i 16 i grundlagen och i det beaktas behovet av ekonomiskt stöd. När behovet av ekonomiskt stöd bedöms kan för andra än högskolestuderande föräldrarnas inkomster minska studiepenningen om den studerande är under 20 år, samt bostadstillägget om den studerande är under 18 år.

Genom det 4 mom. som föreslås bli fogat till 19 § i lagen om studiestöd lindras den behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster när studiepenning beviljas andra än högskolestuderande i åldern 18—19 år som bor självständigt. Genom ändringen försöker man samtidigt förenhetliga grunderna för beviljande av stöd för studerande på andra stadiet och högskolestadiet. Den föreslagna ändringen skulle å andra sidan också leda till en differentiering av behovsprövningen.

Den föreslagna ändringen är enligt regeringens åsikt utbildningspolitiskt ändamålsenlig och det finns ett i 6 § 2 mom. i grundlagen avsett godtagbart skäl till den. Enligt 3 §

i lagen om underhåll för barn (704/1975) upphör barns rätt att få underhåll av föräldrarna när barnet fyller 18 år, men föräldrarna svarar för kostnaderna för barnets utbildning även när barnet fyllt 18 år, om detta prövas skäligt. I det fallet beaktas särskilt barnets anlag, utbildningstiden och kostnaderna för utbildningen samt barnets möjligheter att efter avslutad utbildning självt svara för kostnaderna för denna.

Enligt regeringens åsikt är den föreslagna lindringen av behovsprövningen motiverad med avseende på minderåriga studerande på andra stadiet, eftersom ansvaret för underhållet för en minderårig person ska bäras av föräldrarna, medan föräldrarna ansvarar för en myndig studerandes utbildningskostnader bara när det är fråga om en myndig person, om det prövas skäligt. Regeringen anser det motiverat att lindra behovsprövningen särskilt när det gäller studerande som bor självständigt, eftersom en studerande som bor självständigt och har eget hushåll i regel har större levnadskostnader än en studerande som bor hos sin förälder. Avsikten är att helt och hållet avstå från att föräldrarnas inkomster ska inverka nedsättande på studiepenningen för en myndig studerande på andra stadiet som bor självständigt. Av statsfinansiella orsaker har man för avsikt att genomföra ändringen genom att höja inkomstgränserna stegvis. Målet är att behovsprövningsgrunderna för studerande på olika utbildningsstadier ska förenhetligas.

Enligt regeringens uppfattning innehåller den föreslagna lagen inga sådana begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna som innebär att propositionen inte skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om studiestöd (65/1994) 16 c—16 f §, sådana de lyder, 16 c, 16 d, och 16 f § i lag 408/2005 samt 16 e § i lagarna 408/2005 och 1456/2007,

ändras 2 § 3 mom., 3 § 5 punkten, 4 §, 5 a § 2 mom., 6 § 1 mom. 7 och 13 punkten, 7 § 2 mom., 7 c §, 15 § 1—3 mom., rubriken för 16 § och 16 § 1 mom., 24 §, 25 § 6 mom., 34 § och 41 c § 1 mom.,

sådana de lyder 2 § 3 mom. och 41 c § 1 mom. i lag 408/2005, 3 § 5 punkten och 34 § i lag 1427/2001, 4 § delvis ändrad i lag 636/1998, 5 a § 2 mom. i lag 1078/2012, 6 § 1 mom. 7 och 13 punkten i lag 792/2007, 7 § 2 mom. och 15 § 1—3 mom. i lag 52/2011, 7 c § i lagarna 345/2004 och 297/2012, rubriken för 16 § samt 24 § i lag 345/2004, 16 § 1 mom. i lagarna 1388/2007 och 52/2011 och 25 § 6 mom. i lag 1388/2007, samt

fogas till lagen en ny 4 a §, till 11 §, sådan den lyder i lag 1388/2007, ett nytt 6 mom., till lagen nya 15 b—15 g §, till 16 a §, sådan den lyder i lagarna 1427/2001 och 52/2011, ett nytt 5 mom. samt till 19 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1427/2001, 345/2004 och 792/2007, ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Studiestödsförmåner

Den som har fått studielån enligt denna lag har under de förutsättningar som anges i denna lag rätt till studielånkompensation.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) *andra läroanstalter* andra läroanstalter än de som avses i 4 punkten,

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd får beviljas för utbildning som står under offentlig tillsyn. En utbildning el-

ler en läroanstalt anses stå under offentlig tillsyn, om den övervakas eller finansieras av undervisningsmyndigheterna eller myndigheter inom den egna branschen.

Studiestöd för högskolestudier beviljas studerande som

1) avlägger lägre eller högre högskoleexamen eller vetenskaplig, konstnärlig eller yrkesinriktad påbyggnadsexamen,

2) avlägger yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen eller i 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen avsedd utbildning för invandrare,

3) fullgör ett särskilt yrkesutbildande fortbildningsprogram, eller

4) fullgör någon annan sådan studiehelhet som ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet än en studiehelhet som avses i 1—3 punkten, om den studerande har avlagt högskoleexamen.

Studiestöd för studier i andra läroanstalter beviljas studerande som

1) genomför yrkesutbildning enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998),

2) genomför utbildning som förbereder för fristående examina eller annan yrkesinriktad tilläggsutbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998),

3) genomför gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (629/1998) eller utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning,

4) genomför annan än i 1–3 punkten nämnd utbildning i en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller i utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010), eller

5) genomför yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 eller 2 punkten och som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.

Studiestöd beviljas för studier utomlands, om studierna motsvarar sådana studier som avses i 1–3 mom. i Finland eller ingår i sådana studier i Finland som berättigar till studiestöd.

4 a §

Rätt till studiestöd för utbildning som inte står under offentlig tillsyn

Studiestöd beviljas för annan utbildning som ordnas i Finland än sådan som står under offentlig tillsyn, om Folkpensionsanstalten på ansökan av utbildningsanordnaren har beviljat rätt till studiestöd för utbildningen. Förutsättningar för beviljande av rätt till studiestöd är att

1) utbildningsanordnaren har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet,

2) utbildningsanordnaren har ordnat utbildningen i fråga i minst ett år, och

3) utbildningen förbereder för avläggande av fristående examen eller en examensdel enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Rätt till studiestöd beviljas också för annan än i 1 mom. 3 punkten avsedd utbildning som det föreskrivs särskilt om genom förordning av statsrådet, om utbildningen ger allmänt erkända yrkeskvalifikationer och övriga

förutsättningar för beviljande av rätt till studiestöd är uppfyllda.

Folkpensionsanstalten kan återkalla den rätt till studiestöd som beviljats för en utbildning i fall där förutsättningarna för beviljande av rätt till studiestöd inte längre är uppfyllda.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av rätt till studiestöd, om ansökan, beviljande och återkallande av rätt till studiestöd samt om utbildningsanordnarens utrednings- och anmälningsskyldighet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a §

Heltidsstudier

Gymnasiestudierna är heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studieheltet omfattande ett läsår och minst 25 kurser som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i minst 10 kurser eller i studier av motsvarande omfattning, eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier.

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

7) får ålderspension eller förtida ålderspension enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande pension enligt folkpensionslagen (568/2007),

13) fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller motsvarande tjänstgöring enligt utländsk lagstiftning.

7 §

Tidsbegränsningar

Studiestöd för högskolestudier kan fås för högst 64 stödmånader.

7 c §

Antalet stödmånader per läsår

För högskoleexamen beviljas studiestöd i allmänhet för nio månader per läsår. Studiestöd kan dock beviljas för en längre tid om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under mer än nio månader under läsåret. Om läsårets regelmässiga längd i en utländsk högskola är längre än nio månader beviljas studiestöd för hela studiemånader från och med den dag studierna inleddes så att en studiemånad berättigar till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.

En kalendermånad berättigar till studiestöd, om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.

Inom gymnasieutbildningen kan studiestöd beviljas för högst nio stödmånader per läsår.

11 §

Studiepenningens belopp

De studiepenningsbelopp som anges i 1 och 3 mom. justeras i början av varje läsår på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Eurobeloppen avrundas till närmaste cent.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning enligt denna lag eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd.

Statsborgen beviljas även studerande

1) som har fyllt 18 år och på basis av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning,

2) som bor någon annanstans än hos sin förälder, för vars underhåll betalas barnbidrag och som på basis av sina föräldrars inkomster är berättigad till studiepenning, eller

3) som enligt 20 § inte beviljas studiepenning.

Högskolestuderande som får studiepenning beviljas statsborgen för studielån utan särskild ansökan. Den som får vuxenutbildningsstöd kan beviljas statsborgen också för andra studier än sådana som avses i 4 §.

15 b §

Studielånskompensation

Ett studielån som beviljats med stöd av denna lag och som en studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom utsatt tid har i ett penninginstitut amorteras med studielånskompensation som betalas av statens medel under de förutsättningar som anges i denna lag.

Studielånskompensation beviljas under de förutsättningar som anges i denna lag studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen, högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen i Finland eller motsvarande examen utomlands.

En studielåntagare kan beviljas studielånskompensation endast med anledning av den första högskoleexamen han eller hon avlagt. Om studielåntagaren har avlagt både lägre och högre högskoleexamen, betraktas den högre högskoleexamen som den först avlagda högskoleexamen, om inte studielånskompensation har beviljats på ansökan av studie-

låntagaren redan med anledning av den lägre högskoleexamen.

15 c §

Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation förutsatt att

1) den tid som använts för att avlägga lägre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst en termin,

2) den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår,

3) den tid som använts för att avlägga högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst ett läsår, eller

4) den tid som använts för att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen överskrider tiden enligt examens föreskrivna omfattning med högst en termin.

Det som föreskrivs i 1 mom. om den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation gäller även examen som avlagts vid en utländsk högskola.

Den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studenten första gången tagit emot en studieplats vid en högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf

1) har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor,

2) har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension

eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen, eller

3) har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen, för vård av barn.

Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten.

Om en omständighet som avses i 1 mom. varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med en termin. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

Närmare bestämmelser om hur de omständigheter som förlänger den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation ska beaktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 e §

Beslut om studielånskompensation

Folkpensionsanstalten prövar utan ansökan på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts huruvida en studielåntagare som avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen är berättigad till studielånskompensation på grund av tiden för avläggande av examen.

När en studielåntagare har avlagt lägre högskoleexamen eller examen i en utländsk högskola prövar Folkpensionsanstalten rätten till studielånskompensation på studielåntagarens ansökan. Ansökan ska inlämnas till Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen avlagts. Den som avlagt examen i en utländsk högskola ska lämna in utredning om när studierna inletts och examen avlagts.

Om en studielåntagare har rätt till studielånskompensation på grund av avlagd examen, räknar Folkpensionsanstalten, på basis av de uppgifter som penninginstitutet lämnat, ut beloppet av studielånskompensationen enligt 15 f § och meddelar ett beslut i saken. Beslutet kan meddelas utan att studielåntagaren i fråga hörs.

Om en studielåntagare på basis av uppgifterna om avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har meddelat inte är berättigad till studielånkompensation, lämnar Folkpensionsanstalten ett förslag till beslut i ärendet. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om inte studielåntagaren inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Närmare bestämmelser om ansöknings- och beslutsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 f §

Studielånkompensationens belopp

Studielånkompensationens belopp är 40 procent av den del som överstiger 2 500 euro av ett studielån som berättigar till kompensation. Med studielån som berättigar till studielånkompensation avses ett studielån enligt denna lag som löpt från utgången av den termin som föregick den första dagen av högskolestudier enligt 15 b § till ingången av den termin som börjat efter dagen för avläggande av examen som berättigar till kompensation, dock inte de kapitaliserade räntorna på lånet.

Studielånkompensationens belopp beräknas på högst det lånebelopp som motsvarar studielånebeloppet enligt den tid som motsvarar den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning. Studielån som motsvarar maximibeloppet av statsborgen beaktas för nio månader per läsår. Till den del som den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning inte är hela år, beaktas studielånet för fem månader per halvt läsår när kompensationens maximibelopp beräknas. Det maximala lånebeloppet beräknas enligt de bestämmelser om maximibeloppet av statsborgen för studielån som gäller vid den tidpunkt då examen avläggs.

15 g §

Betalning av studielånkompensation

När beslutet om rätt till studielånkompensation och dess belopp har meddelats studielåntagaren, betalar Folkpensionsanstalten kompensationen till penninginstitutet.

Studielånkompensationen används för att amortera studielån med statsborgen enligt lånens storleksordning från det största till det minsta.

Om Folkpensionsanstalten emellertid i egenskap av borgenär har betalat studielånet till penninginstitutet och Folkpensionsanstalten driver in studielånet, avdras studielånkompensationens belopp i första hand från den borgensfordran som Folkpensionsanstalten driver in.

Om studielånet vid tidpunkten för betalning av studielånkompensation är mindre än den kompensation som ska betalas, betalas den överskjutande delen till studielåntagaren.

Närmare bestämmelser om betalning av studielånkompensation får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Statsborgens belopp

Beloppet av statsborgen för studielån per stödmånad är

- 1) 400 euro för högskolestuderande och för den som får vuxenutbildningsstöd,
- 2) 400 euro för andra än högskolestuderande, om den studerande har fyllt 18 år, och 260 euro om den studerande inte har fyllt 18 år; rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år,
- 3) 700 euro för studerande som studerar utomlands.

—————

16 a §

Ränteunderstöd

De övre inkomstgränser som föreskrivs i 2 och 3 mom. justeras den 1 mars vartannat år i överensstämmelse med förändringen i lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Eurobeloppet enligt lönekoeficienten avrundas till närmaste euro. De justerade inkomstgränserna tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning efter justeringen. Justeringarna av inkomstgränserna motsvarar den förändring som inträffat under den gångna tvåårsperioden.

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

En 18—19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder, har dock rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överstiger inkomstgränsen.

24 §

Betalning

Studiepenning och bostadstillägg betalas månatligen in på ett av den studerande angivet konto inom Europeiska unionen. Bestämmelser om betalningsdag utfärdas genom förordning av statsrådet. En enskild stödpost kan dock betalas även på något annat sätt, om inbetalning på konto inte är möjlig eller om den sökande eller stödtagaren anför särskilda skäl som Folkpensionsanstalten godtar.

25 §

Justering och inställelse av studiestöd

Om ändringen av förhållandena varar en bestämd tid, justeras stödet för de kalendermånader under vilka det ändrade förhållandet varar minst 18 dagar.

34 §

Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En statsborgen gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyfts. Ett villkor för att statsborgen ska vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under terminen närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret.

41 c §

Studiestödsnämndernas rätt att få uppgifter

Studiestödsnämnderna har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av Folkpensionsanstalten få uppgifter som är nödvändiga med tanke på skötseln av de uppdrag som nämns i 9 a §. Studiestödsnämnderna har rätt att få uppgifterna avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 16 a § 5 mom. träder dock i kraft redan den 1 mars 2014.

Genom denna lag upphävs 2 § i förordningen om studiestöd (260/1994), sådan paragrafen lyder delvis ändrad genom förordningarna 292/1997, 990/1998 och 299/2011.

För att gymnasiestudier ska betraktas som heltidsstudier krävs redan från och med den 1 augusti 2013 att vad som föreskrivs om minimiomfattningen av studierna i 5 a § 2 mom. iakttas. Från och med den dagen be-

traktas gymnasiestudier som ordnas i internat alltid som heltidsstudier.

Lagens 4 a § tillämpas på en utbildningsanordnares ansökan om att utbildningen ska berättiga till studiestöd som har blivit anhängig redan före lagens ikraftträdande, om utbildningen inleds den 1 augusti 2014 eller senare. Om läroanstalten har jämförts med en läroanstalt under offentlig tillsyn med stöd av bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet till och med den 31 december 2014. Om utbildningen har inletts den 31 december 2014 eller tidigare, är de studerande berättigade till studiestöd tills utbildningen avslutas.

Den maximala stödtiden enligt 7 § 2 mom. tillämpas på högskolestuderande som har avlagt högskoleexamen och tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande för högskolestudier efter denna lags ikraftträdande. På högskolestudier som inletts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser om maximal stödtid som gällde vid ikraftträdandet.

De studiepenningssbelopp som anges i 11 § motsvarar det poängantal enligt lagen om folkpensionsindex (456/2001) som fastställts för 2013. Den första i 11 § 6 mom. avsedda höjningen enligt lagen om folkpensionsindex görs när denna lag träder i kraft.

Bestämmelserna i 15 b–15 g § tillämpas på en person som har tagit emot en studieplats

för sin första högskoleexamen den 1 augusti 2014 eller därefter. De tillämpas också på en person som har tagit emot en studieplats före den 1 augusti 2014, men anmält sig närvarande första gången den 1 augusti 2014 eller därefter. På en person som har tagit emot en studieplats i en högskola och anmält sig närvarande första gången före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser om studielånsavdrag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

De inkomstgränser som anges i 16 a § 2 och 3 mom. motsvarar det för 2010 fastställda poängantalet för lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagarare. Den första justeringen av inkomstgränserna enligt 16 a § 5 mom. på basis av lönekoeficienten enligt lagen om pension för arbetstagarare görs den 1 mars 2014 och den motsvarar förändringen av lönekoeficienten under perioden 2010—2013. De justerade inkomstgränserna tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning den 1 mars 2014 eller därefter. På ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lagens 34 § tillämpas på räntor som förfaller till betalning den 1 augusti 2014 eller därefter.

2.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (48/1997) 2 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 53/2011, som följer:

2 §

Utbildning som berättigar till stöd för skolresor

Berättigad till stöd för skolresor är en studerande som är bosatt i Finland och som bedriver heltidsstudier i Finland

1) inom gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (629/1998) eller inom utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning,

_____ .
Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 16 september 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Kultur- och idrottsminister *Paavo Arhinmäki*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om studiestöd (65/1994) 16 c—16 f §, sådana de lyder, 16 c, 16 d, och 16 f § i lag 408/2005 samt 16 e § i lagarna 408/2005 och 1456/2007,
ändras 2 § 3 mom., 3 § 5 punkten, 4 §, 5 a § 2 mom., 6 § 1 mom. 7 och 13 punkten, 7 § 2 mom., 7 c §, 15 § 1—3 mom., rubriken för 16 § och 16 § 1 mom., 24 §, 25 § 6 mom., 34 § och 41 c § 1 mom.,
sådana de lyder 2 § 3 mom. och 41 c § 1 mom. i lag 408/2005, 3 § 5 punkten och 34 § i lag 1427/2001, 4 § delvis ändrad i lag 636/1998, 5 a § 2 mom. i lag 1078/2012, 6 § 1 mom. 7 och 13 punkten i lag 792/2007, 7 § 2 mom. och 15 § 1—3 mom. i lag 52/2011, 7 c § i lagarna 345/2004 och 297/2012, rubriken för 16 § samt 24 § i lag 345/2004, 16 § 1 mom. i lagarna 1388/2007 och 52/2011 och 25 § 6 mom. i lag 1388/2007, samt
fogas till lagen en ny 4 a §, till 11 §, sådan den lyder i lag 1388/2007, ett nytt 6 mom., till lagen nya 15 b—15 g §, till 16 a §, sådan den lyder i lagarna 1427/2001 och 52/2011, ett nytt 5 mom. samt till 19 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1427/2001, 345/2004 och 792/2007, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Studiestödsförmåner

Studiestödsförmåner

Den som har fått studielån enligt denna lag har på de villkor som föreskrivs i denna lag rätt till studielånsavdrag i beskattningen. *Bestämmelser om studielånsavdraget finns i 127 d och 127 e § i inkomstskattelagen.*

Den som har fått studielån enligt denna lag har *under de förutsättning som anges* i denna lag rätt till *studielånskompensation*.

3 §

3 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med

I denna lag avses med

5) *andra läroanstalter* de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter un-

5) *andra läroanstalter* *andra läroanstalter än de som avses i 4 punkten,*

der offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning, samt

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

I en högskola kan studiestöd fås för avläggande av examen eller vetenskaplig påbyggnadsexamen eller för fullgörande av ett särskilt yrkesutbildande fortbildningsprogram. Den som avlagt högskoleexamen kan få studiestöd för fullgörande av en enskild studiehelhet, om tilläggsstudierna ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet.

Studiestöd kan fås för grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning samt för avläggande av gymnasiets lärokurs. Studiestöd kan fås för andra studier enligt vad som bestäms genom förordning.

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd får beviljas för utbildning som står under offentlig tillsyn. En utbildning eller en läroanstalt anses stå under offentlig tillsyn, om den övervakas eller finansieras av undervisningsmyndigheterna eller myndigheter inom den egna branschen.

Studiestöd för högskolestudier beviljas studerande som

1) avlägger lägre eller högre högskoleexamen eller vetenskaplig, konstnärlig eller yrkesinriktad påbyggnadsexamen,

2) avlägger yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen eller i 17 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen avsedd utbildning för invandrare,

3) fullgör ett särskilt yrkesutbildande fortbildningsprogram, eller

4) fullgör någon annan sådan studiehelhet som ger yrkesbehörighet eller tjänstebehörighet än en studiehelhet som avses i 1—3 punkten, om den studerande har avlagt högskoleexamen.

Studiestöd för studier i andra läroanstalter beviljas studerande som

1) genomför yrkesutbildning enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998),

2) genomför utbildning som förbereder för fristående examina eller annan yrkesinriktad tilläggsutbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998),

3) genomför gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (629/1998) eller utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning,

4) genomför annan än i 1—3 punkten nämnd utbildning i en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller i utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010), eller

5) genomför yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 eller 2 punkten

Studiestöd beviljas för studier utomlands, om studierna motsvarar ovan nämnda studier i Finland eller ingår i en examen som avläggs i Finland.

och som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.

Studiestöd beviljas för studier utomlands, om studierna motsvarar sådana studier som avses i 1—3 mom. i Finland eller ingår i sådana studier i Finland som berättigar till studiestöd.

4 a §

Rätt till studiestöd för utbildning som inte står under offentlig tillsyn

Studiestöd beviljas för annan utbildning som ordnas i Finland än sådan som står under offentlig tillsyn, om Folkpensionsanstalten på ansökan av utbildningsanordnaren har beviljat rätt till studiestöd för utbildningen. Förutsättningar för beviljande av rätt till studiestöd är att

1) utbildningsanordnaren har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet,

2) utbildningsanordnaren har ordnat utbildningen i fråga i minst ett år, och

3) utbildningen förbereder för avläggande av fristående examen eller en examensdel enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Rätt till studiestöd beviljas också för annan än i 1 mom. 3 punkten avsedd utbildning som det föreskrivs särskilt om genom förordning av statsrådet, om utbildningen ger allmänt erkända yrkeskvalifikationer och övriga förutsättningar för beviljande av rätt till studiestöd uppfyllda.

Folkpensionsanstalten kan återkalla den rätt till studiestöd som beviljats för en utbildning, i fall där förutsättningarna för beviljande av rätt till studiestöd inte längre är uppfyllda.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av rätt till studiestöd, om ansökan, beviljande och återkallande av rätt till studiestöd samt om utbildningsanordnarens utrednings- och anmälningskyldighet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a §

Heltidsstudier

Gymnasiestudier är heltidsstudier om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna.

5 a §

Heltidsstudier

Gymnasiestudierna är heltidsstudier om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. *Som heltidsstudier betraktas också en studieheltid omfattande ett läsår och minst 25 kurser som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i minst 10 kurser eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier.*

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

7) får ålderspension, förtida ålderspension eller *individuell förtidspension* enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande pension enligt folkpensionslagen (347/1956),

13) fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (452/1950), civiltjänstlagen (1723/1991) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller motsvarande tjänstgöring enligt utländsk lagstiftning,

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

7) får ålderspension eller förtida ålderspension enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande pension enligt folkpensionslagen (568/2007),

13) fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller motsvarande tjänstgöring enligt utländsk lagstiftning,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

7 §

*Tidsbegränsningar**Tidsbegränsningar*

Studiestöd för högskolestudier kan fås för högst 70 stödmånader.

Studiestöd för högskolestudier kan fås för högst 64 stödmånader.

7 c §

7 c §

*Antalet stödmånader per läsår**Antalet stödmånader per läsår*

För högskoleexamen beviljas studiestöd i allmänhet för nio månader per läsår. Studiestöd kan dock beviljas för en längre tid om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under mer än nio månader under läsåret.

För högskoleexamen beviljas studiestöd i allmänhet för nio månader per läsår. Studiestöd kan dock beviljas för en längre tid om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under mer än nio månader under läsåret. *Om läsårets regelmässiga längd i en utländsk högskola är längre än nio månader beviljas studiestöd för hela studiemånader från och med den dag studierna inleddes så att en studiemånad berättigar till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.*

Studiestöd beviljas i allmänhet enligt hela studiemånader från den dag studierna inleds. En studiemånad berättigar till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i läsåret.

En kalendermånad berättigar till studiestöd om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.

Inom den grundläggande yrkesutbildningen beviljas studiestöd för nio och en halv månad från den dag studierna inleds, om den tionde månaden omfattar minst 15 dagar som ingår i läsåret. Studiestöd kan beviljas för en tionde månad, om den tionde studiemånaden omfattar minst 25 dagar som ingår i läsåret. Studiestöd kan beviljas för längre tid på de villkor som anges i 2 mom.

Inom gymnasieutbildningen kan studiestöd beviljas för högst nio stödmånader per läsår.

Inom gymnasieutbildningen kan studiestöd beviljas för högst nio stödmånader per läsår.

11 §

11 §

*Studiepenningens belopp**Studiepenningens belopp*

De studiepenningsbelopp som anges i 1 och 3 mom. justeras i början av varje läsår på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Eurobeloppen avrundas till närmaste cent.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning enligt denna lag eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd. *Statsborgen beviljas även sådana studerande som enligt 20 § inte beviljas studiepenning. En högskolestuderande som får studiepenning beviljas statsborgen för studielån utan särskild ansökan.*

Statsborgen beviljas dessutom en sådan studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder,

1) för vars underhåll betalas barnbidrag och som studerar vid en annan läroanstalt än ett gymnasium och som på basis av sina föräldrars inkomster är berättigad till studiepenning, eller

2) som har fyllt 18 år och på basis av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning.

Den som får vuxenutbildningsstöd kan beviljas statsborgen också för andra studier än sådana som avses i 4 § i denna lag.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning enligt denna lag eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd.

Statsborgen beviljas även studerande

1) som har fyllt 18 år och på basis av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning,

2) som bor någon annanstans än hos sin förälder, för vars underhåll betalas barnbidrag och som på basis av sina föräldrars inkomster är berättigad till studiepenning, eller

3) som enligt 20 § inte beviljas studiepenning.

Högskolestuderande som får studiepenning beviljas statsborgen för studielån utan särskild ansökan. Den som får vuxenutbildningsstöd kan beviljas statsborgen också för andra studier än sådana som avses i 4.

15 b §

Studielånskompensation

Ett studielån som beviljats med stöd av denna lag och som en studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom utsatt tid har i ett penninginstitut amorteras med studielånskompensation som betalas av statens medel under de förutsättningar som anges i denna lag.

Studielånskompensation beviljas under de förutsättningar som anges i denna lag studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen, högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen i Finland eller motsvarande examen utom-

lands.

En studielåntagare kan beviljas studielånskompensation endast med anledning av den första högskoleexamen han eller hon avlagt. Om studielåntagaren har avlagt både lägre och högre högskoleexamen, betraktas den högre högskoleexamen som den först avlagda högskoleexamen, om inte studielånskompensation har beviljats på ansökan av studielåntagaren redan med anledning av den lägre högskoleexamen.

15 c §

Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation förutsatt att

1) den tid som använts för att avlägga lägre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst en termin,

2) den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår,

3) den tid som använts för att avlägga högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst ett läsår, eller

4) den tid som använts för att avlägga yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen överskrider tiden enligt examens föreskrivna omfattning med högst en termin.

Det som föreskrivs i 1 mom. om den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation gäller även examen som avlagts vid en utländsk högskola.

Den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf

1) har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor,

2) har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen, eller

3) har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av barn.

Den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår vid omständigheter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten.

Om en omständighet som avses i 1 mom. varat minst 30 dagar utan avbrott, förlängs den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation med en termin. Under en termin kan endast en period som berättigar till förlängning beaktas.

Närmare bestämmelser om hur de omständigheter som förlänger den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation ska beaktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 e §

Beslut om studielånskompensation

Folkpensionsanstalten prövar utan ansökan på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts huruvida en studielåntagare som avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen är berättigad till studielånskompensation på grund av tiden för avläggande av examen.

När en studielåntagare har avlagt lägre högskoleexamen eller examen i en utländsk högskola prövar Folkpensionsanstalten rät-

ten till studielånskompensation på studielåntagarens ansökan. Ansökan ska inlämnas till Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen avlagts. Den som avlagt examen i en utländsk högskola ska lämna in utredning om när studierna inletts och examen avlagts.

Om en studielåntagare har rätt till studielånskompensation på grund av avlagd examen, räknar Folkpensionsanstalten, på basis av de uppgifter som penninginstitutet lämnat ut, beloppet av studielånskompensationen enligt 15 f § och meddelar ett beslut i saken. Beslutet kan meddelas utan att studielåntagaren i fråga hörs.

Om en studielåntagare på basis av uppgifterna om avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har meddelat inte är berättigad till studielånskompensation, lämnar Folkpensionsanstalten ett förslag till beslut i ärendet. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om inte studielåntagaren inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska be-handlas på nytt.

Närmare bestämmelser om ansöknings- och beslutsförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 f §

Studielånskompensationens belopp

Studielånskompensationens belopp är 40 procent av den del som överstiger 2 500 euro av ett studielån som berättigar till kompensation. Med studielån som berättigar till studielånskompensation avses ett studielån enligt denna lag som löpt från utgången av den termin som föregick den första dagen av högskolestudier enligt 15 b § till ingången av den termin som börjat efter dagen för avläggande av examen som berättigar till kompensation, dock inte de kapitaliserade räntorna på lånet.

Studielånskompensationens belopp beräknas på högst det lånebelopp som motsvarar studielånebeloppet enligt den tid som motsvarar den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning. Studielån som motsvarar maximibeloppet av statsborgen beaktas för nio månader per läsår. Till den del som den målsatta tiden för avläggande

de av examen eller examens omfattning inte är hela år, beaktas studielånet för fem månader per halvt läsår när kompensationens maximibelopp beräknas. Det maximala lånebeloppet beräknas enligt de bestämmelser om maximibeloppet av statsborgen för studielån som gäller vid den tidpunkt då examen avläggs.

15 g §

Betalning av studielånskompensation

När beslutet om rätt till studielånskompensation och dess belopp har meddelats studielåntagaren, betalar Folkpensionsanstalten kompensationen till penninginstitutet.

Studielånskompensationen används för att amortera studielån med statsborgen enligt lånens storleksordning från det största till det minsta.

Om Folkpensionsanstalten emellertid i egenskap av borgenär har betalat studielånet till penninginstitutet och Folkpensionsanstalten driver in studielånet, avdras studielånskompensationens belopp i första hand från den borgensfordran som Folkpensionsanstalten driver in.

Om studielånet vid tidpunkten för betalning av studielånskompensation är mindre än den kompensation som ska betalas, betalas den överskjutande delen till studielåntagaren.

Närmare bestämmelser om betalning av studielånskompensation får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Statsborgens storlek

Beloppet av statsborgen för studielån per stödmånad är

- 1) 300 euro för en högskolestuderande och för den som får vuxenutbildningsstöd,
- 2) 300 euro för andra än högskolestuderande, om den studerande har fyllt 18 år, och 160 euro om den studerande inte har fyllt 18 år; rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år,

16 §

Statsborgens belopp

Beloppet av statsborgen för studielån per stödmånad är

- 1) 400 euro för högskolestuderande och för den som får vuxenutbildningsstöd,
- 2) 400 euro för andra än högskolestuderande, om den studerande har fyllt 18 år, och 260 euro om den studerande inte har fyllt 18 år; rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) 600 euro för studerande som studerar utomlands.

3) 700 euro för studerande som studerar utomlands.

16 a §

16 a §

Ränteunderstöd

Ränteunderstöd

De inkomstgränser som föreskrivs i 2 och 3 mom. justeras den 1 mars vartannat år i överensstämmelse med förändringen i lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Eurobeloppet enligt lönekoeficienten avrundas till närmaste euro. De justerade inkomstgränserna tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning efter justeringen. Justeringarna av inkomstgränserna motsvarar den förändring som inträffat under den gångna tvåårsperioden.

16 c §

16 c §

Studielånsavdrag

Studielånsavdrag

Rätt till studielånsavdrag som avses i 127 d § i inkomstskattelagen har en studielåntagare som har avlagt högre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen. En studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen har rätt till studielånsavdrag endast om han eller hon har antagits för att avlägga enbart lägre högskoleexamen. En studielåntagare kan beviljas rätt till studielånsavdrag endast för den första till avdrag berättigande examen som han eller hon har avlagt.

(Upphävs)

16 d §

16 d §

Berättigade till studielånsavdrag

Berättigade till studielånsavdrag

Den som har avlagt högre högskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som använts för att avlägga examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt universitetslagen med högst två läsår. Den som har avlagt yrkeshögskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som använts för examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt yrkeshögskolelagen med högst ett läsår. Den

(Upphävs)

som har avlagt lägre högskoleexamen och som har antagits för att avlägga endast lägre högskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som har använts för att avlägga examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt universitetslagen med högst ett läsår.

Den som har avlagt examen vid en utländsk högskola har rätt till studielånsavdrag på motsvarande grunder.

Den tid som har använts för att avlägga examen beräknas från början av den termin då en studerande första gången tagit emot en studieplats vid en högskola till utgången av den termin då en i 16 c § avsedd examen har avlagts.

16 e §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier

En studielåntagare är berättigad till studielånsavdrag även om den tid som använts för avläggande av examen är högst två läsår längre än vad som föreskrivs i 16 d §, om låntagarens studier under den tid som avses i nämnda paragraf har fördröjts på grund av fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller på grund av egen sjukdom. Den tid det tar att avlägga examen kan vara längre än vad som avses i 16 d § också när låntagaren under den tid som avses i nämnda paragraf har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) för vård av ett barn. Endast de terminer kan beaktas under vilka låntagaren har fullgjort värnplikt, frivillig militärtjänst för kvinnor eller civiltjänst eller fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av ett barn eller fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på basis av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen. (28.12.2007/1456)

Omständigheter som förlängt den tid det tar att avlägga examen kan beaktas endast om de utan avbrott har varit aktuella under minst en månad. Under en termin kan endast en till

16 e §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier

(Upphävs)

förlängning berättigande period beaktas.

Närmare bestämmelser om hur de i 1 och 2 mom. avsedda grunderna för förlängning av den tid som berättigar till studielånsavdrag skall beaktas kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 f §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier

Folkpensionsanstalten undersöker utan ansökan på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts huruvida en studielåntagare som har avlagt en högskoleexamen som berättigar till studielånsavdrag har rätt till avdraget. När det är fråga om en studerande vid en utländsk högskola undersöker dock Folkpensionsanstalten rätten till studielånsavdrag på basis av de uppgifter om när studierna inletts och när examen avlagts som den studerande har lämnat.

Om en låntagare har rätt till studielånsavdrag räknar Folkpensionsanstalten på basis av de uppgifter om studielån som penninginstituten lämnat också ut studielånsavdragets maximibelopp enligt 127 d § i inkomstskattelagen och ger låntagaren ett beslut om rätt till studielånsavdrag och om studielånsavdragets maximibelopp. Beslutet kan meddelas utan att den som saken gäller hörs.

Om en låntagare på basis av de uppgifter som högskolan och penninginstituten har lämnat inte är berättigad till studielånsavdrag, sänder Folkpensionsanstalten ett förslag till beslut till låntagaren. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om inte låntagaren inom den tid som reserverats för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet skall behandlas på nytt.

Med avvikelse från bestämmelserna ovan skall en sådan studielåntagare som avses i 127 d § 6 mom. i inkomstskattelagen hos Folkpensionsanstalten ansöka om rätt till studielånsavdrag.

Närmare bestämmelser om beslutsförfarandet och det ansökningsförfarande som avses i 4 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 f §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier

(Upphävs)

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

En 18—19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder, har dock rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen.

24 §

Betalning

Studiepenning och bostadstillägg betalas månatligen in på det konto som den studerande uppgivit i ett penninginstitut i Finland. Bestämmelser om betalningsdagen utfärdas genom förordning av statsrådet. En enskild stödpost kan dock betalas även på något annat sätt, om inbetalning på konto inte är möjlig eller om den sökande eller stödtagaren anför särskilda skäl som Folkpensionsanstalten godtar.

24 §

Betalning

Studiepenning och bostadstillägg betalas månatligen in på *ett av den studerande angivet konto inom Europeiska unionen*. Bestämmelser om betalningsdag utfärdas genom förordning av statsrådet. En enskild stödpost kan dock betalas även på något annat sätt, om inbetalning på konto inte är möjlig eller om den sökande eller stödtagaren anför särskilda skäl som Folkpensionsanstalten godtar.

25 §

Justering och inställelse av studiestöd

Om ändringen av förhållandena varar en bestämd tid, justeras stödet för de månader under vilka det ändrade förhållandet varar minst 18 dagar. *Om det ändrade förhållandet inte varar 18 dagar under den månad då det inleds eller upphör, men under dessa månader varar sammanlagt minst 18 dagar, justeras stödet på basis av dessa månader för en månad.*

25 §

Justering och inställelse av studiestöd

Om ändringen av förhållandena varar en bestämd tid, justeras stödet för de *kalendermånader* under vilka det ändrade förhållandet varar minst 18 dagar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §

Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En statsborgens gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyfts. Ett villkor för att statsborgens skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.

Låntagaren betalar den del av räntan som enligt 1 mom. inte skall fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela den ränta som förfaller till betalning till lånekapitalet.

41 c §

Studiestödsnämndernas rätt att få uppgifter

Studiestödsnämnderna har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av Folkpensionsanstalten få uppgifter som är nödvändiga med tanke på skötseln av de uppdrag som nämns i 9 a § samt de uppgifter som Folkpensionsanstalten har om de i 16 e § avsedda grunderna för förlängning av den till studielånsavdrag berättigande tiden. Studiestödsnämnderna har rätt att få uppgifterna avgiftsfritt.

34 §

Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En statsborgens gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyfts. Ett villkor för att statsborgens ska vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret.

41 c §

Studiestödsnämndernas rätt att få uppgifter

Studiestödsnämnderna har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av Folkpensionsanstalten få uppgifter som är nödvändiga med tanke på skötseln av de uppdrag som nämns i 9 a §. Studiestödsnämnderna har rätt att få uppgifterna avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 16 a § 5 mom. träder dock i kraft redan den 1 mars 2014.

Genom denna lag upphävs 2 § i förordningen om studiestöd (260/1994), sådan paragrafen lyder delvis ändrad genom förordningarna 292/1997, 990/1998 och 299/2011.

För att gymnasiestudier ska betraktas som heltidstudier krävs redan från och med den 1 augusti 2013 vad som föreskrivs om minimiomfattningen av studierna i 5 a § 2 mom. iaktas. Från och med den dagen betraktas gymnasiestudier som ordnas i internat alltid som heltidstudier.

Lagens 4 a § tillämpas på en utbildningsanordnares ansökan om att utbildningen ska berättiga till studiestöd som har blivit anhängig redan före lagens ikraftträdande, om utbildningen inleds den 1 augusti 2014 eller senare. Om läroanstalten har jämförts med en läroanstalt under offentlig tillsyn med stöd av bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet till och med den 31 december 2014. Om utbildningen har inletts den 31 december 2014 eller tidigare, är de studerande berättigade till studiestöd tills utbildningen avslutas.

Den maximala stödtiden enligt 7 § 2 mom. tillämpas på högskolestuderande, som har avlagt högskoleexamen och tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande för högskolestudier efter denna lags ikraftträdande. På högskolestudier som inletts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser om maximal stödtid som gällde vid ikraftträdandet.

De studiepenningssbelopp som anges i 11 § motsvarar det poängantal enligt lagen om folkpensionsindex (456/2001) som fastställts för 2013. Den första i 11 § 6 mom. avsedda höjningen enligt lagen om folkpensionsindex görs när denna lag träder i kraft.

Bestämmelserna i 15 b–15 g § tillämpas på en person som har tagit emot en studieplats för sin första högskoleexamen den 1 augusti 2014 eller därefter. De tillämpas också på en person som har tagit emot en studieplats före den 1 augusti 2014, men anmält sig närvarande första gången den 1 augusti 2014 eller därefter. På en person som har tagit emot en studieplats i en högskola och anmält sig närvarande första gången före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser om studielånsavdrag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

De inkomstgränser som anges i 16 a § 2 och 3 mom. motsvarar det för 2010 fastställda poängantalet för lönekoeficienten enligt i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Den första justeringen av inkomstgränserna enligt 16 a § 5 mom. på basis av lönekoeficienten enligt lagen om pension för arbetstagare görs den 1 mars 2014 och den motsvarar förändringen av lönekoeficienten under perioden 2010–2013. De ju-

sterade inkomstgränserna tillämpas på ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning den 1 mars 2014 eller därefter. På ränteunderstöd som beviljas för räntor som förfaller till betalning före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lagens 34 § tillämpas på räntor som förfaller till betalning den 1 augusti 2014 eller därefter.

